

ЛЕЗГИ Газет

**Жуван Ватан, ватанэгълияр,
дидед чIал хуьх!**

1920 – йисалай акъатзава

N 13 (10710) хемис 31 – март, 2016 – йис WWW.LEZGIGAZET.RU

Къимет “Дагпечатдин” киоскрай - 10 манат

РД-дин культурадин министерстводин 80 йисан юбилей Меденият хуьнин яцIа...

Дагъви ШЕРИФ

Махачкъаладин Пушкинан тIварунихъ галай куьчеда авай цийиз туькIуьр хуьвунвай культурадин дворецда алатай гъафтеда культурадин работникрин югъ ва РД-дин культурадин министерстводин 80 йисан юбилей къейдна.

Культработникриз пешекарвилин сувар ва министерстводин юбилей тебрикиз РД-дин Гьукуматдин Председателдин Сад лагъай заместитель **Анатолий КЪАРИБОВ**, Халкъдин Собранидин депутатар, политический ва общественный деятелар ва самбар маса ксар атанвай.

Мярекатдал А. Къарибов региондин кыил Рамазан Абдулатипован, Халкъдин Собранидин регъбер Хизри Шихсаидован патай тебрикдин гаф рахана. Вичин рахунра ада эхиримжи йисара Дагъларин уьлкведин культурадин хиле хъанвай дегишвилер, авунвай кIвалахар куьрелди рикIел хкана.

- 2000-йисарин сифте килерилай башламышна ведомстводи театррин, фольклордин, манийрин самбар фестивалар, выставкаяр, серенжемар тешкилзава, - лагъана ада. - Эхиримжи йисарикай рахайтIа, республикада “Дагъустандин хуьр” этнографиядин комплекс, дуньядин культурайрин ва динрин тарихдин музей ачухнава. Поззиядин театр дагъвиар патал лап еке савкъатдиз элкьвена. Республикадин Кылин теклифдалди вири района Россиядин халкъарин адетдин культурайрин центраяр кардик кутунва, абурун бинедаллаз сеняткарвилерал машгъл жедай дестеяр арадал гъизва. Абурун гъакъкъатдани, чи халкъарин маняярни макъамар, къуьлер, парталар, къадим адетар арадал хкунин къулар я.

Алатай йисуз уьлкведа къейд авур Дербентдин 2000 йисан юбилейдин мярекатарни А.Къарибова рикIелай ракъурнач. Москвада Кремлдин съездар тухудай дворецда, Парижда ЮНЕСКО-дин штаб-квартирада ва масанра къадим шегъердиз талукъ мярекатар тешкилуни чаз Дагъустандин медениятди дуньядин культурадин алемда чка къазвайдакай субутзавайди къейдна.

“И карди Дагъустандиз чи уьлкведин культурадин са къерехдал жедай ваъ, Россиядин культурадин картадал кар алай регион жедай мумкинвал гузва” - гафаралди вичин рахунар акъалтIарай Анатолий Къарибова культурадин министерстводин работникриз гъурметдин тIварар гунин лиш-

ДАССР-дин Совнаркомдик кваз арадал гъайи искусствойрин крарин рекъай управление РД-дин культурадин министерстводин сифте къван тир.

- Им Дагъустандин культура вилик финин тарихда лап еке вакиадиз элкьвена. ИкI, чи региондин культура хкажунин са шумуд цIуд йисан гележег тайинарна. Гъа и йисара искусстводин пешекар ва адетдин жуьреяр вилик тухунин, Дагъустандин халкъарин лап девлетлу ирс хуьнин бине эцигна. Дагъларин уьлкведин культуради атанвай еке рекъиз килигайла, культурадинни искусстводин хиле авай са шумуд агъзур касдикай ибарат армияди ийизвай кIвалах къатлуз, рикIик дамах авунин гъисс акатзава, руьгъ хкаж жезва, - лагъана министрди.

Адан рахунрай Кинодин йисан сергъятра аваз РД-дин культурадин министерстводин цинин план мярекатралди генани девлетлу тирди малум жезвай.

Вичин доклад ада гележегдик мадни еке умудар кутазвайвилин келимайралди

нар, Дагъустан Республикадин гъурметдин грамотаяр ва чухсагълудин чарар вахкана. Гъа жигъетдай яз РД-дин культурадин министр **Зарема БУТАЕВА** “Багъри чил клан хуьнай” гъурметдин лишандиз лайихлу хъана.

Зарема Бутаевади къенин юкъуз Дагъларин уьлкведин культурадин министерстводик акатзавай идарайрин гъакъиндай куьруь гъахъ-гъисаб авуна, ам вичи регъбервал гузвай ведомстводин тарихдал акъвазна, анин вилликан министрар, абурун крар рикIел хкана.

Малум хъайивал, 1936-йисан 9-мартдиз

акъалтIарна ва са жерге ксарив ведомстводин гъурметдин грамотаяр, РФ-дин культурадин чухсагълудин чарар вахкана.

Сад-садан гугъуьнал алаз 1989-2006-йисара РД-дин культурадин министрвал авур Наида Абдулгъамидова, 2006-2013-йисара министр хъайи Зумруд Сулеймановани рахана.

Мярекатдин сифте паюнилай къулухъ сегъне къуьлердай “Лезгинка”, “Дагъустандин жегъилвал”, “Дагъустан” ансамблрин, Даггосфилармониядин камерный оркестрдин, Халкъдин алатрин госоркестрдин ва маса коллективрин ихтиярда гъатна.

Гатфариз - гъазурвилер

29-мартдиз Дагъустандин Кыил Рамазан Абдулатипова РФ-дин Гьукуматдин Председатель Дмитрий Медведеван регъбервилек кваз кыиле фейи селекторный совещанида иштиракна. Анал гатфарин чуьлдин кIвалахар тухуниз талукъ месэляяр веревирдна.

РФ-дин Премьер-министрди хабар гайивал, са жерге регионра гатфарин чуьлдин кIвалахар гъеле башламыш хъанва, амай чкайра гъазурлухвилин серенжемар кыиле тухун давам жезва. “Алай йисуз вири уьлкведа хуьруьн майшатдин культурайри саки 80 миллион гектардин, гатфарин магъсулри 52,5 миллион гектардилай гзаф майданар къада. Хейлин культурайрин тумар бес къадарда ава, техилдин ва техилдинни харарин асул культурайрин тумаралди гъатта артухни алаз таъмин я. Минеральный миянардай шейэрин патхъайни са гъихтын ятлани четинвилер арадал атун лазим туш. Абурун запасар алатай йисандалай чIехибур я. 2015-йисан гатфарин миянардай шейэрин къиметар лап виниз акъатна, гъиле-гъил аваз серенжемар къабулуниз мажбур хъана. Алай йисуз минеральный миянардай шейэр гъасилзавайбуру гатфарин чуьлдин сезондин кIвалахариз гъазурвал акъадай ва а кIвалахар кыиле тухудай девирда къиметар гзаф хкаж хуьниз рехъ тагун хиве къунва”, - лагъана Дмитрий Медведева.

Къейд ийин, Дагъустан Республикада гатфарин тумар 205 агъзур гектарда, яни 2015-йисав гекъигайла, 6,9 агъзур гектардин артух майданра цун; 1700 гектардин майданра багълар, гъа гъисабдай 200 гектарда интенсивный жуьредин багълар, 2000 гектарда уьзюьмлухар кутун планламышнава. Санлай къачурла, цазвай майданар, зулун магъсулар канвай майданарни фикирда къурла, 348 агъзур гектардив агакъда. Идани республикада авай цаз жедай чилерин 74 процент тешкилзава. И чIавадди гатфарин магъсулар 21 агъзур гектардин майданра (2015-йисуз - 14,3 агъзур гектар) цанва.

Алатай йисуз зулун магъсулар 84,4 агъзур гектарда цана. Им, 2014-йисав (80,2 агъзур гектар) гекъигайла, 4,2 агъзур гектардин гзаф я. 49,1 агъзур гектардин майданра (58,2 процент), зулун магъсулдар авай гъал хъсанди яз, 29,5 агъзур гектарда (35 процент) разивал ийиз жедайди яз, 5,8 агъзур гектарда (6,9 процент) разивал ийиз тежедайди яз гъисабнава.

ХАБАРАР

Конкурсда иштирак авур вири муаллимриз РД-дин образованидин ва илимдин министерстводин дипломар, грамотаяр ва пишкешар гана. Абуруз рикIин сидкъидай и агалкъун мубаракзава ва абурухъ кIвалахда мадни чIехи агалкъунар хъана кланзава.

▶ 18

СПОРТ

Дагъустандин къуршахар къунай спортдин федерациядин сайтда хабар ганвайвал, алай вахтунда Хасавюртда, Гъамид Гъамидован тIварунихъ галай Спортдин дворецда, Румыниядай атанвай хъянавай командадин спортсменри чпин устадвал хкажзава.

▶ 22

“Россиядин Кьиблепад”

РД-дин Кьилин ва Гьукуматдин Администрациядин пресс-куллугьдин ва информациядин управлениди хабар гузвайвал, 29-мартдиз Дагъустанда мугьманвиле авай Кеферпатан Кавказдин крарин рекьяй РФ-дин министр Лев Кузнецова 2015-йисуз “Россиядин Кьиблепад” твар ганвай махсус федеральный программа кьилиз акъудунин нетижайриз талукарнавай совещание тухвана. И мярекатдал 2016-йисуз Дагъустан Республикадиз талукуь подпрограммадин сергьятра аваз тухудай кваллахдин планрикай ва 2017-йисан везифайрикайни ихтиллат кватна.

РД-дин Гьукуматдин Председателдин заместитель - экономикадин ва территорияр вилик тухунин министр Раюдин Юсуфова и программайрин сергьятра аваз эцигзавай ва эцигун пландик кутунвай образованидинни здравоохраненидин объектрикай суьгьбетна.

“Производство, школяр ва больница ачухунилай гьейри, 2016-йисуз Дербентдин гьуьлуьн кьережда авай зона цийикла тукьлуьр хьувун еке вакъийрикай сад хьун мумкин я. Гьуьлуьн кьережда авай туристивилин шегьердиз гьуьлуьх тухузвай чкаяр авадамлаишун лап чарасуз герек я. И члавуз гьечли ва юкван бизнес вилик тухудай, туристрин кьадар артухардай мумкинвални жеда. Гьуьлуьн кьережда авай зона вилик тухунин кваллах, и проект гьялуник агъалийривайни экечиз жедайвал, кьиле тухун лазим я. Абуруз гьихьтин серенжемар кьиле тухузватла акун ва и кваллах абуру чпин гуьчивилик кутун лазим я”, - кьейдна Лев Кузнецова.

Гьа са вахтунда федеральный министрди малумарайвал, гьуьлуьн кьережда авай цийикла тукьлуьр хьувунвай чкайри шегьердин агъалийриз ва мугьманриз яргал вахтунда куллугьдайвал кваллахар ери аваз кьиле тухун герек я.

Лев Кузнецова Кеферпатан Кавказ вилик тухунин Корпорациядин мумкинвилерикай мадни активдаказ менфят кьачуниз эвер гана. Финансралди таъминарунин ва яшайишдин жигьетдай менфят гунин барадай гьакьикъатда кьилиз акъудиз жедай проекттар тайнарун ва абур КРСК-дин вилик райж авун герек тирди кьейдна.

Совещанидал Ирандихь галаз санал кваллахуниз талукуь месэлайрални акъвазна.

Каспийский кьелеч шуйшейрин завод вилик тухунин, кьилди кьачуртла, конвейердин кьвед лагьай линия кардик кутунин месэла веревирдна, “Дагагрокомплекс” ОАО-дин проект кьилиз акъудуниз талукуь месэлар гьялуьн, кьушарин як гьасилдай “Экопродукт” кархана ишлемишиз вахуьуниз талукуь гьазурлухвилини кваллахар акьалтарун герек тирди кьейдна.

Цийи камар

Дамир САИДГАЗИН

29-мартдиз Махачкъалада “Карчи Дагъустан-2016” лишандик кваз регионрин уртах XIII выставка-форум ачух хьана. Ам Расул Гьамзатован тварунихь галай милли библиотекада тешкилнавай ва алай йисуз республикадин промышленникринни карчийрин Кьвед лагьай республиканский форумдин сергьятра аваз кьиле фена.

Выставка - форум ачухун и мярекатдин иштиракчийриз мубарак авуналди, РД-дин Гьукуматдин Председателдин заместитель Шамил Исаева выставка международный дережадинди тирди кьейдна.

Им веревирдер авун патал, сада-садаз кьулайвилер арадал гьиз, жуван промышленность ва производство вилик тухуз чирун патал герек чьехи майдан я. Кьецепатан уьлквейрай гьизвай продукция жувандалди эвезунин программадин сергьятра аваз чна чпиз фикир гана кланзавай хейлин месэлар ава. Алай вахтунда чина продукция гьасилзавайбуруз чпин алакьунар кьалурдай еке мумкинвилер ачух хьанва. Са йисан кьене Каспийскда вичин производство арадал гьайи “КЭМЗ” концерндин чешнеди республикадихь вилик фидай мумкинвилер авайдан гьакьиндай шагьидвалзава, - кьейдна Ш. Исаева.

Выставка ачухай сад лагьай юкьуз карчивилин ва инвестициярин рекьяй агентстводин теклифдалди “Гьечли карчивил вилик тухуниз государстводи куьмек гун” темадай элкьей стол кьиле фена.

Выставкадин гьар са иштиракчи итижлу ва конкуренциядин хура акъвазиз жедай шейэр теклифиз алахьна.

- “Наталия” ателье кардик кваз 15 йисалай гзаф вахт алатнава, - лугъуза адан векил Наталья Кьурбанмегьамедовади. - Чна неинки парталар цвазва, гьакьни куьгьне хьанвай ва я тахьайтла модадай акъатнавай шейэр цийикла тукьлуьр хьийизва. Чна багьа хамарикай, хьичикьрикай гьазурнавай шейэрни теклифзава. Дагъустанда хьичикьрикай гьазурнавай шейэр алуьклиз са акъван хуш авачтлани, хьичикьрикай квал патал гьазурзавай шейэр - квачерик вегьедай, кроватрин

кьиликай куьрсардай, дивандал вегьедай шейэр гьазурун патал заказ гузва. Тьебии хьичикьрикай гьазурнавай шейэри хьуйтуьз чими ийизва, гатуз лагьайтла ахьтин шейэр алуьклайла, гзаф зегьем жедач.

Каспийскдин дуьм-дуьз механикадин заводди яшайишдин квалеринни коммунальный майишатда ва промышленный объектрал ишлемишзавай газдин кваллах кьайдадик кутадай установка кьалурзава. Адан артуханвал квекай ибарат я лагьайтла, и шейэнихь датлана гелкьуьн герек кьезвезач, адаз гьакьлигун ва, лазим атайла, филтър дегишарун бес жезва. И шей 36 йисан девирдалди ишлемишиз жеда. “Сепаратор” ЗАО-ди выставкадиз атанвайбуруз чехирдин ранг экуь ийидай сепаратор теклифзава. Махачкъаладин машинара акъуддай заводди бактофуга - чими авунвай нек азробный ва анаэробный бактериярикай датлана михьи авун патал тайинарнавай аппарат - теклифзава. ГЛОНАСС/GSM-дин бинедаллаз транспортный телематика тукьлуьрунин ва кардик кутунин кьетлен жуьредин хилляй вичин кьуллугьар Navion” компанияди теклифзава.

“Дорснаб” ОАО фирмадин векил Ашурбег Жапарова выставкада аялрин майданрал, аттракционрал, гьятра, балконрал, цин гьавизра ишлемишдай, хер-кьац! хьуникай хуьдай резиндин плиткаяр кьалурзава. Esosterдин технологиядин ихьтин плиткаяр акъуддай производство кардик кваз саки са йис хьанва. Фирмадин векил инанмиш тирвал, мукьвал тир гележегда ихьтин плиткайриз неинки чи республикада, гьакь адан сергьятрилай яргьарани итиж ийида. Резиндин плитка, цементдикайни кьумадикай гьазурнавайдалай тафаватлу яз, яргал вахтунда дурум гудайди, кьаярин хура акъвазиз жедайди я, ада чимивал лап хьсандиз хуьзва, яд вичик кужумзава, идеaldi цин лекьвер арадал атуьниз манийвалзава.

Трикожадин “Антика” производстводин стендал гурьчег костюмрин кьваллав гьай “Импорт эвез авунин программадиз кьуват гун!” келимар алай плакатди вичел фикир желбзава. Гьакьикъатдани, трикожадин фабрикадихь дамах ийидай крар авазва. Карханадин векил Зоя Ильсоевадин гафаралди, абурун фабрикади гьазурзавай шейэр Туьрки-

яда ва Кореяда гьазурзавайбурулай гьич са кьуьналдини усал туш, амма абурулай са шумуд сеферда ужуз я. Костюмар заказдалди цвазва. Гьял тавунвай са месэла ама: тадаракар куьгьне хьанва, советрин девирдин станокрал кваллахуниз мажбур жезва. Идалай гьейри, инвестициярин, государстводи куьмек гунин патахьай игьтияж ава.

Маса регионрай атанвай производственикарни кьулуьх галамукьзавач. Дондал алай Ростовдин “Южгосет” фирмади геодезистар ва кадастровый инженерар патал тайинарнавай GPS - приемникар, контролерар кьалурзава. Абуру выставкадиз атанвайбурун фикир желбзава.

Выставкада республикадин чьехи кархана-яр тир “КЭМЗ” концернди, БАЗ, ДагЗЭТО, Гьажиеван тварунихь галай, сепараторрин, дуьм-дуьз механикадин, лак ва ширер гьасилдай, гимияр ремонтдай заводри, гьакьни жегьил фирмайри чпин продукцияни кьалурзава. Коммуникациядин патахьай Вирироссиядин майданда чеб райж авунвай МТС-ди, Ростелекомди жаваб гузва. Даггосмедакадемиядихьни выставкада вичин стенд ава.

Выставка-форум ачухдай члавуз РД-дин транспортдин, энергетикадин ва алакьадин министрдин заместитель Юсуп Малламегьамедова кьейд авурвал, алай вахтунда республикадин кьамат дегиш хьанва - чина энергетика, алакьа, промышленностдин производство вилик физва. Ихьтин выставкайри Дагъустан промышленный республика тирди, ина ерилуь производство авайди маса регионризни кьалурдай хьсан мумкинвилер гузва.

“ДП”

Чина халкьди сес гуда

Айшат ТАЖУДИНОВА

РФ-дин Госдумадин, РД-дин Халкьдин Собранидин депутаттар хьядай сечкияр кьиле тухунин кьайдадик дегишвилер акатда. Алай вахтунда политикадиз жуьреба-жуьре партийрин патай векилвалзавай жегьилер, политический система вилик финин патахьай чпин жуьреда веревирдер ийизвай общественникар кьезва.

Идан патахьай партийра виликамаз сесер гунин кваллах кьиле тухунин барадай “Сад тир Россия” политический партиядин патай федеральный уполномоченный - РФ-дин Госдумадин миллетрин крарин рекьяй Комитетдин председатель Гьажимет Сафаралиевани алимрин, жегьилрин ва “Кандидат” твар ганвай партийный проектдин сергьятра аваз виликамаз сесер гунин кваллахда иштиракзавайбурун арада рахунар кьиле фена.

Гьажимет Сафаралиев чи республикадин патай виридалайни активдаказ векилвалзавай депутатрин жергедик кутаз жеда. Ам неинки Дагъустанда, гьакьни СКФО-дин маса республикайрани мукьвал-мукьвал жеда. Алай аялда политикадин жигьетдай арадал атанвай гьалариз кьимет гуналди, Гь. Сафаралиева депутаттар жез кланзавай ксариз, общественный ва жегьилрин организациярин векилриз Дагъустанда, СКФО-да сечкийрин кампания гьикь кьиле тухун пландик кутунватла, гьадан патахьай суьгьбетна.

- Алай йисуз, - лагьана ада, - сечкичидиз депутат жез кланзавай ва я маса касдик гьикьван пар кватла дискуссиярин майданрал вичин вилералди акуна чир жедайвал, виликамаз сесер гунин кваллах (праймериз) кьиле тухуза. Дагъустан виче гьа са вахтунда чьехи вакъияяр - РФ-дин Госдумадиз ва региондин парламентдиз сечкияр - кьиле тухудай 36 региондин жергедик акатзава. Сечкийра ашкьи авай гьар са касдивай: гьам партиядин члендивай, гьам беспартийныйдивай иштиракиз жеда. Санлай кьачурла, 16 сеферда дебаттар кьиле тухуда ва сечкийрин гьар са иштиракчиди кьве дебатда иштиракун лазим я, тахьайтла адаз сесер гунин карда иштиракдай ихтияр гудач. Дебаттар 2-апрелдилай 15-майдалди кьиле тухуда. Вири муниципальный тешкилатра, апрелдин вацралай башламишна, выборщикривай депутатарвиле кандидатрихь галаз гурьуьшра иштирак ийиз жеда. Санлай кьачурла, 60 суьгьбет кьиле тухуда. Сечкидин 383 участок ачухда.

Депутатди малумарайвал, Россиядин праймериз Рагьакьидай патан уьлквейра кьиле тухузвай гьа ихьтин серенжемдилай хейлин дережада тафаватлу жеда, гьикь лагьайтла анра выборщикри сесер гузва, чина - халкьди. Гь. Сафаралиева рикел хкайвал, Дагъустанда сесер гузвайбурун кьадар 1,7 миллион касдилай алатда. Ада кьейд авурвал, сечкичийри активвал кьалурун - им граждандилин обществодин асул такьатрикай сад я.

Жегьил парламентарийри, блогерри Гь. Сафаралиеваз неинки сесер гунин кьайдадиз,

гьакьни гележегдин политикрик, образованидин работникрик секинсузвал кутазвай месэлайриз талукуь суалар гана. Кьилди кьачуртла, гзафбуру депутат вичин патахьай гьуьжетар давам жезвай ЕГЭ-див гьикь эгечизаватла, гьа кардиз итиж авуна. Абуру тестерин система образованидин рекьяй стандартрихь галаз гьикьван дережада кьазватла, а система чирвилер ахтармишунин лап пайгар жуьре яз гьисабиз жедани, тушни, гьа кардикайни хабар кьуна. Гь. Сафаралиева тестерин система цийи чирвилерихь галаз кьадайвал пайгардик кухтун лазим тирди кьейдна. Ада мадни малумарайвал, алай вахтунда образованидин кьве дережадинди тир система пешекарвиле кваллахдиз гьазурун патал тамамвилелди дигмиш хьанвач. Бакалавр пешекар яз зегьметдин базарда ише физвач. Магистратурадиз талукуь месэладин винелни кваллах тухун лазим я. Амма, депутатдин фикирдалди, Россиядин высший школа - им жанлу кьурулуш я. Ина пешекарар гьазурун барадай авай игьтияжар фикирда кьуналди, дегишвилер кьиле физва.

Эхирдай сечкийриз талукуь темадал акъваз хьувур Гь. Сафаралиева кьейд авурвал, чеб гьеле малум тир партийрихь галаз “Дешегьилрин” партийри, общественникрини чпин чка жагьурда. Ина сад-садан аксина акъвазарунар авач, им эвелни-эвел общество цийи ва демократламиш хьунин лишандикай сад я.

“ДП”

Вагъшивал негъзава

* * *

Сулейман-Стальский райондин прокуратуради РФ-дин УК-дин 2-паюнин 167-статьядин бинедаллаз (чарадан эменни къастуналди терг авун, хулиганвилини ниятар аваз, цай ягъналди) къарагъарнавай уголовный дело къиле тухунин кар вичин гуъз-цивилик кутунва.

2016-йисан 22-мартдин йифиз, тахминан йифен садаз, тайин тушир касди шаир Стлал Сулейманан литературадинни мемориальный кваллин-музейдин дараматдиз къастуналди цай яна. И квал 1934-йисуз шаирди вичи эцигайди тир. Музейдин дараматдиз галаз санал ана эцигнавай экспонатар ва маса затларни вири терг хъана. Идалай гъейри, Серго Орджоникидзе 1935-йисуз шаирдиз савкъат яз гайи М-1 маркадин автомашинни кана.

Алай вахтунда гел жагъурунинни силисдин гъерекатар къиле тухузва. Абурун нетижада тахсиркарвал авунин гъалар ва иштиракай инсанар вужар ятла тайинарда.

РД-дин прокуратурадин сайтдай * * *

РФ-дин Госдумадин депутат Мамед Абасова Стлал Сулейманан кваллиз - музейдиз цай ягъунин вагъшивал дериндай ва къетивилелди негъзава. "Лезгиар" сайтдиз ганвай баянда депутатди лагъанва:

- Дуньядиз машгур шаир Стлал Сулейманан квал-музей куникай агакбай хабар за члехи туькуьвилелди къабулнава. Вири гъаларай аквазвайвал, им къастуналди авунвай кар я, гъик лагъайтла, квал са гъевчи геренда ва эхирдал къван кана. Къиле са жуьредани ацакъзавач, вужар ахътин вагъшияр ятла. Масакла завай лугъуз жезвач, анжах вагъшиярлай ихътин кар алакьда.

Ихътин гъерекатдин нетижада чаз арадал хкиз тежедай магърумвал хъана лугъун къадарсуз тлимил я. Стлал Сулеймана - вири дуньядиз машгур инсанди, адан ирсини неинки лезгийрин, дагъустанвийрин, россиявийрин, гъаки вири дуньядин халкъарин культурадин хазианада вичин къетген чка къунва. Адан гъурметдай ам хайи райондиз твар ганва. Ана шаирдин Квал-музейни авай. Адаз и дережа гъеле яргал тир 1950-йисуз ганвай.

Квал шаирди вичи эцигайди я. Ана 2000-дав агакна лап къит ктабар ва гъакъван зурба къимет авай экспонатар эцигнавай. Абурукай члехи пай мад арадал хкиз тежервал терг хъанва. Аквар гъаларай, са касдини фикрзавачир хъи, са ни ятла ихътин пак чкадал гъил хкажда лагъана. Музейдал къаравулар алачир.

Ихътин кардикай секинвилелди рахун гзаф четин я. Зун инанмиш я хъи, и къадарсуз чулав гъадиса лап дикъетдалди вири терефрихъай ахтармишна дуьзда акъудда. Вагъшияр чеб лагъайтла, закондин вири истемешунрив къадайвал жазаламишда. Идахъ галаз сад хъиз, чна а кардикайни фикирна кланда хъи, музей жезмай къван фад вичин дережадив ахгакдайвал арадал хкида ва адан ирс хатасуз авун патал вири серенжемар къабулда.

"Лезгиар" сайтдай

* * *

ФЛКНА-дин президент Ариф Керимова Стлал Сулейманан квал-музей цай яна кун члехи бедбахтвал яз гъисабнава.

"Лезгиар" твар алай сайтдиз ганвай вичин жавабда Ариф Керимова лагъанва:

- Чаз арадал атанвай бедбахтвилини вири терефар гъеле чир хъанвач. Амма неинки чи халкъдин, гъаки вири Дагъустандин ва Россиядин халкъарин культурада акъван зурба памятникдиз, ам хуьн ва адаз къуллугъ авун патал бес къадардин фикир гузвачир. Музей лагъайтла, члехи шаир Стлал Сулейманан уьмуьрдин чан алай шагид тир. Ихътин дуьшуьшда гъам музейдин руководстводик, гъамни талукъ тир къанун-къайда хуьзвай органрик тахсир ква.

Эгер и цай къун технический себебар аваз арадал атайди ятла, а карди еке гъайифдин гъиссер арадал гъизва. Лезги халкъдин тарихдинни культурадин икъван зурба памятникдиз, ам хуьн ва адаз къуллугъ авун патал бес къадардин фикир гузвачир. Музей лагъайтла, члехи шаир Стлал Сулейманан уьмуьрдин чан алай шагид тир. Ихътин дуьшуьшда гъам музейдин руководстводик, гъамни талукъ тир къанун-къайда хуьзвай органрик тахсир ква.

Эгер цай къун са ни ятла къастуналди арадал гъанвайди ятла, гъакъкъатди къалурзавайвал, кар гъаки хуьнни авунва, чна ахътин вагъшивал авур ксар риклин дериндай ва къетивилелди негъзава ва къанун-къайда хуьдай, гел жагъурдай, силис тухудай органри, гежел вегъин тавуна, и кар вири терефрихъай тамамвилелди ахтармишда, вагъшияр вужар ятла дуьзда акъудда. Тахсиркарар жазадивни агакьарда.

"Лезгиар" сайтдай Интернетдай къачур материалар

Дильмира АШУРБЕГОВА

Къайи хабар

Шад суварин Яран йифиз Атай члавуз къайи хабар, Вилерай туб-туб накъвар физ, Рикелни зи хъана къабар.

Эй, я алчах! Чи Сулейман Бубадин квал канавай ик! Ви эхир югъ жеда яман, Чи гуьгъулар ханавай ик!

Эй, я гавур! Къенин юкъуз Халкъдин вилик негъ хъанавай!

Мад ваз инсан жедач лугъуз, Сулейманан квал канавай!

Лезги халкъдин члехи тарих Кана ик! руьхъ авур хаин! Вунни гъаки руьхъ хуьн я лайих, Жедайвал вун халкъдиз тайин!

На шаирдин квалихъ галаз Ви лезгивал, члал кана хъи! Вун хайи ви дидедин рик!, Ви намус, ви квал кана хъи!..

Лянет! Рекъиз тежерди рекъиз кланзава... Низ? Вучиз?..

Мердали ЖАЛИЛОВ

И ЙИКЪАРА чав акъалтлай чулав хабар агакна: Агъа Стлалдал арифдар, вичин рекъин тийир устад члаларалди, руьгъдалди дуньядиз машгур хъанвай шаир Стлал Сулейманан музей (квал) кана. Сулейман-Стальский райондин прокуратуради, маса чешмейрини хабар гузвайвал, са ни ятла (жуванди яни, патанди яни чидач) шаирдин кваллиз къастуналди цай яна, Сулейман мад сеферда рекъиз клан хъана...

Низ? Вучиз ихътин хаинвал авуна? Себев вуч я шаир икъван таклан хуьнин? Авайвал лагъайтла, адакай кичле хуьнин?..

Рикел гзаф крар, вакъиаяр хкъезва. Сулейман рекъиз клан хъайибур садни къвед хъайиди туш. Гъе-

ле аялзамаз ам бубади гадарна. Дидедин хур такур аял яргал са миресдин папа хуьн хуьвурди ада вичин биографияда (вичикай суьгбетда) лагъанва.

Жаван йисара ам чкадин беглеризни фекъийриз чандивай ийиз клан хъана. Ада лугъузвай члаларин ван хъайила, ви туьтуьнзи еб кланзава гъа лугъуз, къурхуяр ганай. Сулеймана абурув, зи гардан хуькьвай клараб хътинди я, епиниз куь хътин як алай куь гарданар кланзавайди я лагъана, жаваб ахгакьарнай. И кардикайни, вичикай суьгбетда хъиз, Эффенди Капиеван "Шаир" ктабдани лагъанва.

1937-йисуз дуньядиз машгур хъанвай шаира члаван номенклатурадин сагъибриз (Сорокинризни Ломоносовриз) руьгъдай рекъиз клан хъана. Адан рик алай дустар Н.Самурский, Гъ.Гъажигеов, "халкъдин душманар" я лагъана, буьгътенрик кутурла, шаирдиз абуру "руьсвагъдай" члалар туькьлуьрунин буйругъ ганай. Шаирди а кар авуначир. Ахътин ксар душманар ятла, зунни гъабурукай сад я, лагъанай ва Октябрдин революциядин агалкъунрин тарифнай. Бедендиз зайиф хъанвай шаир кваллиз хтана, гъа зулуз рагъметдиз фенай. Амма руьгъ... Шаирдин руьгъ садрани рекъидайди туш!

Ватандин Члехи дяведин йисара немсерин фашистар адан руьгъ рекъиз алахънай. Шаирдин ялавлу члалар авай ктабар Советрин аскери жегъ члугур сенгеррилайни цай къуна канвай танкарай жагъин хъийизвай! Адан твар гила неинки

Россияда, гъаки адалай къецепатарани гзаф куьнейрални, майданрални, дагъларин куькушрални, океанра сирнавзавай гимийрални, хуьрерални акъалтнава, миллионралди намуслу инсанрик руьгъ кутаза!

Сулейман нубатдин сеферда Н.Хрущев хътин башибузукъдизни рекъиз клан хъанай. "Гъажикла" ширикъенва лугъуз, шаирдин ктаб кун, вич дустагъда тун эмирнай. Амма фасикъдиз чизвачир XX асирдин Гомер 1937-йисуз рагъметдиз фенайди, адан ктабар лагъайтла, дуньядиз чкланвайди.

"Гъажикла" шиирни ризкидиз акси яз ваь, ктай ризкъи инсанриз маса гайи инсафсуз карчи русвагъ ийиз кхъейди а авамдиз хабар тушир. Шаирдин гъавурда акъадай руьгъ кландайди я. Къанажагъ кландайди я!

Дуньядиз машгур къенин аямдин арифдар Расул Гъамзатова Сулейман хътин хва гайи ватандиз "Шииратдин Мекка" лагъана, гъар йисуз ана Сулейман хайи югъ су-

къикъи члехи шаирар чилел, инсанрин арада абуру уяхариз, Аллагъди къалурнавай дуьз рекъерай физ алакьарзавайбур - пайгъамбаррив барабарбур тирди гзаф сеферра лагъанва. Стлал Сулейманни садрани Аллагъдиз акси хъайи кас туш. Ам руьганивилел, къанихвилел, ахмаквилел, кубутвилел, авамвилел хуьрена. Инсанрин руьгерин бархунар алудиз алахъна.

Адан члал, шиират идалай къулхъни инсанятдин руьгъдин мелгъем, са куьнивайни эвезиз тежер дарман яз амукъда!

За жуван риклин тлал, члехи шаирдин вичин члалар клелиз, са бубат секинарзава:

*Бязи гъайван вич-вичелай
Фида, я сабур тийижиз.
Алатна залпанд тишелай,
Итимвал, абуру тийижиз...
("Пехърени вич катрай къада"
шиирдай)*

*Иеси къин тавур дунья,
Вун алаш-булаш хъана хъи.
Зерре къванни чина гъая
Амачиз, угъраш хъана хъи...
("Дунья алаш-булаш хъана"
шиирдай)*

*Эй Куьредин авам элпер!
Фагъума тун дуньяд гъалар.
Иеси къей туплал калер,
Куьн кватл жедай кун чиде квез...
("Куьреда авай аламентар"
шиирдай)*

*Шумуд ахмак гъавурда тван,
Шумуд айгъамдалди гатан!
Клан хуьналди филдин гардан
Сиклрен хъиз шуькьлуь жедайд
туш...
("Ахмаквал пис четин тлал я"
шиирдай)*

*Ихътин дуньядин имарат
Нин риклиз вун къана, сельхоз?
Чилни, къавни тахта - нарат,
Гъайиф, ни вун кана, сельхоз?..
("Сельхозар кайила" шиирдай)*

*Юлдшар, чи Куьре округ
Бедбахт вилаят хъана хъи.
Сада-сад кутаз гъаки хурук,
Як недай ният хъана хъи...
("Бандитриз" шиирдай)*

*Дуст я лугъуз, куьгъне душман
Къамир, ви рикл шад жедайд туш.
Эхир са къуз жеде вун пашман, -
Адакай ваз дад жедайд туш...
("Куьгъне душмандикай дуст
жедайд туш" шиирдай)*

*Чир хъана ваз члур пеше,
Цай къагъиз маркариз,
хва къей кас.
Эхир физ туш, чир хуьх, ише
А на авур кар, хва къей кас...
("Кулакри колхоздин векъин марк
кайила" шиирдай).*

Алапат! Сулейманаз виликамаз вичин квални кудайдакай хабар авай жал? Икъван камаллудаказ, дериндай лагъанвай члалари, 80-90 йис вилик ваь, гъа къе кхъенвайбуру хъиз ванзава. Ягъ квадарнавай ахмак авамрин суд Сулеймана вичи ийизва:

*Стлал Сулейман, на тайин
Тир-тир гъалдин гафар ийин.
Душманар чи винел хаин,
Чи къаст я, дуньядани титан...
("Хаинар дуньяда титан"
шиирдай).*

Гилани душманвал авунвай ксар чпин жазадив агакьдайдал чна шак гъизвач.

Сулейманан квал-музей арадал хкида!

Хазран КЪАСУМОВ

Агъа Сталдал, и дуьшуьш хъайи сифте йикъалай эгечина, Дагъустан Республикадин жавабдар къуллугъчир, министерствойрини ведомствойрини руководителар, РД-дин Халкъдин Собранидин депутат, Стал Сулейманан яратмишуннар рикл алай гзаф къадар инсанар къевезва.

И йикъара Къасумхурел райондин активдин ва яратмишдай интеллигенциядин векилрин саналди тир гегенш совещание кыле фена. Адан кваллахда Кьиблепатан территориальный округда Дагъустан Республикадин Кьилин патай тамам ихтиярар авай векил Али ХАСБУЛАТОВА, республикадин общественно-политический деятель, лезги халкъдин кьегьал хва, меценат Имам ЯРАЛИЕВА, райондин Кьил Нариман АБДУЛМУТАЛИБОВА, РД-дин Халкъдин Собранидин депутат Гьамидулагъ МЕГЪАМЕДОВА иштиракна.

Совещание, халкъди пслемишзавай мусибатдин кваллахдай куьрелди лугьналди, райондин Кьил Нариман Абдулмуталибова ачухна.

- Им еке дерт я райондиз, халкъдиз хъанвай. И вагъшивал авурдаз инсан лугъуз жедач. Умудлу я, къайдаяр хуьдай ва гуьзчивалдай органри ам вуж ятла чирда, жагъурда, жазадив агакьарда Районда кыле феи вагъшивилин и дуьшуьшди республикадин вири общественностдин, яратмишдай интеллигенциядин векилрин риклер тларна, - лагъана Н. Абдулмуталибова. - Вуж ятлани, ам халкъди лянетламишзава. Чун тек туш, чуру хабардин ван хъайила чаз зенгер ийизвайбурун, чкадал къевезвайбурун къадар гзаф я, абуру Стал Сулейманан квал-музей арадал хкун патал чпин куьмек теклифзава. XX асирдин Гомеран яратмишуннар лезги халкъдин, вири Дагъустандин ярж я, чехи шаир чи риклера ава. Гъавилляй республикадин Гьукуматдихъ, культурадин министерстводихъ галаз санал чна музей са куьруь вахтунда эхциг хъийида. Им вагъшивал авурбуруз чи, халкъдин, жаваб жеда.

- Чуру, пашман, айиб къеьдай кваллах я хъанвайди, - лагъана вичин нубатдай Имам Яралиева. - Чун вири гила сад хъун лазим я, чун вири Стал Сулейманан руьгдин патал ала. Са шакни алачиз, вири сад хъана, чна Стал Сулейманан музей арадал хкида, вични авайдалай хъсандиз, шаирдин юбилейни чна тухуда, виликан йисарилайни гурлудаказ.

Али Хасбулатова сифте нубатда республикадин Кьил Рамазан Абдулатипован тварунихъай вири районгълийриз сабурулувал хуьниз эвер гана: - Стал Сулейман хътин зурба шаир, камалэгъли авай халкъдихъ къенин югъни авайди я, гележегни. За куьн инанмишарзава хъи, республикадин

руководителди, культурадин министерстводи, куь куьмекни галаз, музей арадал хкун патал вири серенжемар къабулда.

Совещанидал Стал Сулейманан квал-музей кун пслемишзавай гафар гваз РД-дин Халкъдин Собранидин депутат Гьамидулагъ МЕГЪАМЕДОВ, музейдин директор Лидия СТАЛЬСКАЯ, музейдин къуллугъчи Фейзудин МАМЕДОВ, райондин общественный палатадин председатель Алимет МЕЙЛАНОВ, шаир Сажидин САИДГЪАСАНОВ, журналист Райсудин НАБИЕВ ва маса юлдашар рахана. Абуру къейд авурвал, Стал Сулейманан квал-музей арадал хкуниз куьмек гуз кланзавай инсанрин къадар гзаф я. Гъавилляй банкда махсус счет ачухун чарасуз я.

* * *

Чна винидихъни лагъайвал, и йикъара Агъа Сталдал гзаф къадар мугьманар, чехи дережадин руководителар къевезва. Абурукай яз чавай Дагъустан Республикадин культурадин министр Зарема БУТАЕВАДИН, писателрин Союздин председатель Мегъамед АГЪМЕДОВАН, машгур шаирар тир Ханбиче ХАМЕТОВАДИН, Абдуселим ИСМАИЛОВАН тварар къаз жеда.

- Гъич фикирдиз гъиз тежедай мусибатдин кар я хъанвайди, - лагъана Мегъамед Агъмедова. - Стал Сулеймана чи республика, чи уьлкве яргъарани машгурна, ам чи ягъ, намус, чи дамах тир,

язни амукьда. Чун гъар йисуз 18-майдиз Агъа Сталдал къведа, шииратдин сувар тухуда. Музейни чна арадал хкида. Зурба шаир Стал Сулейман халкъдин риклера эбеди я.

- Заз акл я хъи, Стал Сулеймана лагъайвал, дуьньядин чарх чуру патахъ элкьвенва, вагъшиьри халкъдин ядигарар тир имаратар тергзава, - вилерал накъвар алаз рахана Ханбиче Хаметова. - Чи халкъдиз гуьжар гзаф хъайиди я, дявоярни акуна, чаз Етим Эмин, Стал Сулейман сура тунни акуна. Вилаятар, уьлквеяр чукуьраи вахтарни хъайиди я. Амма ихътин вагъшивал хъайиди туш. Етим Эмин, Стал Сулейман квадариз жедай ксар туш.

- Саклани зи бейнидиз къевезвач, Стал Сулейманан кваллиз-музейдиз цай ягъай кас гъик! яшаммиш хъжеда дуьньядал?! - лугъуза Абдуселим Исмаилова. - Гъа хаин къван гана хуьряй акъудна кланзавайди я...

Образованида - дегишвилер

Малика КЪУРБАНОВА

И йикъара просвещенидин рекъяй Россиядин машгур пешекарри Дагъустандин педагогиз образованидин ери хкаж хъуниз куьмек гудай цийи проектар ва технологияр раижна. Государстводин федеральный стандартрик кутунвай эхиримжи дегишвилерни веревирдна. Алай аямдин учебно-методический комплексив инновациядин къайдада эгечлуникай, Россиядин муаллимрин пешекарвал хкаждай система вилик тухунин рекьерикайни ихтилат кватна.

Мярекат Дагъустандин образование вилик тухудай институтда кыле фена. "Просвещение" издательстводин управляющий директор Михаил КОЖЕВНИКОВАКАЙ, кылин редактор Ольга КОТЛЯРАКАЙ, РАО-дин образование вилик тухудай центрдин руководителдин заместителдикай ибарат алимрин дестеди чи муаллимрихъ галаз кваллахиз сад лагъай сефер туш. Виликдай РД-дин образованидин илимдин министерстводини "Просвещение" издательстводи, педагогикадин рекъяй уьлчмишунрин Федеральный институтди, Рособрназорди санал кваллахунин сергъятра аваз вич хъсан патахъай къалурай "За ЕГЭ вахкуда" проект тукьлуьрайди я.

- Инженервилерин ва идара ийидай кадрияр гъазурун - им региондин вилик акъвазнавай кар алай везифайрикай сад я, - малумарна РД-дин образованидин ва илимдин министрдин сад лагъай заместитель Ширали АЛИЕВА. - Гъиле авай клелдай йисуз урус чалай, математикадай ва обществознанидай аялрин чирвилер ахтармишунин нетижайри хъсанвилер дегишвилер хъанвайди къалурзава. Гъар са предметдай къазанмишай баллрин къадар юкъван гъисабдалди 15 процентдин артух хъана. Гъа и вахтунда ададай виликан йисан хътин нетижаяр арадал атуни вилик пад къаз хъана, а члавуз школа акъалтарзавай 25 процент ученикар аттестат авачиз амукьнай.

Пешекаррин фикирдалди, "Просвещение" издательство гъар са регион патал образованидин ери цийи дережадиз хкажунин, и ва я маса региондин экономика патал ам вилик финин еришрив ва дережадив къазвай савадлу кадрияр гъазурун мураддалди образованидин рекъяй жуьреба-жуьре программаяр, методикаяр, проектар кылиз акъудунин барадай амадагъ яз майдандиз экъечнава, им акъалтай важиблу кар я. Михаил Кожевникова алава хъуьна: "Чун продуктрилай, учебный программайрилай гзаф дережада чирвилер гуьнин кваллах тешкилуникай, ам гъыхътин материалдалди таъминардатла, чирвилерин кваллах вилик тухунал муаллимар ва аялар желб авунин дережа хкажун патал гъыхътин методикаяр ишлемишдатла, гъадакандиз эхъечнава, чна саналди къачузвай сифтегъан кам ЕГЭ-дай баллрин къадар хкажуникай ибарат я. Бажарагъ авай, чпин яратмишунрин къуватар са шумуд йисалай инновациядин цийи проектра бажармишиз жедай аялриз вилик фидай мумкинвал гуьнин программа, республикадин образо-

ванидин ва илимдин министерстводихъ галаз меслят авуналди, кылди тукьлуьрда. Чахъ лицейрин руководителрихъ галаз гуьруьшмиш жедай ниятарни ава. Чна абуру бажарагъ авай аялриз куьмек гуьнин ва абуру чпин алакьунар ачуьхарадай мумкинвилер гуьнин барадай вирироссиядин программадик кутада. Чна сагъламвал са акъван пайгар тийизвай аялрихъ галазни кваллахда. И кваллах гегеншдаказ тухуда".

Издательстводи образованидин рекъяй вилик финиз талукъ дибдай цийи концепцияни тукьлуьрнава. Ана чапнавай ва электронный учебникар, учебный пособияр, контрольно-диагностический материалар, художественный литература, учебно-лабораторный тадаракар, мебель, къугъвадай шейэр ишлемишун къалурнава. И концепциядик муаллимрин чирвилер хкажун ва абуруз методикадин жигъетдай куьмек гуьнни акатзава. Образование йигин еришралди дегиш жезвай шартлар им иллаки важиблу кар я. Вичин нубатдай яз Ольга Котляра алава хъувурвал, образованидин дережаяр сад-садахъ алакьалу авунин барадай вилик акъвазнавай месэла школяар акъалтарзавай ксар пешекарвилерин образование къачуз гъазур тушиз хъуникай ибарат я. Идани абуру колледжда ва вузда агалкъунралди чирвилер къачунин дережа агъузарзава. Идахъ галаз алакьалу яз клелзавай бур гележегдин пеше хкажун патал гъазурун таъминарзавай образованидин ресурсри кьетен итиж арадал гъизва. Са шумуд модульный продукт - инженерно-технологический, медико-биологический ва физико-математический классар - хейлин конференциярал раижна ва абуру хушвилелди къабулна.

Гъар са учебно-методический комплексдик тетрадар, тренажерар, тапшуругъар авай ктабар, экзаменатордин ва диагностикадин кваллахрин тетрадар акатзава. Идани чирвилерин дережа тайинардай ва кваллах вилик кутадай мумкинвал гуьза, - лагъана Ольга Котляра. - Материалрин муькуь квалталдик куьмекчи документар акатзава. Абуру классда, аялрин кьетен игътияжар фикирда къуналди, кваллах тухунин карда куьмек гуьза.

Муаллимриз издательстводин цийи сайтдин мумкинвилер раижна. А сайтдай муаллимривай менфят къачуз жедай къуллугъар гъыхътин бур ятлани ашкара хъана. Тарихдин учебникдин цийи концепциядикай, школяра гуманитарный образование гуьнин рекьерикай издательстводин гуманитарный образованидин Центрадин руководител Александр Данилова сугъбетна. Ада образованидин рекъяй цийи госстандартдин макъсад ученикди материал вичи-вичиз жагъурунин вердишвилер кутуникай ва адаз веревирдзавай месэладин патахъай вичин фикир лугъудай мумкинвал гуьникай ибарат тирди, и кар патал тарихдин материалдин цийи къурулуш ва абуру раиж авунин цийи методика герек тирди къейдна.

Мярекат муаллимар патал кылди-кылди предметрай тешкилнавай секцияра кваллах тухуналди даварна.

"ДП"

РД-дин Къилин Чар веревирдзава Бейкарвал зиян я

Нариман ИБРАГЪИМОВ

Къе политикрини, идеологрини, къайдаяр хуьдай ва гьукумдин органнын работникрини хиве къазва: терроризмдин, экстремизмдин башчийри, таблигъатчийри эцигзавай ракъара сифте нубатда гъатзавайбурун жергедик бейкарарни акатзава. Им лап члуру, лап нагъакъан гъакъикъат я. И кардин гъавурда аватлани, бейкаррин къадар тлимилариз жезвач, иллаки жегъилрин арада. Экономикадин кризис, карханайра, идарайра къвалахзавайбурун къадар тлимиларун себеб яз кар-кеспидик кумачиз амукъзавайбурун мадни гъаф жезва.

Республикадин статистикадин управлениди гъизвай делилралди, алай вахтунда Дагъустанда 15 йисалай 70 йисал къведалди яшар хъанвай зегъметдиз къабил 1490,7 агъзур кас ашаммиш жезва. Ибурукай 1189,5 агъзур кас къвалахдик ква. 145,7 агъзур кас бейкарар яз гъисабзава. Государстводин идарайра учетда авачир бейкарарни тлимил туш. Датлана къвалахдик къекъезвавайбурун арада дишегълири 59,6 процент тешкилзава. Яшар 34 йисалай алат тавунвай зегъметдиз къабил инсанрикай 111 агъзур касдиз къвалах авач. Им вуч лагъай члал я: школар, вузар куьтягнавай, цийи хизанар кутунвай ксар къвалахдик магърум я. Абуру диде-бубачин къаюмвиллик ква. Жегъилрилай чпин риклиз хуш уьмуьр тешкили алакъзавач. Ихътин четинвилери, шартлари жегъил хизанар сад-къвед-пуд йисалай чара хуьнални гъизва. Маса чара амукъ тавур ксари террористрин, экстремистрин рехъни хъязва.

Бейкарвал, къвалахдик квачиз хуьн - им гъар са инсан патал еке мусибат я. Заз чиз, гъавиллай Россиядин Федерациядин Президент Владимир Путин ва Дагъустан Республикадин Къил Рамазан Абдулатипов гуьруьшмиш хъайила, уьлкведин Президентди республикада бейкаррин къадар тлимиларун патал тухузвай къвалах гужлу авуникай, чка-чкада къвалахдай цийи чкъар тешкилуникай ихтилат куднай. И рекъай тешкилзавай къвалахди аквадай хътин нетижаярни гузва. Эгер 2004-йисуз Дагъустанда зегъметдиз къабилбурукай 299,6 агъзур кас бейкарар яз гъисабзавайтла, 2014-йисуз абурун къадар 135,2 агъзур касдал авхатнава. 2013-йисуз учетда гъатнавай бейкаррин къадар 153 агъзур касдив агакънавай. Лугъун лазим я хьи, рекъемар гъевчи жезватлани, Россиядин юкъван рекъемарив гекъигайла, чина бейкаррин дестеяр къалин я. Россияда санлай къачурла бейкарвиллин дережади 5,46 процент тешкилзава. Дагъустан Республикада - 11,68 процент. Къве сеферда гъаф.

РД-дин Къилин Чарче лугъузва: *“Чи вири къвалахда циридалайни кар алайди жергедин дагъустанви я. Эгер Дагъустанда яшаммиш хуьн ва зегъмет члуьун адаз къулай ятла, чна хъсандиз къвалахзава. Чна дагъустанвийрин яшайиш лайихлудаказ тешкилуни ва абурун уьмуьр кечирмишзавай чка пайгардик хуьнин барадай яшайишдин, общественно-политический ва соцуьлтурный программарин комплекс килиз акъудуниз къетлен фикир гузва”*. Гъа и жуьреда халкъдин майишатдин вири хилера къвалахдай алава чкъар арадал гъунин, промышленностдин, хуьруьн майишатдин карханаяр патал пешекарар гъазурунин месэляри фикирдай акъудзавач. Амма ийизвай алахъунар тамамбуру я лугъуз жедач.

Чазни чизва, бейкарвал себеб яз вишералди жегъил гадаяр, рушар, хизанар Россиядин регионриз акъатнава. И гъерекат себеб яз республикада бейкаррин къадарни тлимил хъанва. Абуру лап четин, усал, къацлай къвалахарни тамамарзава, хизан хуьн, мехъердай, автомашин, яшайишдин къвалер къачудай пул къазанмишун патал. Хуьрера къвалах тахъайла, мад вуч авурай?

Чи бубаяр чиликай менфят къачуз яшаммиш хъана. Советрин девирдани абуру, колхозра, совхозра къвалахиз, миллион тоннралди яр-емиш, салан майваар, малдарвиллин продуктар арадал гъана. Къазанжиярни къачурди я. Гилани чи инсанрин салара, багълара къамай къван суьрсет гъасилзава, амма ам маса гудай чкъайрикай магърум авура, пелез гъекъ акъудна битмишарнавай бегъер ийидай чка гъат тийиз китидайла, багъманчийрин, саларбарнин, магъулдарнин гъевес квахъзава. Гъиле пер, керкини хъяз къанзамач. Эгер гъасилзавай къван продукция маса къачудай чкъар авайтла, гъар сада вичин сала, багъда, фермада къвалахдай ва абуру, къвалхуьр гадарна, яргъаризни акъатдичир. Вучиз ятлани, чи гъукуматди, шумудра месэла къарагъарнатлани, хуьруьн зегъметчийрин продукция маса гудай ва я къачудай идараяр кардик кутазвач.

Заз умуд кутаз къанзава, белки, гила къванни республикадин гъукуматди и месэладиз рикивай фикир гун.

Терроризм - халкъариз акси гъерекат

Хийир ЭМИРОВ

Европадин рик ва гъакл НАТО-дин меркез тир Брюсселда абуру хъиткъинарунри мад сеферда вири дуьньядиз къалурна: террористар, экстремистар чпин алчак ниятар килиз акъудун патал гъич са куьнилайни элкъезвач. СМИ-ри ва кардин гъавурда авай политикри хиве къазвайвал, дуьньядин сад лагъай террорист Бен Ладен США-дин сирлу органри арадал гъана, ам чпин нагъакъан крар уьмуьрдиз кечирмишунин гъерекатра ишлемишна ва ахпа, адал гуьзчивал тежжедайла, чпи тергни хуьвуна.

Гилани гъахътин кар тикрар жезва. США-дин иштираквални аваз Рагъаклидай патан уьлквейрин талукъ органри террористрин дестеяр тешкилна ва абуру чпин чинебан планар килиз акъудун патал Иракдизни Сириадиз рекъе туна. Ана “Исламдин государство” лугъудайди, ам Россияда къадагъа авуна, гъакъикъатда лагъайтла, бандитрин, террористрин армия тешкилна ва адав къадим уьлкведин шегъерар, хуьрер барбатлиз, инсанар къирмишиз туна. Россия къаришиш тахъанайтла, Сирия къе бандитрин гъиле авайди тир. Гъиле яракъ аваз зулумариз, чпиз къани крар ийиз вердиш хъайи вагъшияр муртла турла, абуру гила чеб туьретмишай уьлквейрилай къисас вахъузва. СМИ-ри малумарзавайвал, Сирида гъазурнавай 400-лай виниз террористар Европадин уьлквейриз фенвалда ва хъиткъинарунар мадни хуьн мумкин я.

Терроризм вучиз пис кар яз гъисабзава?

Россиядин Федерациядин законда къейднавайвал, террордин акт - им хъиткъинарун, цлай ягъун ва гъакл инсанрик кьурху кутазвай, агъалияр къиникъин хаталувал арадал гъизвай, эменни, дараматар барбатизавай, гъаф зиянар гузвай маса гъерекатарни яз гъисабзава. Терроризмдин къилин лишанрикай рахайтла, абуру ихътинбуру я. Махъсад - са гъихътин ятлани кьарарар акъуддайла, гъукумдин органриз тагъир авун. Тегъер - обществендин къанажагъдиз эсер авун. Такъатар - зулум, гуж авун, агъалийрик кичи кутун ва законриз акси пис маса гъерекатар килиз акъудун.

Инсанвиллин жигъетдай фикир авура, терроризмдин асул манадин гъавурда акъун четин я, гъикл лагъайтла виш йисаралди инсанрин арада тестикъ хъанвай марифатдин, ахлакъдин, яшайишдин законрикай авай гъаларив гекъигайла, терроризм садазни герек авачир кар я. Террористрилай гъукумдиз акси акъвазиз алакъзавач, гъавиллай абуру чеб патал регъят рехъ хъанва: терактар ийиз, халкъарин арада кичи, ихтибарсузвал, душманвал твазва, властдидай наразивал авунал гъизва.

Терроризм вучиз пис, нагъакъан кар яз гъисабзава? Вучиз лагъайтла, сифте нубатда ам са тахсирни квачир ислягъ инсанриз акси я. Малум кар я, гъевчи члалай гъар са инсанди вичин уьмуьр бахтлуди хуьникай фикирзава. Ам махлукъатдин арада лайихлу кас, хъсан, къени хизандин къил хуьн, бес къадарда пул къазанмишдай пешедин, къуллугъдин иеси хуьн патал алахъзава. Гъа са вахтунда адан мурад хатасуз, абад, ислягъ чкада бахтвардаказ яшаммиш хуьн, гъакъисагъвилелди зегъмет члуьун я. Инсан гъа ик халкънава. Эгер уьмуьрдиз хата хкатзаваз хъайитла, адалай вири къуватралди, гъакъисагъвилелди зегъметни члуьун гъа жедач. Кичевили, кьурхувили адаз бахтлу яшайиш туькьуьризни манийвал гузва эхир. Ихътин гъалар авай чкада ам вичин такъатрихъ, къуватрихъ инанмиш язни амукъзавач. Террористар инсанрин къанажагъда гъа ихътин пис, усал, зайиф фикирар тваз, абуру чпин члуру гъерекатрилай аслу ийизни алахъзава. Инсанар гележегдикай, ислягъ уьмуьрдикай умудар атлана тазва. Абуру и чилел чеб иесияр туширдахъ инанмишарзава. “Иеси” автомат, бомба гъиле авайди я. Къан хъанмазди ада вичин яракъ кардик кутада ва вун тергда. Ингъе гъа ихътин махъсаддиз къуллугъзавай террористри я законнар, я агъзур йисаралди инсанияди инсанрин бейнида тунвай марифат, ягъ-намус хътин ерияр кваз къазвач.

Инсаниятдин къанунралди, дяведин вахтунда ислягъ инсанар къастуналди къиникъ лап пис, залум тахсиркар-

вал яз гъисабзавайди я. Лап инсафсуз дявеяр киле фидай члавузни аскерар школайриз, больницайриз, диндин имаратриз зиянар тагуз алахъзавайди я. Террористри лагъайтла, чпин хурук акарай гъар са затл тергзава, ислягъ агъалияр, дишегълияр, аялар къирмишзава. Абурун паттай садазни инсаф акъазвач. Телеф хъанвайбурун арада аялар, дишегълияр, жергедин инсанар гъикъван гъаф хъайитла, террористар, бандитар гъакъван рази яз амукъзава, вучиз лагъайтла абуруз чизва, и жергедин инсанар телеф хуьни обществода кьурхулувал, наразивал, ажуьг артухарзава. Дуьньядин майданда гъарай-звер гъаф жезва.

Ихътин гъалар фикирда къуна, террористри гъавиллай чпин терактар ийидай чкъарни чеб патал хатасуз тир ва гъаф къадарда ислягъ инсанар авай чкъар тир больницаяр, школар, яшайишдин къвалер, театрал, базарал, общественный транспорт хъязва. Инал анжах террористри чи республикада терактар авур чкъар рикел хун бес я, абурун мурад къастар мад сеферда усал хуьун патал. Каспийск шегъерда парадда авай агъалияр, яшайишдин къвалер, Буйнаксда военный яшаммиш жезвай къвалер, Махачкъалада полицейскийри дежурство тухузвай постар, идараяр, Хасавюртда базар... Вишералди инсанар къена, гъафбурул хирер хъана.

Инсанвиллин чин аламачир ксари чпин вагъши крар чинебадаказ, суварар, спортдин ва гъаф инсанри иштиракзавай маса мярекатар киле тухудайла тешкилзава. Ихътин зулум, инсафсузвал авуни са кардин гъакъиндай лугъузва: террористри инсанар тиветверайни къазвач. Чпин мурад килиз акъудун патал абуру вири нагъакъан къвалахар хъсанбуру, нетижадал гъидайбуру яз гъисабзава. Телеф жезвайбурун къадар гъаф хуьн патал абуру инсанар пара жезвай чкъар (поездар, автобусар, базарал, самолетар, аэропортар...) хъязва. Ингъе Брюсселдани, Париждани террористри метро, аэропорт, стадион, туьквенар хъиткъинарна.

Москвада “Автозаводская” ва “Павелецкая” станцийрин арада метро хъиткъинарунин махъсадни гъам тир. Вагъшири фикирнай: экуьнин вахт я, поездар къвалахар, вуьриз, школайриз къелиз физвай инсанар ацлуда, пара телефвилерни жеда. Терактдин нетижада 44 кас телеф хъана, 134 кас больницайриз аватна. Экстремистри, бандитри Бесланда, Къизлярда, Волгоградда абуру вагъшивилер мегер инсанрин рикелай алатдани?

Уьмуьрда вири къени, хийирлу крариз, алакъайриз, рафтарвилериз ХЪСАНВАЛ лугъузва. Эгер инсандиз хъсанвал алхишзаватла, адахъ шадлух, бахтатар уьмуьр, пакадин йикъахъ инанмишвал, сагъламвал хъана къанзава. Маса касдиз хъсанвал ийизвай касдизни гъавиллай хъсан кас лугъузва. Хъсан инсан хуьн - им къайгъудар, масадан гъавурда акъадай, адаз куьмек гудай, хуш рафтарвалдай инсан я лагъай члални я. Хъсан инсанриз чка-чкада гъурметзава, лайихлу къимет гузва, абуру виридаз хушни жеда. Хъсанвиллиз къаншар ери писвал я. Писвал - им бедбахтвал, вири члуру, алчак, нагъакъан, зиянлу крар я. Эгер жуван къвалав гъай инсанриз дерт-гъам гузватла, бедбахтвал, туькьулвал гъизватла, ахътинди пис, ажуьглу кас яз гъисабзава. Ажуьглу, пис касди тахсиркарвилер авура, адаз мурад, алчак кас лугъузва. Гъа ихътинбурук террористарни акатзава.

Абурун члуру крар поездар, аэропортар, автобусар хъиткъинаруналди акъалтлавач. Террористри махлукъатдик кичи, кьурху кутун патал политический ва общественный, культураднини искусстводин деятелрин, къайдаяр хуьдай органрин работникрин, журналистрин чанариз къаст ийизва, инсанар залуквиле къазва ва маса тахсиркарвилер ийизва. Эхиримжи йисара терроризмди, экстремизмди Россиядин гъаф хизанриз дерт-гъам, телефвилер гъана. Кар ана ава хьи, абурухъ инсаф ерли авач. Телеф жезвай инсанрик жуьреба-жуьре миллетрин, динрин, кеспийрин, яшарин инсанар жезва. Абуру гъа “чпинбурузни” инсафзавач. Рекъизвайбурук гъабурни акатзава эхир.

Къенин террордин гъакъикъатди дуьньядин къуд патал авай халкъар члалал гъанва ва абуру терроризмдин, экстремизмдин къил гъайбуру лянетламишзава. Ихътин вагъшивилерал эхир эцигун патал къуватар, такъатар сад авуниз эверзава. Вири уьлквейрин руководителри терроризм терг авун патал чпин кесерлу гаф лугъун, женгни члуьун тешкилул лазим я.

Дагъларин йис Куьгъне хуьрер - Куьгъне хирер...

Мердали ЖАЛИЛОВ,
литературадин отделдин редактор

Дагъларин хуьрерал чан хкунин, амайбур хуьнин месэла чина цийиди туш. 1966-йисан залзалайрин نتیжада хейлин хуьрериз зиянар хъанай, идахъ галаз алакьалу яз, абурукай лап члехи пай дьуьзэндиз, цийи чкайрал куьнарнай.

А чаван государстводин политикани, гъвечи хуьрер санал кватиз, члехи майишатар арадал гун тир. Гъвечи куватралди вири патарихъай механизмишанавай, электрикламишнавай гужлу комплексар кардик кутун, хуьн регъят месэлаяр тушир. Арандин чилерал а вахтара арадал атай Цийи Гъепецгъар, Цийи Филер, Цийи Чахчар, Цийи Усурар, Цийи Фригъар, Цийи Макъар, Эминхуьр ва ик мадни масабур гилани цийибур ва члехибур яз ама.

Амма дагълар къвердавай ичи жезва. Анра амай хуьрерин агъалияри алай аямдин шартлара чпиз цийи чкаяр жагъуриз алахънава. Зи фикир я, садбуруз и кар герек я жеди. Месела, Ахцегъ райондин Къутунгъарин хуьр алай чка - дагъдин чин ацахъзава, хуьр чклизва, агъалияри чеб хуьх лугъуз гъарайзава.

Докузпара райондин лап куьгъне ва члехи хуьрерикай сад тир Миграгърин къисметни руьгъшадардайди туш. Хуьруьх лап еке майданра векъин уьруьшар, цадай никлер, яйлахар, булахар аватлани, жегъил хизанар ана акъваззава. Себелар гзаф я. Сад лагъай себеб, за фикирзавайвал, ина девирдиз кутугай яшайишдин шартлар тахъун я. Инсанар варцелай варцел къван машинда аваз физ-хквез вердиш хъанва. Ина, куьгъне магълейра, алеррин рекъерни амач. Кудай цам-кларас, цивин, газ авач... Кваллахдай, жегъилар желб ийиз жедай са идарани, карханани ина кардик квач. Авай гамарин фабрикадин цларни хун хъувунва...

Эхиримжи 20-40 йисуз ина хъанвай дегишвал куьгъне мисклин (ам къванцикай эцигнавай лап вини дережадин архитектурадин дарамат я, члехи бубайрилай аламай) мад дингълийрин ихтиярда хтун я. Куьлтурадин квал, стадион, спортдин зал, искусствойрин школа, къулай са библиотека, туризмдал машгъл са центр, къван гъялдай са цех авайтла, мумкин тир, жегъил хизанар ина акъваздай. И тегъерда рахаз жеда Ахцегъ райондин къакъан дагъдин Фиярин, Гутумрин, Чеперин, Ялахурин хуьрерикай, саки гъа и гъалда Къурагъ райондин Ашахуьруьн, Штулрин, Хуьрехуьруьн, Усарин, Квардалрин ва маса хуьрерни куьгъне ва буш жезва.

Бес чи картадал тварар аламаз, чеб амачир хуьрер гъикъан хъанва! Авайбурун къилел гила Ухулрин (Ахцегъ район), Куьчхуьррин (Къурагъ район), Захитрин, Цлахърин ва маса хуьрер (Хив район) алава хъанва.

Са хейлин хуьрер, винидихъ тварар къунвай хътин, гъакъкъатдани, яшайишдин шартлар авачирвилай буш жезва.

Амма къил акъудиз тежедайди гъа шартлар авай хуьрерани жегъилар акъваз тавунихъ галаз алакьалу я. Месела, чи аранда цийиз арадал атанвай Самур, Тагъирхуьруьн-Къазмаяр, Азадогъли, Цийи Макъар, Цийи Филер, лап къулайбур хъиз акъвазай Муьгъверган, Кркар, Къуйсунар къачуртлани, гъанрани жегъилрин къадар тимил жезва.

И мукъвара зун Хасавюрт райондин Цийи Къурушрин хуьре авай. Хуьруьн кимел агъсакъалри суьгъбет авурвал, инани лап члехи пай квалера амайбур яшлур, пенсия къачузвайбур я.

Бес гъик хуьдайди я чи хуьрер? Чи дагълар ва аранар?..

Чи мухбир Шагъабудин Шабатова, вич начгъ яз, кваллиз муьгъман къвезвайдакай хабар хъайила, клек тукъвадай са эркек магъледални жагъанач лугъуз, гъайиф члугунивиди кхъизва...

Гъа ихътин шартлара Дагъустан Республика-

дин Къили вичин нубатдин Чарче 2016-йис чина Дагъларинди яз малумарнавайди раижнава.

Республикадин Къили им дуьшуьшдай авунвай кар туш. Чарче лагъанва: "2016-йис Дагъларин йис яз малумаруникай дагъларин шартлара уьзюмчивал ва дагълара консервиардай промышленность гуьнгъна хтун патал менфят къачуна кланда"...

Агъадихъай гена къайднава: "2016-йисуз "Хуьруьз къайда - уьлквездиз гъал-агъвал" лишандик кваз Вирироссиядин хуьруьн майишатдин перепись къиле тухузва. Гъакъкъатда хуьрерин саки вири чкайра майишатдин ктабар къиле тухуниз талукъ кваллах лап писдаказ эцигнава".

Республикадин Къили лагъанвай мад са фикир лап важиблуди я: "Хуьрериз, дагълух территорияриз фикир гун - ибур чи халкъ, Дагъустандин яшайишдин шартлар ва культура саламатдиз хуьнин серенжемар я. Республикада хейлин месэлаяр дагълух территорияр аваданламишунив ва дагъвийрин яшайишдив къайгъусузвилелди эгечлун себеб яз кватл хъанвайди я. Чи дагъларихъ экономикадин, куьлтурадин ва туризмдин барадай авай мумкинвилер менфятлудаказ ишлемишна кланда".

Вуч лугъуда? Чарче, кар алай месэлаяр гъибур ятла, лап хъсандиз раижнава. Бес а месэлаяр гъик гъялдайди я? Абуру садни къве йисуз майдандиз атайбурун туш эхир. Чи куьгъне бязи хуьрер саки 50-100 йис идалай вилик хъиз куьгънебуру яз, девирдин вири къулайвилерикай магърумбур яз ама. Месела, алатай гатуз, жуван яшлу вах начагъ яз, Миграгъиз адал къил члугъаз хъфенвайла, яшлу касдиз раб ядай духтурдиз Усугъчайдиллай эвер гуниз мажбур хъанай. ФАП ава хуьре, духтур авач...

Зи риклел Ахцегъ райондин Фиярин хуьрряй школьникар райондин центрадиз ЕГЭ-диз гъизвай машин рекъай дагъардиз аватна, муаллимни аяларни телеф хъайивал хквезва. Маса чи хуьрерин рекъер гъакъан къулайбур яни?

Чи саки са хуьрени инсанри хипер хуьзмач. Неинки ахътин колхозар, совхозар, фермерар тахъуниз килигна, гъа килдин ксарини им хийирлу хел туш лугъузва.

Дагъвийри хипехъанвал хийирсузди я гилалди лагъайди ятла заз чидач. Государстводин политика, хипехъанвиллин хилев эгечзавай тегъерар масабур хъанва. Йисаралди санани я хипен сар, я хамар къабул тийизвайла, хипен яки базардиз тухуз тахъайла, дагъвиди къуьддини, гаддини хипен гуьгъуьна гъатна вучзавайди я?

Бубайрин ирс гила рухвайриз чизмач. Хеб хуьз, ацаз, некледикай ниси хкудиз, сар тваз, хамар гъализ чидай ксар амач. Гъа тегъерда гамарни хразмач. Чизмач чи рушариз а сеняткарвални.

Аранда квачел акъалдарай уьзюмчивални, багъманчивални, саларбанвални, лежбервални тергна. Йисди зегъмет члугуна арадал гъайи салан майвар, багъдин емишар, ципицлар арачийри (лутуйри), гъа чкадал атана, чпиз клани къиметрай я къачузва, я ваъ. Пач жезва члугур зегъметар. Бес чкадал, санлай чи Къилепатан Дагъустанда, хаммал гъялдай са кархана тун тавурла, 20-30 йисуз са цийи цех къванни эциг тавурла, майвар гъинизда? Вуч паталди цада?

Гилан жегъилриз гъа крарни чизмач. Дидебубади а крар ийизмач, мектебра чирзмач, телеканалрай хъайитлани къалурзмач. Чилел кваллахиз гъик чир жедайди я?

Акъваз хъи, "Дагълар хуьн" гъакан буш къве гаф туш. Ина къил-къилик кваз туькълурнавай махсус программаяр ва абуру финансралди (пулдалди) таъминардай, вирибуру кватлудай чешмеярни хуьн лазим я.

Гъелелиг умудар и крар гъиле къаз жедай, чпихъ гъал-агъвал авай "инвесторар" лугъудайбурук кутазава. Амма инвесторризи рекъер-хулер, газ, экв, маса мумкинвилер ва савадлу инсанар авай чкаяр кланзавайди я. Гъалкъа агал жезва, рахунрилай, умудар къалурунилай анихъ вуч галатла?..

Иншаллагъ! Югъ гуьмерикай хкатдай вахтани чаз акван. Дагъларни девирдин гуьмедикай, цифедикай хкатда, чан хкведа!..

Хайи хуьр, тек вун акъвазва...

Дагълар хуьнин ва куьгъне хуьрерал чан хкунин месэладай чаз тимил кхъизвач. Алимрини, муаллимрини, журналистрини, яратмишдай маса ксарини.

Ватандин ял иллаки адавай къакъатайла артух чир ва багъа жеда лугъуда. И кар чаз и мукъвара Рязань шегъердай атанвай са чарчини субутзава. Адан автор гутумви Аллагъверди Халилович ЭСКЕНДЕРОВ я.

Вичи кхъизвайвал, хайи хуьре ада муьжуьд йисан, Цийи Къурушдал юкван школяр акъалтарна. Махачкъалада хуьруьн майишатдин техникумда пешекарвал къачурдалай къулух хайи хуьре колхоздин зоотехник хъана.

"Цийикла туькълур" хъувунин ялав галукъай колхоз чклайла, и кас Рязань шегъердиз, вичин къил хуьдай са рехъ жагъуриз, фена.

Вич фена, амма рикл адан дагълара, гъа вич къекъвей рекъера, хеб мал хвейи яйлахра, мел-межлисрик хъайи хуьруьн кимерал, магълейра ама. Хайи хуьр вичиз датана ахварайни акъвазва лугъуз, кхъизва касди.

Гутумрин хуьрни, гъа патав гвай Фиярин, Хинерин хуьрер хъиз, къвердавай ичи ва иесисуз жезва. Хуьр хуьдай рухваяр майдандиз мус эгъечдатла чизвач.

Агъадихъ чна Аллагъверди Халиловичан чарчай бязи фикирар гузва. Касди абуру Къуръандин аятар хъиз, вичин руьгъда кватл хъанвай кланивиллин багъривилин, гъайифринни умудрин гиссер вичел акъудиз кхъенва. Абуру прозадал кхъенвай ширириз хейлин мукъва я

Аллагъверди ЭСКЕНДЕРОВ

* * *

Къисметди зун акъуднатлани
икъван яргъа мензилдиз,
Хайи хуьр, тек вун акъваз заз
ахварайни гъар йифиз.

Хайи хуьрелай-Ватандилай
авайди туш масан чка.

Акъат тавур къариблудиз
садазни чир жедач а къадир.

Вахтар авай гъихътин, хуьрни
квал, куьне ацанвай аялрив.

Гъиниз фена а вахтар бахтлу,
ким ацанвай итирив?..

Санал алай хуьруьн жемат. А
садевал куь гъиниз хъана?..

Хайи хуьр, квал сефил туна,
гъар сад-саныхъ чклана.

Гъар жуьмядин югъ атайла,
кхаж жедай Гуьнейдик чун,
Дуьзмишна хъиз шумуд суьре,
ауькдай багърийрин квилыхъ.

Амач гила кхаж жедай са инсан.
Векъи кунва пак чкаяр, эгъеч-
навай хъчари михъиз,
Клевнава къилик квай къванер,
царар, гуьмбетар...

Диде-буба амачир аял хъиз,
Гуьней етим хъиз акъваз,

Ксанвайбурун арада тек са
къайи, хъуьтуьл шагъвар къе-
къвезва.

На лугъуди кап элкьуьрзава
гъар са ксанвайдан чинилай.

Кушкудалди лугъуззава гуя: -
Жемир сугъул, зун вуч я, квехъ
гелкъвезвай...

* * *

Кланзава заз, хуьруьн клунтлал
ауькна, сувун къайи шагъвардие
хур ацуриз. Тух жедалди килигдай
зун вилик квай, саил хъана, кас ама-
чир убадиз.

Шумуд юкьуз къарагъдачир
ауьккай а клунтлалай...

Гуьнейдик квай зи хуьруьнбур -
багърийар,

Гъамишалугъ ксанва куьн жен-
нетда. Алуддач куьн гъич садани
рикелай, Руьгъдик хайи чилин
стлал кумай къван...

* * *

Бирдан Фияр сувун килелай
хкатна элкъвей экуь варз,
Къуд-пад авуна ишигълаван,
мичли хияларни зи авуна къатл.

Хкатна хъиз дагъдикай варз,
кхаж хъана цавун аршиз, мили

хъвер квай цийи свас хъиз, килиг-
зава ажайибдиз.

Акл ава хъи, къвезва варз зи
къаршидиз, лугъуззава: Акъванни вун
сефил жемир. Акъвазвани, лугъзе
вилик мичли тир къуд-пад гъикъан
экуь хъана, гъикл ятла секин!..

Башламишна яваш-яваш ачух
жез, гъиссерин хура дарихъ хъанвай
зи нефес. Вацралай вил алуд жез-
вач мад завай. Кичле я заз гъилияй
акъатиз и лугъзе...

* * *

Гъикъан яргъаз акъатайтлани,
гъикъан къекъвейтлани яргъара,
руьгъ къекъвезва зи юкьуз-йифиз
хайи хуьруьн дар куьнейра.

Гъар са тлал жуван бедендин за
эхда.

Гъазур я зун кашни-мекъни эх
ийиз.

Амма тек са руьгъдин тлал эх
жедач...

* * *

Ичи хъанвай яйлахар суван
яцари кунва, гардан къуна куь-
нел чпин, сефилдаказ килигзава
рекъиз хуьруьн.

Суван яцарин суьруьяр рагъ-
дандихъди агатзава яйлахрив, ки-
лигзава теспача яз хипер къаткай
чкадиз.

Гъикъан ятлани чеб хатасуз,
къуд пата вил экуьурзава, умуд
ква, гуя кламай виниз хиперин суь-
руь кхаж жезва.

Тебиатдин секинвиллиз гузва
яб, къил къуна тик, фагъумзава та-
жубдиз, фикирзава, вутл хъана хи-
пер бес? Кицл элуькдай, чубандин-
ни кфилдин сес гъикл хъана?

Эй вафалу гъайванрин суьруь,
къведач мад квез гъич са сесни. И
гуьзел тир яйлахрин хуьх сагъи-
бар! Куьне хъайитлани ичиз тамир
и ерияр!..

Къисметди зун къариблудиз
акъудна, на лугъуди авай хъиз я
гъурбатда. Эй камаллу дагъви ин-
сан! Хуьх михъи яз намус-виждан!
Гадариз тади къачумир бубайрин
ватан, багъри ксарин ирс, дагълар-
рин гъар са къван, булахран шир-
шир, яйлахрин лейсан...

Йиса садра къванни риклел
кхваи хайи хуьр, квал, Гуьней!..
Хкведа чи дагъларал чан!

Рязань шегъер.

Каспийскда мад са завод ачухна

Дагъви ШЕРИФ

Са йис вилик "Концерн Кизлярдин электромеханический завод" ОАО-ди Каспийскда вичин филиал кардик кутаз башламишна. Дум-дюз механикадин заводдин са шумуд дарамат, абурун вилик патар къайдадиз хкана, алай девирдин истемешунрив къур Тайвандин производстводин центрай эцигна, РД-дин жегилар кар-кеспидик кутунин "Успех" центрадин иштираквални аваз "Концерн "КЭМЗ" ОАО-дин келунринни техникадин центрада виниз тир квалификациядин пешекарар гъазурна.

Цийи заводдин цехра алай девирдин 48 станок эцигнава, 125 касди (абурун члехи пай жегилар) кваллахава. Гележегда кваллахдай 500 чка жедайди къейдзава.

И йикъара "Концерн "КЭМЗ" ОАО-дин филиал тир "Авиамеханический завод" ачухуниз талукъ шад мярекатдиз Дагъустан Республикадин Кьил Рамазан АБДУЛАТИПОВ, РФ-дин Кеферпатан Кавказдин крарин рекъ-й министр Лев КУЗНЕЦОВ, РФ-дин Минпромторгдин авиациядин промышленностдин департаментдин директор Сергей ЕМЕЛЬЯНОВ, РФ-дин промышленностдин ва алишверидин министрдин заместитель Дмитрий ОВСЯНИКОВ атана.

Завод арадал гьидайла куьмекар гайибурухъ, ана кваллахзавай ксарихъ, каспийсквийрихъ элкьвена тебрикдин гафар рахайдалай къулухъ мугьманар цийи цехра къекьвена. Производстводин центрайрихъ акъвазна кваллахзавай пешекаррихъ галаз суьгьбетар авурдалай, абурун кваллахдихъ галаз таниш хъайидалай къулухъ Р.Абдулатипова, Л.Кузнецова, "КЭМЗ" концерндин директор Ибрагим АГЪМАТОВА журналистрин суалриз жавабарни гана.

"КЭМЗ" концерндин филиал ачухун - им неинки каспийсквийр, гьакъ вири республика патал сувар я. Ихътин заводар, кваллахдин чкаяр арадал гьун чун патал лап важиблу я. Им, са вахтунда яваш-яваш чукурна идазадаз гзаф мертебайрин квалер эцигна, еке пулар къазанмишиз кланзавай заводдин куьгьне дараматар алай чка тир. Килиг садра, элкьвена ахътин шумуд квал акъвазатла... Эгер вилик пад къуначиртла, гьа и дараматрин чкадални къакъан квалер пайда жедай. Гьавилай чун инал КЭМЗ-дин филиал хъунин фикирдал атанай. Вучиз лагьайтла Дагъустан, вири чи улкьве хъиз, устларалди ва производстводалди машгъур я. И адетар хвена кланда", - лагьана региондин Кьили.

Лев Кузнецова къейдайвал, военно-промышленный комплексдин кар алай месэляяр гьалдайла, ихътин завод кардик кутун, алай девирда алава яз инженервилдин пешеяр арадал гьун, чи жегилриз дуьз рехъ къалурун важиблу я.

- Промышленности вичихъ галаз вири экономика хкажун лазим я. Икъ хъайила, къецепатан улквейрай гьизвай шейэр чкадал акъудзавай буралди эвезунин месэляяр гьалунин карда и завод лап важиблуди жеда, - давамарна ада.

И. Агъматова филиал арадал гьидайла куьмекар гунай Республикадин Кьилиз ва РФ-дин министр Лев Кузнецоваз сагърай лагьана. Филиал ачухунин карда абуру гайи куьмекар къейдна.

Рамазан Абдулатипова заводдин пешекаррин РД-дин гьурметдин грамотаяр, твар алай сятер вахкана. Абурун арадай яз чи ватангьли, заводдин технический директор **Низами АТАМОВ** Гьурметдин грамотадиз лайихлу хъана.

Цийи жуьредин экономикадин бине кутуна кланзава

Жасмина САИДОВА

"Инженервилдин модернизация- цийи экономикадин бине". Ихътин кьил алаз 29-30-мартдин йикъара республикадин промышленностдин карчийрин форум къвед лагъай сеферда кьиле фена.

Форумдин кваллахда РФ-дин Кеферпатан Кавказдин крарин рекъ-й министр Лев Кузнецова, Дагъустан Республикадин Кьил Рамазан Абдулатипова, РД-дин НС-дин Председатель Хизри Шихсаидова, РФ-дин промышленностдин алишверидин министрдин заместитель Дмитрий Овсянникова, Россиядин инновационный региондин Ассоциациядин директор, Илимдинни технический хиле гьвечи жуьредин карханайриз куьмек гунин ва виликди тухунин Фондунин ахтармишдай советдин председатель Иван Бортника, Дагъустандин министрдин кабинетдин членри, улкьведин маса регионрай тир мугьманри, зурба компаниярин векилри, карчивилин рекъ-й пешекарри, алумри иштиракна.

Форум Дагъустандин государствовдин технический университетдин майдандал кьиле фена.

ВАХТУНИН ИСТЕМИШУН

Инженервилдин модернизация - цийи экономикадин бине. Им вуч лагъай члал я? Цийи экономика - им чирвилерин, информациядин цийи технологйрин, бизнесдихъ галаз алакьалу ва квенквечивал, базарда гьужетиз хъун таъминарзавай цийи гьерекатрин экономика я, гьисабзава алумри. "Цийи экономикадин" кьилин кетленвал интеллектуальный капитал вилик тухун ва ам производстводин амай пуд асул фактордихъ галаз алакьалу авун я, ида лагъайтла, цийи жуьредин экономика идалай виликди хъайи вири жуьрейрилай виле акъадайвал тафаватлу ийизва.

Инженервилдин модернизация производство, промышленностдин объектар кваллахдив эгечизвай тегьер вич, алай аямдин цийи жуьредин технологйрикай менфят къачун, бинедалай цийи хъуьунихъ галаз алакьалу я. Им алай вахтунин истемешун я. Эгер цийи жуьредин технологйрикай менфят къачун тавуртла, чалай базарда гьужетиз алакьдай, муштерийрин фикир желбдай, яни производство хийирлуди ийидай продукция акъудиз алакьач.

Месэладин гегенш манадикай республикадин Кьил Рамазан Абдулатипова лагьана.

"Инженервилдин модернизациядин месэла - им неинки республикадин экономикадай базарда гьужетиз хъунин, неинки республика яшайишдинни экономикадин рекъ-й виликди финин месэла я, им, сифтени-сифте, чи геополитикадин ва экономикадин интересар дуьньядин базарда хуьнин месэла я", - къейдна ада.

Лагьана кланда хь, форум алай йисуз ДГТУ-дин майдандал кьиле тухунни дуьшуйшдин кар туш. Гьикъ лагъайтла, инженервилдин виниз тир пешекарвал авай ва алай аямдин вири истемешунриз жаваб гьузвай кадрияр гьазурзавай и вуз вири улкьведин дережадани хъсанбурукай сад яз гьисабзава. Мисал яз, алай вахтунда вузди кризисдин шартлара экономика ва бизнес вилик тухудай нетижалу къайдаяр теклифнава. Абурукай тамамдаказ къве йикъан къене ина кьиле феийи веревирдерин сессийрални рахана.

Форум башламишдалди вилик Р.Абдулатипов ва гьурметлу мугьманар форум къабулзавай вуздин ректор **Тагьир ИСМАИЛОВАХЪ** галаз санал ДГТУ-дин актовый залдин вилик квай фойеда тешкилнавай инновационный разработкайрин ва виниз тир технологияр ишлемишна гьазурнавай продукциядин "Дагъустан. Индустрия ва инновацияр" выставкадин экспонатрихъ галаз таниш хъана.

Гуьгьунлай форум ачухунин шад мярекат башламишна. Сифтени-сифте инал республикада цийи къабулнавай гимн тамарна. Ахпа сегнедал экъечай республикадин Кьили кватл хъанвай бур Дагъустан Республикадин территориальный бренддихъ галаз танишарна. Идалай къулухъ пленарный сессиядин кваллах башламиш хъана.

ДЕГИШВИЛЕР АВАЗВА

Сифте гаф рахай Р.Абдулатипова республикада 2015-йисан вахтунда яшайишдинни экономикадин рекъ-й вилик финин жигьетдай авунвай крарикай суьгьбетна. Икъ, ада къейд авурвал, Дагъустан Республикадихъ хъсан нетижаяр хъана: экономикадин бинелу рекъерай акъудзавай товаррин ва къуллугърин индекс 5,5 процентдин, эцигунрин хиле тамамарнавай кваллахрин - 6,6 процентдин, асул капиталдиз инвестициярин - 4,8 процентдин, хуьруьн майишатда акъудзавай продукциядин къадар - 5,1 процентдин ва промышленный производство 2 процентдин хкаж хъанва.

Дагъустандин Кьили фикир промышленностдин бязи хилерал чан кхунални желбна. Ада гьакъни къейд авурвал, "Концерн "КЭМЗ" ва "Авиаагрегат" ОАО-рин генеральный директоррин чалишмишвилерин нетижаяр заводар неинки хуьз, гьакъни абурун производство гегеншариз алакьнава.

"Россиядин Федерациядин субъект-рин исполнительный органдин кваллахдин нетижалу вилин жигьетдай Дагъустан Республикади 17 лагъай чка кьунва ва Россиядин Гьукуматдин патай 161 миллионни 200 агъзур манатдин грантдиз лайихлу хъанва. Им Дагъустан виликди физвайдакай шагьидвалзавай делил я. 2015-йисуз республикадай виликди финин рекъе гьерекатдин ийгинвал хуьз алакьнава", - малумарна ада.

Амма, республикадин Кьили къейд авурвал, улкьведин промышленность инанмишвилелди квалчел аквалдарунин карда виридан къуватар садна кланзава.

"Идалай вилик вири улкьве квалчел къарагъаруни Россия къутармишайди тир. Чи вилик гилани акъвазнавай месэла гьа им я. Эхиримжи йисара чна къецепатан улквейрай гьизвай суьрсет ватанда акъудзавайдалди эвезунин программадин сергьятра аваз 80-далай артух жуьрейрин продукция акъудиз башламишнава. Амма, рази хуьхъ, и карда виле акъадай хътин дегьивилер талукъ тир финансирование, я тахъайтла кредитринни банкарин нетижалу къурулуш галачиз арадал хъиз хъун мумкин туш. Банкарин къурулушди исътада асул гьисабдай вичиз ва вичин интересриз къуллугъзава. Гьа са вахтунда и бур тади гьалда гьялна кланзавай месэляяр я", - давамарна ада.

"Чна базарда гьужетиз жедай продукция акъудна ва ам гваз къецепатан базарриз экъечна, индустриальный парк ва Тубединни Уйташдин технопарк ишлемишна кланда. И майданар промышленный производство кардик кутун ва кваллахдин чкаяр тешкилун патал тамамдаказ ишлемишун лазим я", - лагьана региондин Кьили.

Лев Кузнецова Дагъустан Россиядин Кьилепата авай промышленный центрайрикай сад тирдакай ва чи республикадихъ алай аямдин виниз тир технологияр ишлемишна гьазурзавай, вичихъ игътияж авай продукция акъуддай вири мумкинвилер авайдакай ва и мукинвилер чарасуз ишлемишна кланзавайдакай лагьана.

"Россиядин промышленный потенциал тешкилунин карда Дагъустанди гьа миша важиблу роль къугъвазвайди тир. Ина чпиз тешпигъ авачир продукция акъудзавай ва неинки Россиядин, гьакъни къецепатан улквейрин базаррин игътияжар ацурзавай карханаяр ава. Гьаниз килиг-

на, чи ва региондин властрин вилик квай месэла алай вахтунин инновационный жуьредин виридалайни эхиримжи чешнеяр производстводив агакъаруникай, нетижалу карханайриз, илимдинни технический цийи чешнеяр ва инновациядин проектар умьурдиз куьчурмишунин кардиз куьмек гуникай ибарат я. И месэляяр гьалунин карда мукьвал тир йисара важиблу алат Кеферпатан Кавказдиз талукъ государстводин цийи хъуьунвай программа хъун лазим я", - къейдна министрди.

Дмитрий Овсянникова Дагъустандин промышленность, Россиядин члехи пай субъект-рин гекъигайла, хъсан патар хъанвайди къейдна. Эгер вири мукинвилер ишлемишайтла, лагьана ада, пландик квай вири месэляяр гьализ алакьда.

Илимдинни технический хиле гьвечи жуьредин карханайриз куьмек гунин ва абуру вилик тухунин Фондунин ахтармишдай советдин председатель Иван Бортника республикадин промышленностда "Цийи индустриализация" проектдин сергьятра аваз "Гьвечи индустриализация" подраздел кардик кутуниз ва Фондуни финансар чара ийизвай программайра активнидаказ иштиракуниз эвер гана.

Адан гафаралди, Фонд Дагъустандин гьвечи жуьредин карханаяр вилик тухун патал 100 миллион манат чара ийиз гьазур я. Инал къейд ийин, са проектдиз 200 агъзур манатдипай 20 миллион манатдив агакьна пул чара ийизва. И.Бортника къейд авурвал, Фондунихъ ДГТУ-дихъ галаз кваллахунин тежриба авазва, амма алакьаяр гьелелиг зайиф бур я.

Ада гьакъни жегилрин инновационный яратмишунрин Центрайриз куьмек гунин программадикайни лагьана. Ина иштиракун патал арзаяр 7-апрелдалди къабулзава. Хкъягъай гьар са проектдиз Фондуни гудай пулуни къадар 7 миллион манатдив агакъун мумкин я.

Дагъустандин промышленный хиле авай гьалдикай тамам доклад РД-дин промышленностдин алишверидин министр Юсуп Умавова авуна.

ДГТУ-дин ректор Тагьир Исмаилова образованидин месэляйрикай ва, кьилди къачуртла, инженервилдин, технический кадрияр гьазуруникай, и жигьетдай улкьведихъ авай игътияжрикай ва вуздихъ авай мукинвилерикай лагьана.

Эхирдай рахай "Концерн "КЭМЗ" ОАО-дин генеральный директор Ибрагим Агъматова республикадин промышленностдин квенквечи кархана тир концернда кваллах кьиле тухузвай тегьердикай, ина инновациядин технологияр гьикъ ишлемишзаватла, гьадакай ва са жерге маса месэляйрикай лагьана. Къенин юкьуз, лагьана ада, карханада 2 агъзур рабочийди кваллахзава, абурукай 750 кас 30 йисни тахъанвилерикай лагьана.

Пленарный сессиядал Рамазан Абдулатипова экономика дурумлудаказ виликди тухунин ва Дагъустан Республикада социальный месэляяр гуьнгуьна тунин карда хъанвай агалкунрай Лев Кузнецоваз "Дагъустан Республикадин вилик лайихлувилерай" орден гана.

Республикадин карханайринни компаниярин арада кьиле тухвай "Ерилувлин лишан "Дагъустан" конкурсдин "Экономика вилик тухунин пай кутунай" номинациядай "Концерн "КЭМЗ" ОАО-дин генеральный директор Ибрагим Агъматов гьалиб хъана.

"Ерилувлин лишан "Дагъустан" конкурсдин маса номинацияйрай сад лагъай чкаяр къурбурув РД-дин Гьукуматдин Председателдин заместителар тир Анатолий Къарибова ва Гьасан Идрисова грамотаяр ва пишкешар вахкана.

Пленарный сессиядайла къулухъ форумдин программадик квай веревирдерин сессияр башламиш хъана.

Чаз секинвал авайди туш

Вадим ГЪЕТЕГЪВИ

Къасумхурун райондин электросетрин идара члехи-бурукай сад я. Ада дагълух къуд райондиз къуллугъзава. 2006-йисалай аниз регъбервал гузвай ЯГЪЯЕВ Марат Ягъяевича, вири кваллахриз дурум гана, халкъдин игътия-жар намуслувилелди къилиз акъудзава.

КУЪРУЪ КЪЕЙД.
ЯГЪЯЕВ Марат Ягъяевич 1976-йисуз Къазахстандин Мангизлак областдин Ново-Узень шегъерда нефтладин мяденра рабочий хъайи Ягъядин хизанда дидедиз хъана. Герейханован хурун 2-нумрадин школада 9-класс къуътягъна, ам Каспийскдин 1-нумрадин профтехучилище-диз гъахъна.

1993-йисуз анаг агалкъунралди аквалтарна. Куруу вахтунда Кваллахдалай къулухъ вичихъ хъсан чирвилер, зигъин авай жезгил ДГУ-дин тарихдин факультетдик экейна. 2000-йисалай хурун майишатдин Кваллахрал машгъл хъана, СПК-дин начальник яз Кваллахна, гъа са вахтунда 2002-йисуз ДГУ-дин юридический факультетдик заочникаказ клелиз экейна.

2003-йисалай Махачкъалада гъулуун кьерехар хуьдай идарада къилин пешекар, гъуьгъуьнлай инженер ва 2006-йисалай Къасумхурун районрин уртах электросетрин начальник яз Кваллахзава. Марат Ягъяевич Тажудинан руш Сабинадин хизанда нуд руш члехи жезва.

■ **Марат Ягъяевич, алай девирда ихътин члехи идарадиз регъбервал авун квелай гъик алакъзава?** - хабар къуна за.

- Дузъ лагъайтла, четинвилерни тахъана амуькъзава, чаз ахъайзавай экверин материалар (симер, дестекар) вири вахт-вахтунда агакъзава. Абурун патахъай Махачкъаладиз, Пятигорскдиз заявкъар гана кланзава, и карда варцаралди вахтни физва.

Бязи вахтара татугайвилер арадал атайла, чна, вири рекъерикай менфат къачуна, ийф-юг талгъана, чи дежурный машина бригадани галаз рекъе твазва, вири къуватар ишлемишзава.

■ **Куьне университетдин кве факультет - тарихдин ва юридический - куътягъна. Куьн и пешедал гъик ашукъ хъана?**

- За клелай кве факультет хъсан къиметар аваз куътягъайди я. Чирвилер гъикъван хъайитлани хъсан я, амма са кабинетра ацукъна кваллах авун акъван четин кар туш. Экверин месэла гъамиша хабар авачир дуьшуьшрин, эвердин кар я.

За гъеле школада амаз экверикай фикирар ийидай. Йифен къулариз къати гарар акъатайла, цайлапанар ягъиз, юргъ къвадайла, абуру гъанвай дуьшуьшар арадай акъудун патал зегъмет члугъзавай электриккай фикир ийидай ва абурун кваллах четинди яз гъисабдай.

Маса пешейрай къилин кве образование аватлани, за и адалатлу, халкъарин квалер ишигълаван ийидай пеше хъяна, за ам агъалияр рази жедай гъалда къилени тухуда.

■ **Куьне гъи районриз къуллугъзава?**

- Чна къуд райондин агъалияриз къуллугъзава: Сулейман-Стальский, Хив, Агъл, Къурагъ. РЭС-да 100-лай вири работникри кваллахзава.

■ **Хуьрерай ва муькуь районрай экверин патахъай наразивилин арзаяр къевезвани, йифен вахтунда куьне гъихътин серенжемар къабулзава?**

- Диспетчерин пунктуниз сигналар атайла, гъамиша чкадал алай вахтовый УАЗ машин монтерар ва мастерни галаз рекъе гъатзава. Эгер къати марф, гар аваз хъайитла, мумкинвал авачирла, ахътин чкъаяр вахтуналди экуьникай магърумзава. Йифен вахтар чал мукъвал-мукъвал гъалтзава.

■ **Куь работникар мукъвал-мукъвал экверин дестекар гъаятрай куьнейрал акъуд хъийиз акъазва, гъа са вахтунда куьчяр гъуьлуь ва дар жезва. Ихътин гъал Герейханован ва цийиз хъанвай Мамрачрик, гъакни маса хуьрерани авачиз туш.**

- Авайвал лугъун, ихътин кваллахри чи пландик квай крариз къецл гузва, артухан кваллах авун жезва. Абурун патахъай чун гъамиша хуьрерин къилерихъ галаз рахунарни жезвайди я, са шумудра прокуроризни чарар ракурна, ятлани агъалияр саклани гъавурда гъатзава, чпиз хъсан хъайила, къуншириккай хабар къазва. Эгер хуьрерин къилер вацра садра-къведра куьчера къекъвейтла, ахътин кваллах жедачир.

■ **Хуьрер члехи хъуники анриз электролиния, цийи трансформаторар герек къевезва.**

- Эхъ, хуьрер члехи хъанва, патарилани хкъез, квалер эцигъзава. Чавай лагъайтла, абурун игътияжар вири къилиз акъудиз жезвач. Фадлай алай трансформаторрал гуж аквалтзава, мукъвал-мукъвал абуру кузва. Чна, вири жуьредин къуватар ишлемишна, абуру ремонт хъийизва, масанрай жагъурзава, агъалияр эквер авачиз тазвач. Чаз герек хъанмазди абуру ахъайзавайди туш, девирни гъихътинди ятла, квез акъазва. Я чаз абуру къачудай пуларни ахъайзава. Чи идаради агъалияр эквер авачиз амуьк тавун патал хуьрерин къилеривай куьмек тлабзава, агъалияр рази жедайвал ийизва. Алатай йисуз 4 районда 34 трансформатор эцигна, искибур дегъшарзава.

■ **Работникриз мажибар вахтунда гузвани, абуру рази яни?**

- Чи работникриз члехи мажибар авайди туш, ятлани чна вацра юкъван гъисабдалди 12-15 агъур манат пул гузва, бязи вахтара хъсан зегъмет члугъзавай работникриз премиарни тагана тазвач. Сокращенидик акатнавай 5 касдиз чна масанрай кваллахар жагъурнава.

■ **Аялрин бахчайрин, школайрин гъаятрай члугунвай экверин линияр изоляция алай симера аваз тухузва. Абурун метлеб вуч я ва куьне и кваллах гъик къиле тухузва?**

Мирзе Мегъамедмирзоев диспетчервиллин пунктуна

■ **Хъсан нетижаяр аваз кваллахзавай работникар вуьжар я?**

- Чахъ ахътинбур гъаф ават: къилин инженер Шамхалов Марат, старший мастер Мегъамедов Абукар, мастер Магъмудов Бедулагъ. 2015-йисуз Россиядин электриккри акъажунар къиле фена. Чи электросетдай ана старший мастер Мегъамедов Абукара иштиракна. Дагъустанда къиле фейи акъажунра ада 1-чка, Оренбургда хъайи вири Россиядин акъажунра 2-чка къуна.

Даир Гъамидов ремонтдин кваллахдик

■ **Марат Ягъяевич, квез къилин кве образование аватлани, мад са образование къачузва. Ам квехъ галаз алакълу я?**

- Образованияр гъикъван хъайитлани, абурукай зиян авач. Жуван къуллугъдин рекъяй чирвилер авачирдини руководитель туш. За алай вахтунда Дагъустандин технический университетдин 6-курсуна энергетический сетрин системадай заочникаказ клелна куътягъзава.

■ **Вичихъ члехи бажарагъ авай инсанперес, ватанперес Марат Ягъяевичаз халкъдин арада еке гъуьрмет ават. И мукъвара адан 40 йисан юбилейни жезва. Квалер ишигълаван ийизвай адахъ мадни еке агалкъунар хъун чи мурад я.**

- Бязи вахтара, марфар, гарар, живер хъайила, экверин симер къатл жезва, гъаятра къугъваз-вай аялриз зиянар гузва, цаяр къазва.

Гъаниз килигна, чи патай мергъяматлувиллин куьмек яз, и ахъа симерин линияр чна агалай, яни изоляция алай симера твазва. И кваллах чна Цийи хуьрун бахчада, Герейханован хуьрун 1 ва 2-школайра, бахчада къиле тухун гландик кутунва.

Якни гъасилзава, некни

Райсудин НАБИЕВ

Цийи хуьре Дербентдиз физвай автобус гуьзлемишиз акъвазнавайла, зи фикир патав гвай машиндал фена. И машиндай инсанар физ, нисидив пакетар ацлуриз хъфизвай. Абуру са тлимил къери хъайила, зун машиндин иесидихъ галаз таниш хъана. Сада-садаз чирвал гайидалай къулухъ заз ам Къурагъ райондин Клутиларин хуьрйи тир Камил Рзаханов тирди чир хъана.

Рахунрай малум хъайивал, Камил хуьре мал-къара хуьнал, якни нек гъасилунал машгъл я. Ада и кар къилиз акъудун патал, элкъвена векин уьруьши къунвай чпин хуьре вири мумкинвилер, шартлар авайдаклай лагъана. Кланзавайди къене рикл туна кваллахун, мумкинвилерикай менфат къачун я.

Камила хуьре малдарвиллин гъевчи майишат тешкилна ругуд йис хъанва. Исятда адан гъиле чкадин шартларихъ галаз къадай, нек гузвай 22 кал ават. Абурукай 12 кали ханвай данаяр сагъ я ва гумрагъдиз члехи жезва. Калерикай нек ацаз, абуру чуьлдиз тухуз Камила адан юлдаш Назията куьмек гузва. Данаяр динжарна амуькъзавай артух некледикай Камила ниси хкудзава. Нисини, еридиз килигайла, ягълу квай дадлуди я. Са куьруу вахтунда ада 200 килограмм ниси хкудна, маса ганва. Камила 20 лапагни хуьзва, абурухъ галай клелерни гумрагъ я.

Камил вич пешекар духтур я. Ада хуьрун майишатдин Академиядин ветеринарный факультетда клелна. Гадайрикай Жамала Махачкъалада МВД-да къуллугъиз 4 йис я. Саддамни Шамил чпин мал-къара хуьнал мушгъл жезва.

Агалкъунар хуьрай куь кваллахда, Камил стха!

Гъахъ гъи пата аватла?

Вадим ЖАМАЛДИНОВ

Алай девирда чилер маса гун, къачун деб хъанва. Чпиз мумкинвал авайбуру, са шумуд чил советривай кепекай къачуна, гила маса хгузва. Са квал эцигдай 10 соток чилин къимет 300 агъур манатдилай 600 агъур манатдив къван агакънава.

Бязибуру, акцияр я лугъуз, гектарралди чилер къачуна, миллионрай хгузва. И месэлайр члехибурун вилик эцигайла, гуз туна кландачир лугъуз жаваб гузва. Бес абуру маса гудайла райондин руководство, чилерин комитет, къайдаяр хуьдай, гуьзчивал тухудай ксар гъина ксанвай? Абуру герек авайдазни, авачирдазни гана, гъич райондин пропискада авачирбурун чилерин иесияр хъана. Я кесиб халкъдивай гафни лугъуз жезвачир, я абуру саймишдайбурун авачир. Бес гъа хуьрерин советар, гъакни къиле авай ксар и райондай туширни? Са квал эцигдай чкани тунач, пул гайила рекъер, хуьлерни кваз маса гана, я садни жавабдарвилиз члугунач.

Инсанрин къадар къвердавай артух жезва, яшамин жедай квалерни герек я эхир. Чеб клеве гъатайла, хайи ерияр гадариз, маса областриз, шегъерриз финиз мажбур жезвай жегилар анра амуькъзава. Са арадилай хайи ватанда квал авачир жегилар, лезги члални, ватанни рикелай алатна, анра гъамишалуьгъ яз амуькун мумкин я. Алай муракаб девирдиз килигайла, им ахътин аламадин кар туш. Эхирни чкайрал аламай кесибар, виликан девирда хъиз, хузаириз лугъувиле финиз мажбур жеда. Чпиз мумкинвал авай чиновникри, гъинал хъсан чилер алатла, гъа чкайр чпин пацук кузтава, рекъин къерехрал мойкайр, члехи туьквенар эцигъзава. Садбуруз лагъайтла, герек авачир, вичин кваллин вилик квай чкани гузвач.

Виринра хъиз, Сулейман-Стальский райондик акатзавай Советский хуьрун къекъуьндиллай Сардархуьруз къван рекъин къерехра виликрай закондин бинедаллаз квалер эцигнавай. Абуру шегъре рекъелай яр-гъа авачир.

Гила лагъайтла, чкадин чилерин комитетди, архитекторри рекъин къерехра ачух чкайрал са вуч ятлани эцигин лагъайла, трассадин юкъвалай 18 метрдин мензил хъана кланда лугъуза. Гъайиф хъи, и 18 метрияр вирибуруз талукъ туш. Рекъин къерехра, къарникъузар хъиз, туьквенар, будкайр аквалтзава, гъатта 2 мертебадин алвердин дараматарни пайда жезва. Абурунни шегъердин арада бязи чкайрал 10 метрини авач. Чаз Советский-Ташкапур шегъре рекъин юкъвалай объектдал къван шумуд метр хъун лазим ятла чир хъана кланзава. Чун ришветбазвилекай гъаф рахазва, амма коррупция къуллугъар гъилевайбурулай аспу тирди акъазвач.

Яраб гъахъ терездин гъи пата аватла?

Чи амадагрикай

Кварчагъ дередин кьуччагъ рухваяр

Алаудин ГЪАМИДОВ

Кварчагърин дере, Кварчагърин дере, Цийи уьмуьр тукьурзавай

Къуччагърин дере.

Чи чеши шаир Абдул Мутталибован гафариз машгур композитор Омар Аюбова кхьенвай маниди лезги районрин культурадин маканрин сегнейра, мехъеррикни мел-межлисра ван ийиз гзаф йисар я. Ада Кварчагъ дерада иллаки ара датлана леле гузва. И магьалдин хуьрерин (Кварчагъ, Зизик, Нуьццуйгъ, Экен) агъалияр зегьметдал рикл алай, чилин, квалли кьадир авайбуьр я. Абуру великрайни ракъинин кагърабайрин ва техилдин бул бегъерар битмишарзавай. Виринра майишатар кватзавай, экономика агъуз аватзавай алай кризисдин девирдани зегьметчийри хьсан бегъерар кватл хьийизва...

Лугъун лазим я, экономикадин илимрин доктор, КПСС-дин Дагъустандин обкомдин секретарь, республикадин НИИСХ-дин директор хьайи Зияудин Пулатов, Ставрополь шегъердин "Стрежимент" АО-дин великан директор, алай вахтунда ватандин меркезда жавабдар къуллугъдал алай Назир Къужаев, хуьруьн майишатдин илимрин доктор, Пензада хуьруьн майишатдин институтда кафедрин заведующийвиле кваллахзавай Къухмаз Къухмазов, хайи хуьруьн юкьван школадиз вичин твар ганвай виклеъгъ спортсмен Маидин Къараханов, хуьруьн майишатдин илимрин доктор Тамара Астарханова, экологиядин илимрин доктор, алай вахтунда Москвада Вирироссиядин илимдинни ахтармишунардай институтдин директордин 1-заместитель Музафар Абасов хьтин кьегьалри ва хейлин маса къуччагъри и дередин хуьрерин тварар гъундурдиз акъудзава. Кварчагътай тир Къадималиеврин хизанни хуьре сейлибурукай я. Мегъамедтагъирани Шукуфат дидеди чпин пуд веледдизни дуьз тербия гана, уьмуьрдин шегъредал акъудна. Гьарма сад вичин кеслидин, хизандин иесияр я. ИкI, Мегъамедзакир агрохимкьуллугъдин "Дагестанский" Госцентрадин директор, ДГУ-дин физмат, ДСХИ-дин экономический факультет аквалтарнавай Баламирзе Дербент райондин къилин агрохимик, Айиша Экенрин хуьре клубдин директор я. Кварчагъвиьр "Лезги газет" кхьинин кардани гьамиша кьенкьиве ава.

Саки 17 йис идалай велик, хуьруьн майишат велик тухунин карда еке метлеб авай идара яз, Федеральный госучрежденидиз элекъурнавай ва вичиз "Дагестанский" тварганвай агрохимкьуллугъдин Госцентрадин къиле акъвазнавай хуьруьн майишатдин илимрин кандидат, Дагъустан Республикадин хуьруьн майишатдин лайихлу работник **Мегъамедзакир КЪАДИМАЛИЕВА** "Лезги

газет" кхьинин кваллах тешкилуник гьар йисуз къуьн кутазва. Гьа икI, шазан ва алай йис патал газетар кхьидайлани, ам къулухъ акъвазнач. Гьавилай адаз, амай йисара хьиз, цинин 1-нумрадани Аяз бубадин тваруни хьай агъадихъ галай тебрик ракъурна:

*Къумекда чаз гьамиша,
Хесет тийиз деушишар
Чнани кьез бахшзава
Чи риклевай алхишар.*

Алай кризисдин йисузни, амай газетрив гекъигайла, хайи члалалди акъатзавай газетдин тираж са кьадар артух хьуни чи ватангъли гзаф шадарнава. И кваллахни и мукъвара чун гуьруьшмиш хьайи са межлиса ада лагъай гафари субутна.

- Дугъриданни, Алаудин стха, алай йис патал газетар кхьинин нетижаяр, абурун арадай жуван багъри газетдин тираж акурла, зак лувар акатна. Ам кьенкьиве ава. Масакла хьунни мумкин туш. Муькуь патахъай, "Лезги газет" 8-10 ваь, 20-25 агъзур экземплярдин тираж аваз акъатун чарасуз я. Мумкинвилер, ам кхьиз жедайбуьр чахъ гзаф ава. Умудлу я, къведай йисара чи "ахвара авай" лезгийар уях ва лезги газетдин тираж аквадайвал артух жеда. Республикадин дережада жуван дидед члалал акъатзавай тек са багъри газет кхьин тийизвайди гьихьтин лезги хьурай?!

И йикъара (1-апрелдиз) вичини 55 йисан юбилей къейд авуниз гъазурвилер акъваздаклай лагъайла, за Мегъамедзакирахъ галаз гуьруьшмиш хьун, адан уьмуьрдин рекъикай, къазанмишнавай агалкъунрикай кхьин къетна.

М.Къадималиев 1961-йисан 1-апрелдиз Сулейман-Стальский райондин Кварчагърин хуьре чилин, зегьметдин кьадир авай хизанда сад лагъай велед яз дидедиз хьана. Ам, вичин диде-буба, зегьметкеш къуни-къуншияр акваз, зегьметдал рикI алаз чехи жезвай. Ам абуруз сала, никле, багъдани уьзуьмлукъра куймекчи тир. Йисар кьез алатзава. Мегъамедзакира школа агалкъунралди аквалтарзава. Ракъинин кагърабайрин тям акур жаванди агроном хьун къетна ва Дагъустандин хуьруьн майишатдин институтдиз имтигъанар вахкана. Амма жегьилдиз Советрин Армиядин жергейриз звер гузва. Московский областдин Чехов шегъерда зцигунардайбурун частуна къуллугъна хтай аскердикай гьа вичи хьагъай ДГСХИ-дин агрономический факультетдин студент жезва... Ученый агроном-вилдин диплом къачур жегьил пешекарди вичин зегьметдин биография Каспийск шегъерда авай "Дагдизель" заводдин куймекчи майишатда агроном-бригадирвилелай башламишна. Гуьгъунлай са шумуд йисуз республикадин набататар хуьдай станцияда кваллахай ам исятда вичи регъбервал гузвай агрохимцентрадиз хъезва. Ина тежрибалу пешекар къуллугъдин гурарай виниз центрадин

къилин пешекарвилелай анин директорвилел къван хъаж жезва. Гьа са вахтунда М.Къадималиев илимдин кваллахдални машгур тир. ИкI, 2005-йисуз Кабардино-Балкариядин хуьруьн майишатдин институтдин Ученый Советдал илимрин кандидатвилдин диссертацияни агалкъунралди хвена.

Тежрибалу пешекарди-алимди гьилер къакъажна зегьмет члугъазва, вич къиле акъвазнавай центрадиз савадлувилелди регъбервал гузва. Анин коллективди республикадин района хуьруьн майишатдин культурайрин бегъерлувал хъажуник лайихлу пай кутаз башламишна. Эхиримжи йисара ученый агрономдин - кар алакьдай пешекардин регъбервилек кваз Дагъустандин накъвадинни тлебиатдин жуьреба-жуьре зонайра хуьруьн майишатдин культураяр битмишардай менфятлу къайдаяр, миянардай шейэрин цийи жуьреяр ва кьадарар кардик кутуна. И рекъай вичин ахтармишунрин бинедалпаз 20-далай виниз меслятар (рекомендация) чапдай акъудна.

Эхиримжи йисара арадал атанвай четин гьалар (такъатар бес тахьун себеб яз миянардай шейэр маса къачуз жезвачир) фикирда къуна, М.Къадималиева миянардай шейэр арадал гьидай цийи къайда тукьурна, яни уьзуьмлукърин, багъларин (тарарин) арайра махсус хъчар цадай, азотдин миянардай шейэр арадал гьидай рекъер къалурна.

Центрадин регъбер яз, накъвадин бегъерлувал артухаруниз талукъарнавай Государственный комплексный программа тукьурнуин карда иштиракна. Адан иштираквал аваз Россельхозцентрадихъ ва Дагъустан Республикадин хуьруьн майишатдин министерстводихъ галаз санал республикадин 42 районда 54 агъзур гектардин майданра багъларинни уьзуьмлукърин инвентаризация тухвана, нетижаяр Россиядин хуьруьн майишатдин министерстводиз агакарна.

Тежрибалу регъберди-тешкилатчиди къил кутуналди, алаатай йисуз, агрохолдингдин ва маса идарайрин, карханайрин, товарар гъасилзавайбурун руководителарни желб авуналди, Махачкъалада Вирироссиядин семинар-совещание тухвана. Махсус миянардай шейэр ишлемешуналди бегъерлувал кьве сеферда артухардай рекъер веревирдна. ГьакI шазан - багъманчивилин - йисузни хейлин кваллах тухвана. Багълар кутуниз хьсан чилер тайинарна, и кар патал 45 проект гъазурна...

Мегъамедзакир Мегъамедтагъирович, малум тирвал, алай йис чи республикада Дагъларин йис яз малумарнава. И жигъетдай вавай вуч лугъуз жеда? - хабар къуна за.

- Дугъриданни, им лап хьсан кар я. Уьлкведа къиле фейи бязи дегишвилерихъ, дагълух хейлин хуьрер арандиз кучаруни хъ галаз алакьалу яз чи бегъерлу, берекатлу дагълух чуьллер баябан хьанва. Къизилдив барабар накъвар, тамар авай чкаяр иесисуз хьанва. И карди, гьелбетда, чакни къалабулукъ кутазва. Республикадин Къилин, хуьруьн майишатдин министерстводин тапшургъдалди чна районриз, хуьрериз финин, анра чилер ахтармишунин планар тукьурнава. Гьина хьайитани (месела, кьелер квай чкайра), багълар, уьзуьмлукъар кутаз жедач, гьикI хь, абур арадиз къведач. И жигъетдай чун "чилиин духтурар" я. Чна ахтармишна, ери-бине чирна, меслятар къалурна...

Мегъамедзакир, ваз Худайи гьелелиг кьве вад (55 йис) ганва. Са гьакъванди мад хъшурай - им чи мурад я. Ваз пакадин лишанлу югъ мубаракрай!

- Сагърай!

Багъишламиша, Мегъамедзакир, вуна вун бахтлу кас яз гьисабзавани?

- Гьелбетда, захъ Каспийскдин роддомда медсестравиле кваллахзавай милайим, вафалу юлдаш Миняя, келна, пешекарвилер къачуна, гьакъисагъвилелди кваллахзавай картар хьтин 2 хва (Замирни Камил), ДГУ-дин экономический факультетда клепзавай пуд лагъай хва Ислам, "Буба-а!" лугъуз къаршидиз къез, гуьгъуьлар шадарзавай 4 хтул ава. Жувни регъбервал гудай къуллугъдал ала. Мад вуч кьанда къван! Къуй виринра берекатар, бегъерар артух хьурай.

Мукъаят хьухъ!

С.М.МАГЪАДОВ,
Махачкъаладин региондин инфра-структурадин Дирекциядин начальник

Кеферпатан Кавказдин ракъун рекъин руководстводик РД-дин ракъун рекъин переездрал поездрин гьерекат хаталувилик акатуни екез къалабулукъ кутазва.

2015-йисуз СКЖД-дин вири переездрал арадал атай ДТП-рин 43 дуьшуьшдикай 9 Дагъустан Республикадиз талукъбуьр я. Ана 6 кадал хирер, къацлар ва 2 касни телеф хьана.

Ракъун рекъерал аварияр хьунин къилин себебрикай сад шоферри РФ-дин рекъерин къайдайрал амал тавун я. Ракъун рекъин переездрал лап хаталу чкайяр я. Анрал мукъаят, дикъетлу хьун, рекъера гьерекат авунин вири къайдайрал амал авун чарасуз я. Переездрал арадал къезвей авариярихъ пис нетижаяр жезва: неинки куьн машиндивай ва чандивай, гьакI еке цаяр къунай, экологиядин бедбахтвилер, гьам куь улакьда ва поездра авай пассажиррин чандиз хасаратвилер, "РЖД ОАО" - диз еке зиянар жезва.

Ракъун рекъин переездрал хаталувал неинки водителри, гьакI къилел иеси алачиз ахъайнавай гьайванрини гъизва.

2015-йисуз Дагъустан Республикада ихьтин 103, 2016-йисан пуд вацра 12 дуьшуьш арадал атанва. И кардиз чкадин администрациярини бес кьадар фикир гузвач.

Гьурметлу шоферар, декъикъаяр къенят авуналди, куьне хейлин инсанрин уьмуьр хаталувилик кутуниз рехъ зуьва. Куь хаталувал куь гьиле ава. Мукъаят хьухъ!

Роспотребнадзорда Кимивилер дуьздак акъудна

Махачкъаладин тлебиат хуьнин рекъай районрин уртах прокуратурадин тапшургъдалди Роспотребнадзордин пешекарри медицинадин къуллугъар гьакъидихъ ийизвай "Эстетика", "Ариика", "Vip" ва "Панацея" ООО-яр ахтармишна. Нетижанда анра медицинадин амукъайрикай менфят къачунин законодательствода са жерге кимивилериз рехъ ганвайди дуьздак акъудна. Къилди къачуртла, идарайра медицинадин амукъаяр вахтуналди хуьдай квалер ва контейнерар авачирди, производственный гуьзчивал тухун тийизвайди, абур хаталувал авачиз тухузвайди тести-карзавай документ, абурун кьадар къалурзавай технологиядин учетдин журнал авачирди, кваллахдив махсус партал алачиз эгечзавайди, медицинадин амукъайрихъ галаз алакьа авай ксарихъ галаз хатасузвилдин инструктаж тухун тийизвайди ва гзаф маса кимивилер авайди жагъана.

Винел акъуднавай кимивилерай РФ-дин КоАП-дин 6.3, 8.2 статьяйрал асаслу яз жавабдарвиллиз члугун къалурнава.

Распотребнадзорди медицинадин амукъайриз талукъ кимивилер мукъвал-мукъвал дуьздак акъудзава. ИкI, 2015-йисуз РФ-дин КоАП-дин 8.2 статьядал асаслу яз 780 агъзур манатдин 64 протокол тукьурна. Санитарный законодательство члурнавай вирибуруз жагъанвай кимивилер арадай акъудун патал тайин тир вахт эцигнава.

Медицинадин амукъаяр сортариз чара ийидайла, хуьдайла ва транспорт-даваз хаталувал аваз тухудайла, инфекциядин азаррик азарлу хьунин хаталувал ава.

Статистикади къалурзавайвал, врачебно-профилактикадин идарайрин амукъаяр инфекциядин азаррин чешме я.

Чи пешекарар

Гъакъисагъ зегъметди
гъурметни гъида

Надият ВЕЛИЕВА

Школа акъалтларзавай гъар са жегъилди хъ гележегдин пеше хъгъунин фикир жеда. Бязибуру - муаллимвиллин, инженервиллин, масадбуру духтурвиллин, бухгалтервиллин, экономиствиллин ва жуьреба-жуьре маса пешеяр хъяда. Гзафбуру, чпи хъгъай пешедиз вафалу хъана, вири уьмуьрда, къил чиле туна, баркалла алаз зегъмет члугвада. Чпин везифайрив намуслувилелди эгечзавай, инсанрихъ галаз хуш рафтарвалзавай ксарихъ галаз гуьрушмиш хъун гъикъван шад жедай кар я. Ахътин инсанрин къаматдайни инсанвал, мергъяматлувал, регъимлувал аквада. Къенин зи суьгъбетни гъа ихътинбурукай сад тир республикадин онкологиядин диспансердин къилин духтурдин экономикадин рекъяй заместитель КЪАГЪИРОВА Сарижат Жаферовнади кар я.

митетда бухгалтервиле кваллахунилай башламишна. 1974-йисуз ада РД-дин здравоохраненидин министерствода планово-экономический отделда экономиствиле, гуьгъунлай начальниквиле кваллахна. Минздравда кваллахзавай девирда ада Москвада ва Ленинградда пешекарвиллин дережа хъаждай курсара келна. Лугъун лазим я хъи, милайим, сабурулу хетрин руша вири чкайра вичикай анжах хъсан фикирар туна. Тешкиллувиллин тежриба хъанвай пешекар 1992-йисуз республикадин иви гудай станциядиз кваллахал рекъе твазва. Минздравдин руководстводиз Сарижат Жаферовнадин алакунрикай, вичел тапшурмишай гъар гъи кваллахъайитлани къилиз акъуддайди, ам дерин чирвилер авай пешекар тирди чизвай. 1993-йисуз Сарижатаз республикадин онкологиядин диспансердин къилин духтурдин экономикадин рекъяй заместителвиле кваллахун теклифзава. Гъа ийсалай къенин ийкъалди ада ана гъакъисагъвилелди зегъмет члугвазва.

» Гъар экуьнахъ кваллахал атайла, чиниз хъипи ранг янавай, къилел чларар аламачир, чини сефилвиллин гел къунвай азарлуйрив ацанвай дегълиздай тлуз фена, вичин кабинетдиз гъахъайла, Сарижатан рикле пашманвиллин гиссер жеда, ада гъар садаз Аллагъ куьмек хъуй лугъуда

■ **Куь кваллахдин везифаяр квекай ибарат я** лагъай суалдиз ада икI жаваб гана:

- За диспансердин финансринни майишатдин вири кваллахрал гуьзчивал тухузва. Къилди къачуртIа, штатрин расписанияр ва тарификациядин списокар, харжийрин сметаар туьклуьрунин, абур вахтунда тестикъарунин кваллахар тамамарзава. Диспансердин зур ва ийсан финансринни майишатдин кваллахрин нетижайрин анализ ийизва, абурун гъахъ-гъисабар вахт-вахтунда РД-дин минздравдиз агакъарзава.

■ **ИДАЛАЙНИ** гъейри, заказрикай мамалуматар гудай, хабардар авун таъминардай конкурсдин комиссиядин член яз, адан хиве еке везифаяр ава. И кваллахар Сарижата еке устадивилелди къилиз акъудзава.

■ **Больница лазим тир рапаралдини дарманралди таъминаруникай вуч лугъуз жеда?**

- Диспансер РД-дин Минздравдин ва ФОМС-дин бюджетдал ала. Санлай къа-

чурла, таъминарун пис туш. Амма хим-терапиядин багъа дарманар къачун патал финансар бес жезвач. Гележегда чна и кар къайдадик акатдайдак умуд кутазва.

■ **ВИЧ** духтур туштлани, Сарижат Жаферовнади азарлуйризни вичелай алакъдай куьмекар гузва. "Онкологиядик азарлу инсанрин риклер гзаф зайиф жеда. Абурухъ галаз хуш рафтарвал авун, секинарун, алакъдай куьмекар гун больницадин работникрин виридан буржи я", - лугъузва Сарижата.

Гъар экуьнахъ кваллахал атайла, чиниз хъипи ранг янавай, къилел чларар аламачир, чини сефилвиллин гел къунвай азарлуйрив ацанвай дегълиздай тлуз фена, вичин кабинетдиз гъахъайла, Сарижатан рикле пашманвиллин гиссер жеда, ада гъар садаз Аллагъ куьмек хъуй лугъуда.

Сарижатан гъакъисагъ зегъметдиз гъукуматди къиметни ганва. Ам "РД-дин здравоохраненидин отличник" знакъиз, РФ-дин здравоохраненидин, зегъметдин ва яшайишдин рекъяй вилик тухунин министрствойрин Гъурметдин грамотайриз лайихлу хъанва. Са коллективда яръгал ийсаралди кваллахзавай, вичин хиве авай везифаяр намуслувилелди тамамарзавай кас гъасятда чир жеда ва адаз лайихлу къиметни гуда. Дерин чирвал авай мергъяматлу пешекар хъун ам вич ва коллектив патални еке бахт я. Сарижата къени къилихралди, гъакъисагъ зегъметдалди коллективдин арада еке гъурмет, авторитет къазанмишнава.

■ **ЗА** Сарижатахъ галаз суьгъбетзавай вахтунда кабинетдиз диспансердин къилин духтур **Александр Гевондович ТЕРЕЩЕНКО** атана. За адавай Сарижатакай вичин фикирар лугъун тIалабна. Ингъе ада вуч лагъанатIа:

- Сарижат Жаферовнади чи больницада кваллахиз гзаф ийсар я. Ам вичин пеше дериндай чидай, хивевай везифаяр намуслувилелди тамамарзавай, вичелай алакъдай вири жуьредин куьмекар гуз гъазур регъимлу, мергъяматлу, камаллу ин-

сан я. Кваллахзавай вири девирда ада руководствомдин патай са жуьрединни туьнбуьгъ къачунач. Ада диспансерда экономикадин рекъяй члугвазай зегъмет екеди ва важиблуди я. Вири Сарижат Жаферовна хътин работникар хъанайтIа, гъикъван хъсан жедай.

Идарадин руководителди ихътин къимет гун, гъелбетда, шад жедай кар я.

■ **ДИШЕГЪЛИДИН** хиве хизандин къайгъуярни ава эхир. И рекъяйни Сарижата вич бахтлу инсан яз гъисабзава. Ам вафалу уьмуьрдин юлдаш, клани диде, къайгъудар бадени я. Махачкъаладин портуна кваллахзавай уьмуьрдин юлдаш Къагъиров Максим Гъасанпашаевичахъ галаз санал 3 велед (2 гадани са руш) тербияламишнава. Диде-бубади абуруз къилин образование къачудай мумкинвал гана. Пудни чпин квал-югъ хъана яшамаш жезва.

Гъурметлу Сарижат Жаферовна, чаз квехъ чандин сагъвал, уьмуьрда, хизанда хушбахтлувал, кваллахда мадни еке агалкунар хъана кланзава.

"АЙБОЛИТ"

Чир хъун хъсан я

"Айболит" газетдай.
Гъазурайди - Надият ВЕЛИЕВА

• **Уьгъуьяр** квайла, са стаканда авай кузвай чайдиз куьлуьз куьткуннавай банан вегъена 2 сятда тада. Ахпа ам, куьлуь хуплар ийиз ийкъа 5-6 сеферда, фу тлуьрдалай гъуьгъуниз хъвада.

• **Нерай нефес** текъвезвайла, кIвачин дабанрал горчичникер эцигна, сун гуьлуьтар алукIада. Ахпа 1-2 сятдилай горчичникер ва гуьлуьтар алудда.

• **Хук тIазвайла**, 150-200 мл минеральный циз чайдин са тлуруна авай крахмал вегъена, хъсандиз хуькуьрна, хъвада. Къаришма гъар сеферда цийиди хъун лазим я. Ам 2 вацран вахтунда ийкъа пуд сеферда хъвада. Вахтуналди уьклуь, цуру, ягълу гзаф квай шейэр ва ички ишлемишна виже къведач.

• **КIвачерал таб** акъалтзавайла, 50 г мокрица хъчадал 0,5 л эрекъ илична мукъвал-мукъвал юзуриз 2 гъафтеда тада. Ахпа ийкъа пуд сеферда фу нез 30 декъикъа амайла, хуьрекин 2 тлуруна авайди ишлемишда ва тIазвай чкайривай гуьцIада.

• **Зобдин азар** авайла, вирт, клерецдин хвехвер ва ици гречка (гъар сад 200 г) кофе-молкада регъвена, вирт алава хъувуна хъсандиз хуькуьрна, и къаришма са юкьуз тлуьна куьтягъда. Пуд ийкъалай гъа ихътин къаришма цийиз гъазурда ва ам 9 ийкъан вахтунда ишлемишда. Гъа инал сагъарунин сад лагъай курс куьтягъ жезва. Ахпа и процедура зур ийсалай тикрар хъийида.

• **Дамарар** мягъкемарун патал, хуьрекин кве тлуруна авай лимондин шире 200 мл чми циз яна, аниз чайдин са тлуруна авай вирт, са тлуруна авай регъвенвай сенжефил алава хъувуна, экуьнахъ ичли рикелай фу нез зур сят амайла ишлемишда. Ихътин гъалимади беденни яръгал вахтунда къуватлу ийида.

• **Къил тIазвайла**, са гъапа авай куьлуь авунвай тутун тарцин хилер са литр ргъазвай циз вегъена, 10-15 декъикъада ргада. Ахпа ам къайила куьзна, фу нез зур сят амайла, са ийкъан вахтунда 3-4 сеферда хъвада. Ихътин гъалимади къилин мефтIедин дамарар михъ ийида, къилин тIални секин жеда.

• **Глаукомадин азар** авайла, нисинику фу недалди ва ксудалди вилик 100 мл це 0,2 г мумие цурурна хъвада. Сагъарунин вахт 20 югъ я. 7 юкьуз ял яна, курс тикрар хъийида.

• **Ивидин давление** хъаж хъанвайла, риклинни дамарин азар авайла, фиолетовый рангунин са чичек ва са лимондин хам як регъведай машиндай авадарна, 50 г вирт акадарна, банкадин сив хъсандиз кевирна, холодильникда эцигда. Ахпа 2 вацран вахтунда фу тлуьрдалай гуьгъуниз ийкъа пуд сеферда чайдин са тлурунавайди ишлемишда. 1-1,5 вацралай курс тикрар хъийида.

• **Гзаф вахтара** яш хъанвай инсанар, ахвар текъвез, икрагъ жеда. Абуруз агъадихъ галай рецептди куьмек гуда. Чайдин са тлуруна авай шивитрин тумуник гъа и кьадарда авай куьлуь авунвай валерианадин дувулар акадарна, са стакан ргъазвай яд илична, рекъидалди тада. Ахпа адак чайдин са тлурунавай вирт хкуьрна, ксудалди вилик хъвада.

• **КIвачин дамарар** экъис хъанвайла, (варикоз) 250 г регъвенвай серкерал 300 г къери вирт илична, хъсандиз хкуьрна, са гъафтеда мичи чкада эцигда (банка чулав пакетда твада). Ахпа 1-1,5 вацран вахтунда ийкъа пуд сеферда хуьрекин са тлурунавайди ишлемишда.

• **КIвачин ва гъилерин** кикерик цIарнах (грибок) квайла, дегъярный запун ракъай яна, са тупIа авай къел вегъена хъсандиз хуькуьрда. Ахпа а къаришма кхен кланик фидайвал туплувай гуьцIа, жуна алчукна пакамалди тада. Гъа икI са гъафтеда гъар нянихъ и процедура къиле тухвайла, кикерик квай цIарнах михъиз квахъда. Рецепт гзаф нетижалу-ди я.

понеделник, 4 апреля

ТВ ДАГЕСТАН РОССИЯ

- 08.05-08.08 Местное время. Вести-Дагестан
08.36-08.41 Местное время. Вести-Дагестан
11:35 Местное время. Вести-Дагестан
14:30 Местное время. Вести-Дагестан
17:30 Местное время. Вести-Дагестан
18:15 Реклама
18.20 «Славные сыны Дагестана». Анти-террор
19.00 Акценты
19:35 Местное время. Вести-Дагестан
РГВК
07.00 Время новостей Дагестана
07.30 Передача на лезгинском языке «Вахтар ва инсанар» «Алла Джалилова»
08.10 Мультфильм
08.30 Х/ф «Пиростая история»
10.30 Ток-шоу «Главная тема» с Алексеем Казаном
12.30 Время новостей Дагестана
12.55 Балет «Людвиг Ван Бетховен. К бессмертной возлюбленной»
14.00 «Подробности»
14.30 Время новостей Дагестана
14.50 Т/с «Владыка морей»
16.00 Мультфильмы
16.30 Время новостей Дагестана
16.50 Х/ф «Семеро смельных»
18.45 Передача на табасаранском языке «Мил» Композиция на стихи табасаранских поэтов
19.30 Время новостей Дагестана
20.00 Время новостей. Махачкала
20.20 Х/ф «В семнадцать мальчишеских лет»

- 21.45 «Кунацкая»
22.30 Время новостей Дагестана
23.00 Время новостей. Махачкала
23.20 Д/с «Затерянные миры»
00.30 Время новостей Дагестана
01.00 Передача на табасаранском языке «Мил» Композиция на стихи табасаранских поэтов
01.30 Т/с «Владыка морей»
02.35 Х/ф «Аэропорт»
04.45 «Кунацкая»
05.20 Х/ф «Семеро смельных»

ПЕРВЫЙ

- 5.00 «Доброе утро».
9.00 Новости.
9.20 «Контрольная закупка»
9.50 «Жить здорово!»
10.55 «Модный приговор».
12.00 Новости.
12.15 «Пусть говорят».
13.25 «Таблетка».
13.55 «Время покажет».
15.00 Новости.
15.15 «Время покажет».
16.00 «Мужское/Женское».
17.00 «Наедине со всеми».
18.00 Вечерние новости.
18.45 «Давай поженимся!»
19.50 «Пусть говорят».
21.00 «Время».
21.30 Т/с «Лестница в небеса».

- 23.40 «Вечерний Ургант».
0.00 «Познер».
1.00 Ночные новости.
1.15 «Время покажет».
2.10 «Наедине со всеми».
3.00 Новости.
3.05 «Наедине со всеми».
3.20 «Модный приговор».
4.20 «Контрольная закупка».

РОССИЯ 1

- 5.00 «Утро России».
9.00 «Вести».
9.15 «Утро России».
9.55 «О самом главном».
11.00 «Вести».
11.35 «Местное время. Вести - Москва».
11.55 Т/с «Тайны следствия».
14.00 «Вести».
14.30 «Местное время. Вести - Москва».
14.50 «Вести. Дежурная часть».
15.00 Т/с «Без следа».
17.00 «Вести».
17.30 «Местное время. Вести - Москва».
17.50 «Вести».
18.15 «Прямой эфир».
19.35 «Местное время. Вести - Москва».
20.00 «Вести».
21.00 Т/с «Ленинград 46».
22.55 «Честный детектив».
23.55 «Игры разведок. Не-музыкальная история». «Иные. Без чувств».
1.30 Т/с «Срочно в номер! 2».
2.25 «Мисс ТВ СССР».

- 3.25 «Комната смеха».
4.45 «Вести. Дежурная часть».

НТВ

- 5.00 Т/с «Супруги».
6.00 «Новое утро».
9.00 Т/с «Возвращение Мухоморова».
10.00 «Сегодня».
10.20 Т/с «Москва. Три вокзала».
12.00 «Суд присяжных».
13.00 «Сегодня».
13.20 «Чрезвычайное происшествие. Обзор».
13.50 «Место встречи».
14.55 «Зеркало для героя».
16.00 «Сегодня».
16.20 Т/с «Улицы разбитых фонарей».
18.00 «Говорим и показываем».
19.00 «Сегодня».
19.40 Т/с «Морские дьяволы. Смерч».
21.35 Т/с «Перевозчик».
22.30 «Итоги дня».
22.55 Т/с «Перевозчик».
23.55 Т/с «Стреляющие горы».
0.55 «Место встречи».
2.00 «Зеркало для героя».
3.05 «Следствие ведут...»
4.00 Т/с «Топтуны».

ТВЦ

- 6.00 «Настроение».
8.05 Х/ф «Весенние хлопоты».
9.50 Х/ф «Прощание славянки».
11.30 «События».
11.50 «Постскриптум».
12.50 «В центре событий».
13.55 «Осторожно, мошенники! Ростовщико-убийцы».
14.30 «События».
14.50 «Городское собрание».
15.40 Х/ф «Я знаю твои секреты».
17.30 «Город новостей».
17.50 Т/с «Женщина в беде».
19.40 «События».
20.00 «Право голоса».
21.45 «Петровка, 38».
22.00 «События».
22.30 «Угрошение Европы». Спецрепортаж.
23.05 «Без обмана». «Рожь против пшеницы».
0.00 «События. 25-й час».
0.30 Х/ф «Мусорщик».
2.15 Х/ф «Черный бизнес».
3.50 Д/ф «Имя. Зашифрованная судьба».
5.10 Т/с «Расследования Мердока». (Канада).

- 11.30 «События».
11.50 «Постскриптум».
12.50 «В центре событий».
13.55 «Осторожно, мошенники! Ростовщико-убийцы».
14.30 «События».
14.50 «Городское собрание».
15.40 Х/ф «Я знаю твои секреты».
17.30 «Город новостей».
17.50 Т/с «Женщина в беде».
19.40 «События».
20.00 «Право голоса».
21.45 «Петровка, 38».
22.00 «События».
22.30 «Угрошение Европы». Спецрепортаж.
23.05 «Без обмана». «Рожь против пшеницы».
0.00 «События. 25-й час».
0.30 Х/ф «Мусорщик».
2.15 Х/ф «Черный бизнес».
3.50 Д/ф «Имя. Зашифрованная судьба».
5.10 Т/с «Расследования Мердока». (Канада).

ЗВЕЗДА

- 6.00 Д/с «Хроника победы».
6.35 Новости. Главное.
7.15 Х/ф «Назначаясь вничую».
9.00 Новости дня.
9.15 Х/ф «Назначаясь вничую».
10.00 Военные новости.
10.05 Х/ф «Назначаясь вничую».
10.25 Т/с «...И была война»
13.00 Новости дня.
13.15 Т/с «...И была война»
13.40 Т/с «На углу, у Патриарших 3»
14.00 Военные новости.
14.05 Т/с «На углу, у Патриарших 3»
18.00 Новости дня.
18.30 Д/с «Предатели с Андреем Луговым». «Леонид Полещук».
19.20 «Специальный репортаж».
19.45 «Теория заговора».
20.05 Т/с «Ловушка».
22.05 Новости дня.
22.30 «Звезда на «Звезде» с А. Стриженовым.
23.15 Х/ф «Годеи на нестроевой».
0.50 Д/ф «Линия фронта»

- 1.45 Х/ф «Звезда пленительного счастья».
5.05 Д/ф «Молодой Сталин».

REN TV

- 5.00 «Секретные территории».
6.00 «Документальный проект».
7.00 «С бодрым утром!»
8.30 «Новости».
9.00 «Военная тайна с Игорем Прокопенко».
11.00 «Документальный проект». «Тайные знаки».
12.00 «Информационная программа 112».
12.30 «Новости».
13.00 «Званный ужин».
14.00 Х/ф «Неуязвимый». (США).
16.00 «Информационная программа 112».
16.30 «Новости».
17.00 «Тайны Чапман».
18.00 «Самые шокирующие гипотезы».
19.00 «Информационная программа 112».
19.30 «Новости».
20.00 Х/ф «Рекрут». (США).
22.10 «Водить по-русски».
23.00 «Новости».
23.25 Т/с «Готэм». (США).
0.20 «Самые шокирующие гипотезы».
1.20 «Секретные территории».
2.20 «Странное дело».
3.20 «Тайны Чапман».
4.20 «Территория заблуждений с Игорем Прокопенко».

ПЕТЕРБУРГ - 5 КАНАЛ

- 6.00 «Сейчас».
6.10 Утро на «5».
9.30 «Место происшествия».
10.00 «Сейчас».
10.30-17.35 Т/с «Убойная сила». «Спидвей».
15.30, 18.30 «Сейчас».
19.00 Т/с «Детективы». «Ничье наследство».
19.40 Т/с «Детективы». «Вспомнить нельзя забыть».
20.20 Т/с «След». «Ой, люли, мои люли!».
21.10 Т/с «След». «Ехидна».
22.00 «Сейчас».

- 22.25 Т/с «Последний мент»
23.15 «Момент истины».
0.10 «Место происшествия. О главном».
1.10 «День ангела».
1.40 Т/с «Детективы». «Вспомнить нельзя забыть».
2.25 Т/с «Детективы». «Ничье наследство».
3.05 Т/с «Детективы». «Деньги на мечту».
3.40 Т/с «Детективы». «Ночной душитель».
4.10 Т/с «Детективы». «Смертельная болезнь».
4.45 Т/с «Детективы». «Ведьмин лес».
5.20 Т/с «Детективы». «Тетя знает лучше».

ДОМАШНИЙ

- 6.30 Джейми: обед за 30 минут.
7.30 По делам несовершеннолетних.
10.25 Давай разведемся!
12.25 Д/ф «Понять. Простить».
13.35 Кризисный менеджер.
14.35 Т/с «Судьбы загадочное завтра».
18.00 6 кадров.
18.05 Т/с «Она написала убийство».
19.00 Т/с «Ангелика».
20.55 Т/с «Верю».
22.40 Д/с «Я его убила».
23.40 6 кадров.
0.30 Детектив «Вкус убийства».
4.20 Кризисный менеджер.
5.20 6 кадров.
5.30 Джейми: обед за 30 минут.

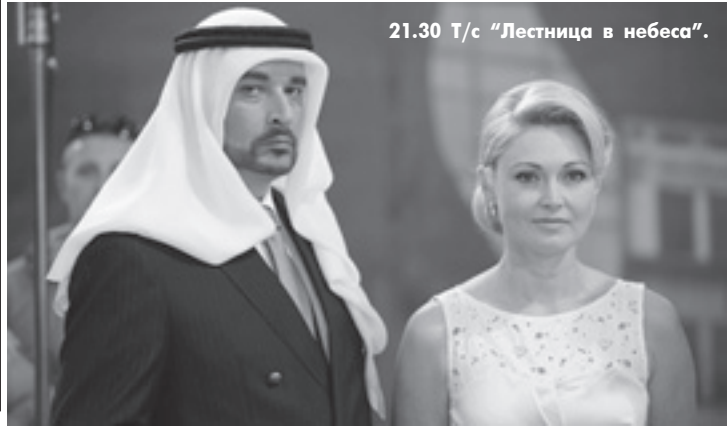
ИНДИЯ

- 0.00 Мелодрама «Беспокойные сердца».
2.35 «Биография кумиров: Ритик Рошан».
3.00 Драма «Разведчики».
6.00 Мелодрама «Милашка. Сделано в Ченнаи».
9.00 «Секреты индийской кухни».
9.45 «Путешествие по Индии: Манду, Махешвар».

- 10.00 Комедия «Городской переполох».
12.10 Мелодрама «Любовная тайна».
15.10 Боевик «Темная лощадка».
18.00 Боевик «Стрельба в Вадале».
21.00 Драма «Семья, кровные узы».

КУЛЬТУРА

- 7.00 Канал «Евроьюс».
10.00 «Новости культуры».
10.15 «Наблюдатель».
11.15 Х/ф «Морской ястреб».
12.30 «Линия жизни». Илзе Лиела.
13.25 Х/ф «Короткие встречи».
15.00 «Новости культуры».
15.10 Х/ф «Ева».
16.55 «Важные вещи». Часы Меншикова.
17.10 Д/ф «Дом на Гюльваре».
18.05 «Золотой век русского романа».
18.45 «Жизнь замечательных идей». «Принтер для трансплантолога».
19.15 «Спокойной ночи, малыши!»
19.30 «Новости культуры».
19.45 «Главная роль».
20.05 «Сати. Нескучная классика...» с А. Соколовым и А. Гиндиным.
20.45 «Живое слово».
21.25 «Тем временем».
22.10 «Исторические путешествия Ивана Толстого». «Погоня за «Доктором Живаго»
22.40 Д/с «Космос - путешествие в пространстве и времени» (США).
23.30 «Новости культуры».
23.45 «Худсовет».
23.50 «Энигма. Кристиан Тилеманн».
0.30 Д/ф «Москва, 1927 год. Один объект - два предмета».
1.10 П.И. Чайковский. Пьеса для фортепиано. исполняет М. Култышев.
1.40 «Наблюдатель».
2.40 Дж. Гершвин. Рапсодия в стиле блюз. Дирижер П. Коган. Солист В. Руденко.

21.30 Т/с «Лестница в небеса».

вторник, 5 апреля

ТВ ДАГЕСТАН РОССИЯ

- 08.05-08.08 Местное время. Вести-Дагестан
08.36-08.41 Местное время. Вести-Дагестан
09:00 Канал национального вещания «Шолом» (на татском языке)
11:35 Местное время. Вести-Дагестан
14:30 Местное время. Вести-Дагестан
17:30 Местное время. Вести-Дагестан
18:15 Реклама
18.20 «Светофор» г.Кизилюрт
18.35 За и против
19.05 «Уроки кубачинского орнамента». Гаджимар Изабакаров
19.30 Реклама
19:35 Местное время. Вести-Дагестан
РГВК
07.00 Время новостей Дагестана
07.15 Передача на табасаранском языке «Мил» Композиция на стихи табасаранских поэтов
08.00 Мультфильмы
08.30 Время новостей Дагестана
08.45 Д/с «Греция глазами гурмана»
09.20 Х/ф «Аэропорт»
12.30 Время новостей Дагестана
12.50 Д/ф «От седых вершин до Седого Каспия»
13.45 «Кунацкая»
14.30 Время новостей Дагестана
14.50 Т/с «Владыка морей»
16.00 Мультфильмы
16.30 Время новостей Дагестана
16.50 Х/ф «Зайчик»

- 18.30 Мультфильм
18.45 Передача на лакском языке «Аьрци ва агьлу»
19.30 Время новостей Дагестана
20.00 Время новостей. Махачкала
20.20 «Подробности»
20.40 «Бизнес Дагестана»
21.20 «Круглый стол»
22.00 «Правовое поле»
22.30 Время новостей Дагестана
23.00 Время новостей. Махачкала
23.20 Д/с «Затерянные миры»
00.30 Время новостей Дагестана
01.00 Передача на лакском языке «Аьрци ва агьлу» Праздник первой борозды в с. Унчукатль Лакского района
01.40 Т/с «Владыка морей»
02.45 «Круглый стол»
03.10 Х/ф «Королева Христина»
05.05 «Правовое поле»
05.30 Х/ф «Зайчик»

ПЕРВЫЙ

- 5.00 «Доброе утро».
9.00 Новости.
9.20 «Контрольная закупка».
9.50 «Жить здорово!»
10.55 «Модный приговор».
12.00 Новости.
12.15 «Пусть говорят».
13.25 «Таблетка».
13.55 «Время покажет».
15.00 Новости.
15.15 «Время покажет».
16.00 «Мужское/Женское».
17.00 «Наедине со всеми».
18.00 Вечерние новости.
18.45 «Давай поженимся!»
19.50 «Пусть говорят».
21.00 «Время».
21.35 Т/с «Лестница в небеса».
23.45 «Вечерний Ургант».
0.20 Ночные новости.
0.35 «Структура момента».
1.40 «Наедине со всеми».

- 2.35 «Время покажет».
3.00 Новости.
3.05 «Время покажет».
3.30 «Модный приговор».
4.30 «Контрольная закупка».

РОССИЯ 1

- 5.00 «Утро России».
9.00 «Вести».
9.15 «Утро России».
9.55 «О самом главном».
11.00 «Вести».
11.35 «Местное время. Вести - Москва».
11.55 Т/с «Тайны следствия».
14.00 «Вести».
14.30 «Местное время. Вести - Москва».
14.50 «Вести. Дежурная часть».
15.00 Т/с «Без следа».
17.00 «Вести».
17.30 «Местное время. Вести - Москва».
17.50 «Вести».
18.15 «Прямой эфир».
19.35 «Местное время. Вести - Москва».
20.00 «Вести».
21.00 Т/с «Ленинград 46».
22.55 «Вести.doc».
0.40 «Эволюция будущего». «Приключения тела. Испытание сверхнагрузкой».
2.15 Т/с «Срочно в номер! 2»
3.15 «Крест над Балканами».
4.10 «Комната смеха».

НТВ

- 5.00 Т/с «Супруги».
6.00 «Новое утро».
9.00 Т/с «Возвращение Мухоморова».
10.00 «Сегодня».
10.20 Т/с «Москва. Три вокзала».
12.00 «Суд присяжных».
13.00 «Сегодня».
13.20 «Чрезвычайное происшествие. Обзор».
13.50 «Место встречи».
14.55 «Зеркало для героя».
16.00 «Сегодня».
16.20 Т/с «Улицы разбитых фонарей».
18.00 «Говорим и показываем».
19.00 «Сегодня».
19.40 Т/с «Морские дьяволы. Смерч».
21.35 Т/с «Перевозчик».

- 22.30 «Итоги дня».
22.55 Т/с «Перевозчик».
23.55 Т/с «Стреляющие горы».
0.55 «Место встречи».
2.00 «Зеркало для героя».
3.05 «Главная дорога».

ТВЦ

- 6.00 «Настроение».
8.10 «Доктор И...»
8.40 Х/ф «В добрый час!»
10.40 Д/ф «Олег Анофриев. Первый на вторых ролях».
11.30 «События».
11.50 Т/с «Отец Браун». (Великобритания).
13.40 «Мой герой».
14.30 «События».
14.50 «Без обмана». «Рожь против пшеницы».
15.40 Х/ф «Я знаю твои секреты».
17.30 «Город новостей».
17.50 Т/с «Женщина в беде».
19.40 «События».
20.00 «Право голоса».
21.45 «Петровка, 38».
22.00 «События».
22.30 «Осторожно, мошенники!»

ЗВЕЗДА

- 6.00 Д/с «Москва фронту».
6.25 «Служу России».
7.00 Х/ф «Вижу цель».
9.00 Новости дня.
9.15 Х/ф «Вижу цель».
10.00 Военные новости.
10.05 Т/с «Ловушка»
12.00 «Процесс».
13.00 Новости дня.
13.15 «Теория заговора».
13.40 Т/с «На углу, у Патриарших 3»
14.00 Военные новости.
14.05 Т/с «На углу, у Патриарших 3»
15.50 Т/с «На углу, у Патриарших 4»
18.00 Новости дня.
18.30 Д/с «Предатели с Андреем Луговым». «Владимир Ветров».
19.20 «Легенды армии с Александром Маршалом»

- 20.05 Т/с «Ловушка»
22.05 Новости дня.
22.30 «Звезда на «Звезде» с А. Стриженовым.
23.15 Х/ф «Пропащие среди живых».
0.55 Х/ф «Назначаясь вничую».
3.45 Х/ф «Память сердца».

REN TV

- 5.00 «Территория заблуждений с Игорем Прокопенко».
6.00 «Документальный проект».
7.00 «С бодрым утром!»
8.30 «Новости».
9.00 «Военная тайна с Игорем Прокопенко».
11.00 «Документальный проект». «Обжигающий космос».
12.00 «Информационная программа 112».
12.30 «Новости».
13.00 «Званный ужин».
14.00 Х/ф «Рекрут». (США).
16.05 «Информационная программа 112».
16.30 «Новости».
17.00 «Тайны Чапман».
18.00 «Самые шокирующие гипотезы».
19.00 «Информационная программа 112».
19.30 «Новости».
20.00 Х/ф «Угнать за 60 секунд». (США).
22.10 «Водить по-русски».
23.00 «Новости».
23.25 Т/с «Готэм». (США).
0.20 «Самые шокирующие гипотезы».
1.20 «Секретные территории».
2.20 «Странное дело».
3.20 «Тайны Чапман».
4.15 «Территория заблуждений с Игорем Прокопенко».

ПЕТЕРБУРГ - 5 КАНАЛ

- 6.00 «Сейчас».
6.10 Утро на «5».
9.30 «Место происшествия».
10.00 «Сейчас».
10.30 Х/ф «У опасной черты».
12.00 «Сейчас».

- 12.30 Х/ф «У опасной черты»
12.55 Х/ф «Днепровский рубеж». (Беларусь).
15.30 «Сейчас».
16.00 «Открытая студия».
17.30 «Актуально».
18.30 «Сейчас».
19.00-19.40 Т/с «Детективы». «Последнее дело Россомахина».
20.20 Т/с «След». «Все должны умереть».
22.00 «Сейчас».
22.25 Т/с «Последний мент»
23.15 Т/с «След». «Последняя игра».

ДОМАШНИЙ

- 0.00 Комедия «Солдат Иван Бровкин».
1.50 Детектив «Приступить к ликвидации».
4.20 Т/с «ОСА». «Охотники за привидениями».
6.30 Джейми: обед за 30 минут.
7.30 По делам несовершеннолетних.
12.25 Давай разведемся!
12.25 Д/ф «Понять. Простить».
13.35 Кризисный менеджер.
14.35 Т/с «Судьбы загадочное завтра».
18.00 6 кадров.
18.05 Т/с «Она написала убийство».
19.00 Т/с «Ангелика».
20.55 Т/с «Верю».
22.40 Д/с «Я его убила».
23.40 6 кадров.
0.30 Детектив «Зачем тебе алиби?»
4.20 Кризисный менеджер.
5.20 6 кадров.
5.30 Джейми: обед за 30 минут.

ИНДИЯ

- 0.00 Драма «Двойное искушение».
2.35 «Биография кумиров: Раджеш Кханна».
3.00 Боевик «Дон Сину».
6.00 Боевик «Мунна».
9.00 «Секреты индийской кухни».
9.40 «Путешествие по Индии: Удждайн, Орча, Кхаджурахо».

- 10.00 Комедия «Однажды в Вегасе».
12.10 Мелодрама «Прости, Аруна».
15.10 Боевик «Бесстрашный снова в бою».
18.00 Боевик «Отвернутый сын»
21.00 Драма «Школа жизни»

КУЛЬТУРА

- 6.30 Канал «Евроьюс».
10.00 «Новости культуры».
10.15 «Наблюдатель».
11.15 Т/с «Коломбо». «Рецепт убийства».
12.55 Д/ф «Первый железный мост в мире. Ущелье Айрон-Бридж».
13.10 Д/ф «Москва, 1927 год. Один объект - два предмета».
13.50 «Эрмитаж».
14.20 Х/ф «Юбилей».
15.00 «Новости культуры».
15.10 «Живое слово».
15.50 Д/с «Космос - путешествие в пространстве и времени» (США).
16.35 «Сати. Нескучная классика...» с А. Соколовым и А. Гиндиным.
17.20 Д/ф «Вспоминая Юрия Германа».
18.00 Мастер-классы Международной музыкальной академии Юрия Башмета.
18.45 «Жизнь замечательных идей». «Инфекции. Круговая оборона».
19.15 «Спокойной ночи, малыши!»
19.30 «Новости культуры».
19.45 «Главная роль».
20.05 «Искусственный отбор».
20.45 «Живое слово».
21.25 «Игра в бисер» с И. Волгиным. «Джордж Оруэлл. 1984».
22.10 «Исторические путешествия Ивана Толстого». «Погоня за «Доктором Живаго»
22.40 Д/с «Космос - путешествие в пространстве и времени» (США).
23.30 «Новости культуры».
23.45 «Худсовет».
23.50 «Критик». «Обмен ролями - почему женщины играют мужчин, а мужчины - женщин».

среда, 6 апреля

ТВ ДАГЕСТАН
РОССИЯ

08.05-08.08 Местное время. Вести-Дагестан
08.36-08.41 Местное время. Вести-Дагестан
09:00 Канал национального вещания «Рубас» (на табасаранском языке)
11:35 Местное время. Вести-Дагестан
17:30 Местное время. Вести-Дагестан
18:15 Реклама
18.20 «Душа Дагестана» Гала-концерт лауреатов премии Правительства РФ в области культуры
19:35 Местное время. Вести-Дагестан

РГВК

07.00 Время новостей Дагестана
07.15 Передача на лакском языке «Аырши ва аглу»
08.00 Мультфильмы
08.30 Время новостей Дагестана
08.45 Д/ф «Греция глазами гурмана»
09.20 Х/ф «Королева Христина»
11.30 Д/ф «Ногайские чабаны»
11.50 «Бизнес Дагестана»
12.30 Время новостей Дагестана
12.50 «Правое поле»
13.25 «Круглый стол»
14.05 «Подробности»
14.30 Время новостей Дагестана
14.50 Т/с «Владыка морей»
16.00 Мультфильмы
16.30 Время новостей Дагестана
16.50 Спектакль Даргинского музыкально-драматического театра им. Омарла Батырая «Материнское сердце» (на даргинском языке)

18.20 «Школьная среда»
18.45 Передача на даргинском языке «Адамти ва замана»
19.30 Время новостей Дагестана
20.00 Время новостей. Махачкала
20.20 «На виду»
21.05 «Гонг»
21.25 «Жилой мир»
21.50 «Вдохновение»
22.30 Время новостей Дагестана
23.00 Время новостей Махачкала
23.20 Д/с «Затерянные миры»
00.30 Время новостей Дагестана
01.00 Передача на даргинском языке «Адамти ва замана»
01.30 Т/с «Владыка морей»
02.35 «Гонг»
02.55 Х/ф «Этот безумный, безумный, безумный мир»
05.25 «Жилой мир»
05.45 Х/ф «Вечера на хуторе близ Диканьки»

ПЕРВЫЙ

5.00 «Доброе утро».
9.00 Новости.
9.20 «Контрольная закупка».
9.50 «Жить здорово!»
10.55 «Модный приговор».
12.00 Новости.
12.15 «Пусть говорят».
13.25 «Таблетка».
13.55 «Время покажет».
15.00 Новости.
15.15 «Время покажет».
16.00 «Мужское/Женское».
17.00 «Наедине со всеми».
18.00 Вечерние новости.
18.45 «Давай поженимся!»
19.50 «Пусть говорят».
21.00 «Время».
21.35 Т/с «Лестница в небеса».
23.45 «Вечерний Ургант».
0.20 Ночные новости.
0.35 «Политика».
1.40 «Наедине со всеми».
2.35 «Время покажет».
3.00 Новости.

РОССИЯ 1

5.00 «Утро России».
9.00 «Вести».
9.15 «Утро России».
9.55 «О самом главном».
11.00 «Вести».
11.35 «Местное время. Вести - Москва».
11.55 Т/с «Тайны следствия».
14.00 «Вести».
14.30 «Местное время. Вести - Москва».
14.50 «Вести. Дежурная часть».
15.00 Т/с «Без следа».
17.00 «Вести».
17.30 «Местное время. Вести - Москва».
17.50 «Вести».
18.15 «Прямой эфир».
19.35 «Местное время. Вести - Москва».
20.00 «Вести».
21.00 Т/с «Ленинград 46».
22.55 «Специальный корреспондент».
0.40 «Похищение Европы». «Как оно есть. Икра».
2.45 Т/с «Срочно в номер! 2».
3.45 «Комната смеха».
4.45 «Вести. Дежурная часть».

НТВ

5.00 Т/с «Супруги».
6.00 «Новое утро».
9.00 Т/с «Возвращение Мухоморова».
10.00 «Сегодня».
10.20 Т/с «Москва. Три вокзала».
12.00 «Суд присяжных».
13.00 «Сегодня».
13.20 «Чрезвычайное происшествие. Обзор».
13.50 «Место встречи».
14.55 «Зеркало для героя».
16.00 «Сегодня».
16.20 Т/с «Улицы разбитых фонарей».
18.00 «Говорим и показываем».
19.00 «Сегодня».
19.40 Т/с «Морские дьяволы. Смерч».
21.35 Т/с «Перевозчик».
22.30 «Итоги дня».

ТВЦ

6.00 «Настроение».
8.05 «Доктор И...»
8.35 Х/ф «Черный бизнес».
10.35 Д/ф «Владимир Этуш. Меня спасла любовь».
11.30 «События».
11.50 Т/с «Отец Браун». (Великобритания).
13.40 «Мой герой».
14.30 «События».
14.50 «Без обмана». «Санкции и рыба».
15.40 Х/ф «Убийство на троих».
17.30 «Город новостей».
17.50 Т/с «Женщина в беде 2».
19.40 «События».
20.00 «Право голоса».
21.45 «Петровка, 38».
22.00 «События».
22.30 «Линия защиты».
23.05 «Без обмана». «Слезть с пальмы». Фильм 1.
0.00 «События. 25-й час».
0.25 «Русский вопрос».
1.10 Т/с «Отец Браун». (Великобритания).
2.40 Х/ф «Прощание славянки».
4.05 Д/ф «Внебрачные дети. За кулисами успеха».
5.25 Д/с «Знахарь XXI века».

ЗВЕЗДА

6.00 Д/с «Русская императорская армия».
6.10 Х/ф «Балтийское небо».
9.00 Новости дня.
9.15 Х/ф «Балтийское небо».
10.00 Военные новости.
10.05 Т/с «Ловушка».
12.00 «Особая статья».
13.00 Новости дня.
13.15 «Специальный репортаж».
13.40 Т/с «На углу, у Патриарших 4».
14.00 Военные новости.
14.05 Т/с «На углу, у Патриарших 4».
18.00 Новости дня.

REN TV

5.00 «Территория заблуждений с Игорем Прокопенко».
6.00 «Документальный проект».
7.00 «С бодрым утром!»
8.30 «Новости».
9.00 «Территория заблуждений с Игорем Прокопенко».
11.00 «Документальный проект». «Планета до нашей эры».
12.00 «Информационная программа 112».
12.30 «Новости».
13.00 «Званый ужин».
14.00 Х/ф «Угнать за 60 секунд». (США).
16.05 «Информационная программа 112».
16.30 «Новости».
17.00 «Тайны Чапман».
18.00 «Самые шокирующие гипотезы».
19.00 «Информационная программа 112».
19.30 «Новости».
20.00 Х/ф «Механик».
21.45 «Смотреть всем!»
23.00 «Новости».
23.25 Т/с «Готэм». (США).
0.20 «Самые шокирующие гипотезы».

ИНДИЯ

1.20 «Секретные территории».
2.20 «Странное дело».
3.20 «Тайны Чапман».
6.00 «Новости».
6.10 Утро на «5».
9.30 «Место происшествия».
10.00 «Сейчас».
10.30 Т/с «Детектив «Дело Румянцева».
12.00 «Сейчас».

ПЕТЕРБУРГ - 5 КАНАЛ

6.00 «Сейчас».
6.10 Утро на «5».
9.30 «Место происшествия».
10.00 «Сейчас».
10.30 Т/с «Детектив «Дело Румянцева».
12.00 «Сейчас».

ИНДИЯ

1.20 «Секретные территории».
2.20 «Странное дело».
3.20 «Тайны Чапман».
6.00 «Новости».
6.10 Утро на «5».
9.30 «Место происшествия».
10.00 «Сейчас».
10.30 Т/с «Детектив «Дело Румянцева».
12.00 «Сейчас».

КУЛЬТУРА

6.30 Канал «Евроноьюс».
10.00 «Новости культуры».
10.15 «Наблюдатель».
11.15 Т/с «Коломбо». «Развод по-американски».
12.50 Д/ф «Соловецкие острова. Крепость Господня».
13.05 «Энигма. Кристиан Тилеманн».
13.45 Х/ф «Дни хирурга Мишкина».
15.00 «Новости культуры».
15.10 «Живое слово».
15.50 Д/с «Космос - путешествие в пространстве и времени» (США).
16.35 «Искусственный отбор».
17.20 «Больше, чем любовь». Антуан де Сент-Экзюпери и Консуэло.

ИНДИЯ

0.00 Драма «Дорога».
2.30 «Биография кумиров: Шахрух Хан».
3.00 Мелодрама «Жизнь до свадьбы».
6.00 Боевик «Настоящий герой».
9.00 «Секреты индийской кухни».
9.40 «Путешествие по Индии: Бангалор».
10.00 Комедия «Пикап на спор».
12.10 Мелодрама «Жених-самозванец».

КУЛЬТУРА

18.00 Мастер-классы Международной музыкальной академии Юрия Башмета. Давид Бисмут и Патрик де Клэр.
18.45 «Жизнь замечательных идей». «Умный йод».
19.15 «Спокойной ночи, малыши!»
19.30 «Новости культуры».
19.45 «Главная роль».
20.05 «Абсолютный слух».
20.45 «Живое слово».
21.25 «Власть факта». «Югославский вопрос».
22.10 «Исторические путешествия Ивана Толстого». «Погоня за «Доктором Живаго»».
22.40 Д/с «Космос - путешествие в пространстве и времени» (США).
23.30 «Новости культуры».
23.45 «Худсовет».
23.50 «Факультет ненужных вещей». «Паркинсон и Альцгеймер».
0.20 Д/ф «Негев - обитель в пустыне».
0.35 Х/ф «Дни хирурга Мишкина».

Верю

четверг, 7 апреля

ТВ ДАГЕСТАН
РОССИЯ

08.05-08.08 Местное время. Вести-Дагестан
08.36-08.41 Местное время. Вести-Дагестан
09:00 Канал национального вещания «Даймохх» (на чеченском языке)
11:35 Местное время. Вести-Дагестан
17:30 Местное время. Вести-Дагестан
18.20 Здоровье и жизнь
18.50 «Молодые изобретатели - от идеи до воплощения»
19.30 Реклама
19.35 Местное время. Вести-Дагестан

РГВК

07.00 Время новостей Дагестана
07.15 Передача на даргинском языке «Адамти ва замана»
08.00 Мультфильмы
08.30 Время новостей Дагестана
08.45 Д/ф «Греция глазами гурмана»
09.20 Х/ф «Этот безумный, безумный, безумный мир»
12.05 «Школьная среда»
12.30 Время новостей Дагестана
12.55 «На виду»
13.35 «Гонг»
14.05 «Жилой мир»
14.30 Время новостей Дагестана
14.50 Т/с «Владыка морей»
16.00 Мультфильмы
16.30 Время новостей Дагестана
16.55 Х/ф «Свадьба в Малиновке»
18.30 Обзор газеты «Хлакыкат»

18.45 Передача на аварском языке «Гаданги галамалги заманги»
19.30 Время новостей Дагестана
20.00 Время новостей. Махачкала
20.20 Х/ф «Пора красных яблок»
21.50 «Прогулки по музею»
22.30 Время новостей Дагестана
23.00 Время новостей Махачкала
23.20 Д/с «Затерянные миры»
00.30 Время новостей Дагестана
01.00 Передача на аварском языке «Гаданги галамалги заманги»
01.40 Т/с «Владыка морей»
02.45 Х/ф «Возвращение великолепной семерки»
04.20 Д/ф «Гусейн и Ольга»
04.55 «Прогулки по музею»
05.25 Х/ф «Свадьба в Малиновке»

ПЕРВЫЙ

5.00 «Доброе утро».
9.00 Новости.
9.20 «Контрольная закупка».
9.50 «Жить здорово!»
10.55 «Модный приговор».
12.00 Новости.
12.15 «Пусть говорят».
13.25 «Таблетка».
13.55 «Время покажет».
15.00 Новости.
15.15 «Время покажет».
16.00 «Мужское/Женское».
17.00 «Наедине со всеми».
18.00 Вечерние новости.
18.45 «Давай поженимся!»
19.50 «Пусть говорят».
21.00 «Время».
21.35 Т/с «Лестница в небеса».
23.45 «Вечерний Ургант».
0.20 Ночные новости.
0.35 «На ночь глядя».
1.30 «Время покажет».
2.20 «Наедине со всеми».
3.00 Новости.

РОССИЯ 1

5.00 «Утро России».
9.00 «Вести».
9.15 «Утро России».
9.55 «О самом главном».
11.00 «Вести».
11.35 «Местное время. Вести - Москва».
11.55 Т/с «Тайны следствия».
14.00 «Вести».
14.30 «Местное время. Вести - Москва».
14.50 «Вести. Дежурная часть».
15.00 Т/с «Без следа».
17.00 «Вести».
17.30 «Местное время. Вести - Москва».
17.50 «Вести».
18.15 «Прямой эфир».
19.35 «Местное время. Вести - Москва».
20.00 «Вести».
21.00 Т/с «Ленинград 46».
22.00 «Поединок».
0.00 «Амет-Хан Султан. Грозный». «Одесса. Герои подземной крепости».
2.00 Т/с «Срочно в номер! 2».
3.00 «Загадки Андрея Рублева».
4.00 «Комната смеха».

НТВ

5.00 Т/с «Супруги».
6.00 «Новое утро».
9.00 Т/с «Возвращение Мухоморова».
10.00 «Сегодня».
10.20 Т/с «Москва. Три вокзала».
12.00 «Суд присяжных».
13.00 «Сегодня».
13.20 «Чрезвычайное происшествие. Обзор».
13.50 «Место встречи».
14.55 «Зеркало для героя».
16.00 «Сегодня».
16.20 Т/с «Улицы разбитых фонарей».
18.00 «Говорим и показываем».
19.00 «Сегодня».
19.40 Т/с «Морские дьяволы. Смерч».
21.35 Т/с «Перевозчик».

ТВЦ

6.00 «Настроение».
8.05 «Доктор И...»
8.35 Х/ф «Сказание о земле Сибирской».
10.40 Д/ф «Тихая, кроткая, верная Вера».
11.30 «События».
11.50 Т/с «Отец Браун». (Великобритания).
13.40 «Мой герой».
14.30 «События».
14.50 «Без обмана». «Слезть с пальмы». Фильм 1.
15.40 Х/ф «Убийство на троих».
17.30 «Город новостей».
17.45 Т/с «Женщина в беде 2».
19.40 «События».
20.00 «Право голоса».
21.45 «Петровка, 38».
22.00 «События».
22.30 «10 самых... Заметные пластические операции».

ЗВЕЗДА

6.00 Д/с «Русская императорская армия».
6.15 Х/ф «Достояние республики».
9.00 Новости дня.
9.20 Т/с «Ловушка».
10.00 Военные новости.
10.05 Т/с «Ловушка».
11.25 Т/с «На углу, у Патриарших 4».
13.00 Новости дня.
13.15 Т/с «На углу, у Патриарших 4».
14.00 Военные новости.
14.05 Т/с «На углу, у Патриарших 4».
18.00 Новости дня.

REN TV

5.00 «Территория заблуждений с Игорем Прокопенко».
6.00 «Документальный проект».
7.00 «С бодрым утром!»
8.30 «Новости».
9.00 «Документальный проект».
12.00 «Информационная программа 112».
12.30 «Новости».
13.00 «Званый ужин».
14.00 Х/ф «Механик».
15.55 «Информационная программа 112».

ИНДИЯ

1.20 «Секретные территории».
2.20 «Странное дело».
3.20 «Тайны Чапман».
6.00 «Новости».
6.10 Утро на «5».
9.30 «Место происшествия».
10.00 «Сейчас».
10.40, 12.40 Боевик «Найти и обезвредить».

ПЕТЕРБУРГ - 5 КАНАЛ

6.00 «Сейчас».
6.10 Утро на «5».
9.30 «Место происшествия».
10.00 «Сейчас».
10.40, 12.40 Боевик «Найти и обезвредить».

КУЛЬТУРА

6.30 Канал «Евроноьюс».
10.00 «Новости культуры».
10.15 «Наблюдатель».
11.15 Т/с «Коломбо». «Убийство по книге».
12.30 «Лето Господне». Благочестивое Пресвятой Богородицы.
13.00 «Факультет ненужных вещей». «Паркинсон и Альцгеймер».
13.30 Д/ф «Владимир, Суздаль и Кидекш».
13.45 Х/ф «Дни хирурга Мишкина».
15.00 «Новости культуры».
15.10 «Живое слово».
15.50 Д/с «Космос - путешествие в пространстве и времени» (США).
16.35 «Абсолютный слух».
17.20 Д/ф «Иван Лапиков. Баллада об актере...»
18.00 Мастер-классы Международной музыкальной академии Юрия Башмета.
18.40 Д/ф «Витус Беринг».
18.45 «Жизнь замечательных идей». «Битва с бессмертным».
19.15 «Спокойной ночи, малыши!»
19.30 «Новости культуры».
19.45 «Главная роль».
20.05 «Черные дыры. Белые пятна».
20.45 «Живое слово».
21.25 «Культурная революция».

ИНДИЯ

0.00 Драма «Что в имени...»
3.00 Мелодрама «Возвращение».
6.00 Мелодрама «Побег ради любви».
9.00 «Секреты индийской кухни».
9.40 «Путешествие по Индии: Майсур. Остров Шрирангапатана».
10.00 Драма «Королевский страж».
12.10 Боевик «Сингам».
15.10 Боевик «Сингам возвращается».
18.00 Мелодрама «Исцеление любовью».

КУЛЬТУРА

21.00 Драма «Лысына не порок».
22.15 «Исторические путешествия Ивана Толстого».
22.45 Д/ф «Гелий Коржев. Возвращение».
23.30 «Новости культуры».
23.45 «Худсовет».
23.50 «Blow-up. Фотоувеличение. Борис Любимов».
0.20 Д/ф «Скеллиг-Майкл - пограничный камень мира».
0.35 Х/ф «Дни хирурга Мишкина».
1.45 «Фантазии на темы вальсов и танго».
1.55 «Наблюдатель».

Театрдин йикъан сувар Важиблугу такъат

Ханум ШАЙДАБЕГОВА

Виридуьньядин театрдин югъ, адет яз, 27-мартдиз къейдзава. ЮНЕСКО-дин патав гвай Театрдин Международной институтдин IX конгрессдин делегатри сифте гаф лугьналди, 1961-йисуз сувар кардик кутуна. Суварин лишан яз "Театр халкъар сад-садан гъавурда акъадай ва ислягвал мягъкемардай такъат хъыз" гафар къачуна.

Махачкъалада и йикъара республикадин 12 театрди чпин виридалайни хъсан музыкадин нумраяр, тамашайрай гъвечи-гъвечи клусар къалурна. РД-дин культурадин министерстводин пресс-кьуллугъди хабар гайивал, и гегенш шадвилер 27-мартдиз къейд авур Театрдин международный йикъаз талукъарнавай бур тир.

я. Алатай йисуз меркезда Р.Абдулатипова къил кутуналди "Пушкиналай башламишна, Гъамзатовал къведалди ва..." шииратдин театр шад гъалара ачухна.

Малум тирвал, чи республика театрринди я. Литературадин йисуз чна М.Горькийдин тварунихъ галай Урусин драмтеатрдин - 90 йисан, Э.Капиеван тварунихъ галай Лакрин драмтеатрдин - 80 йисан, Лезгийрин Стлал Сулейманан тварунихъ галай муздратеатрдин 80 йисан, Гъамзат Цадасадин тварунихъ галай Аваррин муздратеатрдин - 80 йисан юбилеяр вини дережада къейдна!

Чи театрдин девлетлу репертуарри, жуьреба-жуьре жанрайри, къе чи театра къвалахзавай бажарагълу инсанри, театрдин деятелрин нурлу тварари театрал агъзурралди агъалийрин фикир желбзава. И карди чаз чи республика-

Театрдин кьуллугъчийриз и сувар тебрикиз Урусин театрдин вилик квай майдандал меркездин агъалияр, республикадин вири театрдин руководителар, культурадин ва искусстводин деятелар къватл хъанвай.

Сувар тебрикай РД-дин культурадин министр Зарема БУТАЕВАДИ давамарна:

- Къенин югъ гъам культурадин, гъамни театрдин сообщество патал лап важиблуди я, чна вирида санал театрдин Международной югъ къейдзава. За РД-дин Къил Рамазан Абдулатипован, республикадин руководстводин тварунихъай театрдин вири кьуллугъчийриз, театр кланибуруз, бажарагълу актеррин къугъунриз килигиз ашкъидалди физвайбуруз, сувар рикин сидкъидай мубаракзава. Республикада государстводин 12 театр ава, абурукай 9 миллибур

дин театралный искусство, Дагъустан Республика международный твар-ван авай майданрал къалурдай ва Вироссиядин, Виридуьньядин театрдин конкурсра лайихлу премияр къазанмишдай мумкинвал гузва, - къейдна министрди.

Министерстводин руководителди театрдин деятелрив РД-дин культурадин министерстводин гъурметдин грамотаяр вахкана. Гъакни агалкъунар къазанмишай искусстводин ва культурадин са жерге деятелриз гъурметдин тварар гана.

Пешекарвилан шад сувар Дагъустандин театрдин яратмишунрин коллективри чпин агалкъунар къалуруналди давамарна. Тамашачийриз машгъур ва рикл алай тамашайрай гъвечи сегънеяр къалурна, республикадин лап хъсан артистри литературадин эсеррай члуквар келна.

Мектебдин юбилей

Мегъри АБДУРАШИДОВА,
дидед Чалан муаллим

И йикъара Махачкъаладин 42-нумрадин мектебдин 25 йисан юбилейдиз талукъ мярекат къиле фена. Ана члехи классра келзавай аялри, абурун дидебубайри, сифте директорвал авур Селим АБДУЛКАДИРОВАНИ Жабраил МИРЗЕХАНОВА, Кировский райондин администрациядай Альбина АБДУЛАЕВАДИ, муаллимар хъайи Агъмед МЕГЪАМЕДОВА, Света ШЕВЧИШИНАДИ, Зарият АЛИЯРОВАДИ, Селми ГАЛИЕВАДИ, шегъердин образованидин управленидин начальник Тагъир МАНСУРОВА ва масабур иштиракна.

Вири тебрикуналди мярекат ачухай школадин директор Асад ОМАРОВА анин 1-директор хъайи (алай вахтунда ам меркездин 18-нумрадин школадин

директор я) Селим Абдулкадироваз гаф гана.

Ада гъа вахтунда мектебда чирвилералди ва тешкилатчивилин алакъуналди тафаватлу хъайи аялрин, абурун тарсар гайи муаллимрин тварарни крар риклел хкана.

Гуьгъуьналлаз 42-нумрадин школадин 2-директор хъайи Жабраил МИРЗЕХАНОВ, школадин завуч Эльвира ТАЖИБОВА ва масабур рахана.

Эхирдай мугъманри школадиз гъар жуьре пишкешар гана, республикадин меркездин образованидин управленидин начальникди тафаватлу хъайи муаллимрив гъурметдин грамотаяр вахкана.

Школадин муаллим Мегъри АБДУРАШИДОВАДИ анин сифте директордиз бахшнавай шир лезги группада авай аялри устадвилелди келна. Школадин аялрин коллективди итижлу концертни гъазурнавай.

Уьмуьр - сегънеда

МЯРЕКАТАР

Къагъриман ИБРАГЪИМОВ

Даниял Бедрединович Къазиев лезги халкъдин милли искусствода вичин жанлу гел тазвай манидар, композитор ва актер яз машгъур я. Театрдиз къвалахал къведалди ада са шумуд йисуз Дербент шегъердин халкъдин алатрин муниципальный оркестрдин руководитель яз къвалахна. Ингъе вад йис жезва ада милли театрда актер яз къвалахиз.

17-мартдиз Лезгийрин Стлал Сулейманан тварунихъ галай госмуздратеатрдин залда РД-дин культурадин лайихлу работник Даниял КЪАЗИЕВАН 60 йисан юбилей шад гъалара къейдна.

Мярекатда бязи районрин администрациярин делегацияри, интеллигенциядин векилри, Даниялан сесинал, манирал рикл алайбуру, манидарри ва музыкантри иштиракна.

Межлис башламишдалди вилик фойеда за театрдин къилин режиссер Мирзеебег МИРЗЕБЕГОВОВАЙ театрди хтай йисара актер Даниял Къазиеван къвалахдикай къве гаф лугъун тлалабна.

- Са къуд-вад йисан вилик "Периханум" тамаша эцигдайла, театрдин къилин режиссер Эседуллагъ Наврузбегова адаз театрда къвалахун теклифна. Манидар хъиз машгъур кас ятлани, ада театрда къвалахиди тушир. Манияр лугъун сад я, актер яз сегънеда яратмишун - маса къвалах. Гъакл ятлани, адавай вичел "Периханум" тамашада тапшурмишай Алиханан четин роль, яни къилдин образ, хъсандиз яратмишиз хъана. Халкъди ам къабулна. Инлай гуьгъуьниз ам вад тамашада къугъвана. Алкъвадар Гъасан эфендикикай эцигнавай тамашада къугъвай Ашукъ Мануфан роль адан члехи агалкъун я. За фикирзавайвал, гележегда адахъ актервилан рекъай генани члехи агалкъунар жеда.

Инал чи ихтилатдик мярекатдиз атанвай Хив райондин депутатрин Собранидин председател Мухтар БАИРАМБЕГОВ экечина: "Даниял Къазиев, чи вири машгъур манидарри артистар хъиз, халкъ шадарунин рекъе зегъмет члугъазвай ксарикай я. Ам чина берекат авай, халкъди гъурмет ийизвай, яр-дустунал рикл алай вафалу чи дустарикай сад дуст я. Вичиз яргъал уьмуьрар ва чандин сагъвал гурай. Къуй ам вичин рикле авай мурадрикхъ агакърай".

Мярекат межлисрин шагъ Ярагъмед ЯРАГЪМЕДОВА къиле тухвана. Ада къватл хъанвайбуруз къурелди Д.Къазиеван уьмуьрдин ва яратмишунрин рекъикай суьгъбетна. Ахпа гаф Лезгийрин Стлал Сулейманан тварунихъ галай госмуздратеатрдин директор Алибег МУСАЕВАЗ гана:

- Гуьурметлу Даниял Бедрединович, искусстводин рекъе вун вун пешекар тирди ви алакъуналди тесстикъарна. Гъвечи члвалай вун устадвилелди манияр тамамарзава. Гила вун вун театрдин сегънедани хъсан къа-

матар яратмишдай алакъунар авай актер яз къалурзава. Зун инанмиш я, гележегдани вун ви яратмишунрал рикл алай ксарин гуьгъуьлар, гъам манидар ва гъамни актер яз, цийи маниралдини ролралди шадарун давамарда.

Микрофондикхъ экъечлай Сулейман-Стальский муниципальный райондин къил Нариман АБДУЛМУТАЛИБОВА Даниял Къазиев чи къвалатдик, чи медениятдик вичин пай кутунвай ва кутан хъийидай ксарикай сад тирди къейдна: "Д.Къазиева вичин сесиналди инсанрин гуьгъуьлар шадарзава. Ам вири халкъдиз машгъур я. И машгъурвални дуьшуйдинди туш. Адаз Аллагъдин патай бахт, бажарагъ ганва. Им, гъелбетда, зегъметдин нетижа я. Ада, халкъдин манияр цийи тегъерда лугъуьз, абур халкъдив агакъар хъийизва. Ада вичин сесиналди инсанрив гъейранарзава, абурук мергъяматлувилан, инсанвилан, муьгъуьббатдин гъиссер кутазва. Им адан уьмуьрдин, яратмишунрин рекъе зурба къазанмишун я.

Даниял стха, чаз вахъ мадни агалкъунар, сагъламвал ва яргъал уьмуьр хъана кланзава".

Дагъустандин халкъдин артист, машгъур члугъанчи, РГВК телекомпанияда милли члаларал гузвай редакциярин редактор Исамудин АГЪМЕДОВА Даниял Къазиеван манирийхъ халкъди рикл алаз яб гузвайди къейдна, ада вич къе машгъур манидардин дережадиз агакъун патал, аял члвалай башламишна, гъам школада, гъам мехъеррик ва ахпа члехи сегънейра акъваз тийиз зегъмет члугурдакай лагъана.

Даниял Къазиеван тварунихъ тебрикдин гафар ва хуш алхишар хейлин мугъманрини - Хив райондин администрациядин къилин заместитель Ярмет ЯРМЕТОВА, Дербент шегъердин администрациядин векил, шаир Ругъия КЪАСУМОВАДИ, Ахцегъ райондин культурадин отделдин начальник Рабдулкерим РАГЪИМОВА, Къурагъ райондин векил Кевсер ФЕЙЗУЛАЕВАДИ, Лукларин юкъван школадин директор Айнудин ОСМАНОВА ва масабур лагъана.

Гъар сад рахайдалай къулукъ Д.Къазиева къенвай маниярни лугъузвай. Абур устадвилелди авторди вичи, Дагъустандин халкъдин артистар Тарлан МАМЕДОВА, Роза МАКСУМОВАДИ, РД-дин лайихлу артистар Фаризат ЗЕЙНАЛОВАДИ, Бесханум ГЮЛЬМЕГЪАМЕДОВАДИ, Марьям КЪАЗИЕВАДИ, Омар МЕЛИКОВА, манидарар Ярагъмед ЯРАГЪМЕДОВА, Седагет САИДОВАДИ, Руслан ПИРВЕРДИЕВА, ашукъ Айдуна, "Аран" дестедин солистар Билал ЭСКЕНДЕРОВА ва Ренат АГЪЖАБЕГОВА, "Звездный Дагъустан" дестедин солист Руслан ИБРАГЪИМОВА ва масабур тамамарна.

Эхирдай Д.Къазиева мярекатдиз атайбуруз, иштираклайбуруз сагърай лагъана ва вири манидарривай сегънедиз экъечлуни тлалабна. Мярекат вири артистри халкъдин "Сувайлай яр" мани тамамаруналди акъалтарна.

Шадвилер "Гуьлистан" ресторанда давам хъана.

1-апрель - хъуьруьнрин югъ

Бархунар кьвадариз...

Алай хътин алаш-булаш девирда инсан-рал ацалтзавай суаларни хъутIалар гзаф я. Эгер датIана гьабуроз яб гуз хъайитIа, ала-хъай югъни чIимелдаз элкьуьн мумкин я. Амма хъуьруьни, кьезил мублагъ шагьвар-ди цавалай булутар чукурдай хъыз, чи чанди-лайни туькьуьл пас, зегьемлувал алуьда. Дуй-нядин халкьари ихътин махсус югъ рикIел гъун, кьейд авун дуьцуьшдин кар туш!
Тарихдин лап кьарма-кьаришдин вахта-рани сатирадинни юморини, айгьамринни паркутрин, кьаравилийринни хъуьруьнрин эсерри чи вири халкь-арин литературайра кьетIен чка кьурди я. Гилани гьакI я.
Чаз атанвай, кьезвай чарара гьа тегьердин кхьинри хейлин чка кьунва. И чинни чна гьа эсеррикай туькьурнава.

Мерд АЛИ

Кьасум ФАТАЛИЕВ

Чун вилик ква!!!

Девирдин рахшанд

Гьикьван вахт тир, США-дилай алуьдиз, Рекьевай чун, версер пара галуьдиз. А бахт гила атай хъыз я эхирни, Хтай хъыз я чи апатай нехирни. РикIел гьикьван кьезва крар, делилар, Абуру куьн ийиз тахъуй зелилар...

Тарашунрал гьалтайла, чав кьведайбур Жагьидач кьез, даим гьуьрче жедайбур. Чуьнуьхунрай чун генани вилик ква, Гьарамдин мал гьамиша чи гьилик ква. Чина кьадар бандит, барут, басанар Масанра жеч, ама вири ксана.

Азаррикай рахайтIа куьн, сан амач, Кьепинани сагъ я лугьур чан амач. Чина кьадар жедач шалта шеврияр, Акунрай чеб вирибур я гьуьруьяр! Саунаяр, ресторанар, шопингар - Гьар камунал гуз гьазур я допингар!

Гьашервилиз чун лап вини кылева, Пажни пиженкI саки гьар са кIвалева! Бомжар, бижер, будалаяр, бедлемар Гьисабуналди жедач сиягъ бегьемар. Акьуллуяр вуч я хьанвай кьадарар! Садавайни мефтIер жезмач мадара.

Чина хътин чиновникар жинсинин Санани жеч, метлеб авач кьекьуьнихъ. Олигархар, чина хътин кьил ачух, Авайди туш, гьакьван жумарт, гьил ачух! Са тупунихъ са пай гуда уьлкведин, Серфда чебни са ич патал нуьгведин!

Тухарда гьа халкьар гафар-тупарал, Гьетер гьана эцигда ви капарал... АлакьнайтIа, рагъни цавай чуьнуьхдай, Деве ялдай япухъ галай уьнуьгдай! Суьгьуьрчияр, селемчияр, себияр Ажеб бул я, ягъиз сеслу барбияр... Гьикьван крар ягъайтIани чигьинай, Америка ама гзаф гьуьгуьна! Гьич шак гьимир, вилик ква чун виринар, Виринра чун вегьейтIани хъуьруьнрал... Гьайиф!.. У-у-уф!..

Базардикай

Сад хквезва базардай, Чанда шадвал хъвер аваз, Садахъ хьанач кье алвер, Чанда кIвалин дерт аваз.

Яд чилерин гъиз затIар, Алвердалди хуьзва кьил. Жуван сал, багъ-харапIа, - Заманадиз тамаш и.

Нукьсандикай

Жуван нукьсан жуваз Чир тахъун пис я! Чир хъайила, бес ам Терг тахъун куьз я?!

Гьахъ кIандатIа

Гьахъ кIандатIа суддивай, Миллион гьиле тур. Пул авачтIа, рекьвер Гьутун сиве тур!

ИкIни жезва

Туьн патал садан Гьилел хер жезва! Нефс патал садан Кьилел хер жезва!

Гьалал незвайдан Сивел хъвер жезва! Гьарам незвайдан Мецел шер жезва!

ВетIни, некни Мелек

Дидедиз тадиз Акъатда кIвалах. Эверна Мелек - Руш гьида кьвалав.

Килиг, чан бала, Вун и некIедиз, Алахъ тавурай, Тамаш иердиз.

Хкаж жезмазди Винелди кфар, Хкадра фад пич, РикIел хуьх гафар.

Лагъана, диде Экъечна кьецел. Ша лагъай чка Хкана рикIел.

Нек вилив хуьзвай Гьа и арада Мелекан чинал ВетI жедая пайда...

Ягъиз кIанз и ветI Алахъда Мелек, РикIелай фида Пчиналлай нек...

Диде хтайтIа, Къажгъан я ичIи, КилигайтIа, нек Винелла пчин!

Тамаш куьнни и Кардиз иердиз. Ихътин рушар кIан Женни дидеяриз!

Вагиф РАМАЗАНОВ

Жуьгьенар

Халкьдин жавагьиррин бинедаллаз

* * * Ашукъ хьанвай кьуьзекни КIвале кьуна таз жедач. Гуж авуна суьекдиз, Жунгвадин кьил таз жедач.

* * * Акур-акур рушал ашукъ хъайитIа, Амуькда вун паб авачиз. Гъваш, за неда лугьуз, ацукъ хъайитIа, Жеда кIвале кьаб авачиз.

* * * Кесибдиз яцар хъайила, Маларин азар акъатна. Марфар кьвана, кьар хъайила, КIвалахдайдаз кар акъатна.

Туьрар алай паядикай лаш жедач, Гатун тавур дуьгуьдикай аш жедач, Недайла гьикI эгечIдатIа хуьрекдив, Гьазуризни чира жуваз дикъетдив.

* * * Камаллу гаф кьизилдилай багъа я, Камаллу кас вич виридан буба я. Дуьз фикирар туьруналди кIватI жедая, Пис фикирар зунжуьрар хъиз кIатI жедая.

* * * Кар туькIвейла, акъвазмир вун базарда, Герек дерди бегьемарна, кIвализ хъвач.

Ваз лугьуда: "Вун авай гьи азарда? Вал вил алаз ргъаз кьена кьулал тIач".

* * * Мекьни кьуьдни кьий, куьзуь гьуьлни, Ифей туьдни кьий, авам кьилни. Жегьениемдин рехъ регъят я кьалурун, Четин жеда камаллу гаф жагьурун.

* * * Ламра кIура ягъайди Акъат хьана женнетдиз, Инсанари, сурал физ, Икрамзава гуьмбетдиз.

* * * КIвалин хабар гьвечIидавай, Хуьруьн хабар чIехидавай, Серин хабар гижидавай, Ширин хабар бажидивай.

* * * Инлай-анлай гьал кIватIайла, КIецIилдаз перем цваз жеда. Салаз жугъун, тIвал кIватIайла, Афни, хъач, келем цаз жеда.

* * * Мешребсуз паб гьуьлуьз ганвай бала я, Белки, заз чиз, кар алач са абурдал. Гьвачир кас таб дердинин лап дава я,

Гьейранариз намусдални сабурдал.

* * * Марф авачтIа, цав тахсирлу я жеди, Сад Аллагьди пис кIвалахар ийидач.

Тили кьезва, кьав тахсирлу, я жеди, КIватI руруниз, ахпа, белки, жагьидач.

* * * Шишин нидал феий чIавуз Ламраз тагьма язавай кьван. Таза ниси гьайи чIавуз, КIвегьедик кIус кьзавай кьван...

* * * Фендигар рехъ жагьурна, Къавумдин кар хьанач хуш, Гуьзел пери кьалуруна, Рекье туна буьркьуь руш.

* * * Яна кьазра кьакьраяр, Ван хци, вич верци тир,

Амма хайи какаяр, Нуькрендалай бици тир.

* * * Уртах недай афардилай Жуван тек пипиш хъсан я, Душманди гудай хабардилай Аспандихъ гьуьруьш хъсан я.

Виктор АЛЛАГЬКЪУЛИЕВ

Фикирар

* * * Икьван фад цавар кьуна, Гьинай гьана булутар? Лагъ, вучиз гзаф хьана Чи уьмуьрда кубутар?

* * * Мискинар - бул гьар са хуьре, Азандин ван кьезва кьалин. Саймиш тийиз, жуван кIвале Баладин сес жезва кьизгьин.

* * * Ажеб зурба кIвалахар Жезавачни алакьар, Папаз яб гуз хъайила, Ички тIимил хъвайила...

* * * Ламра, акур жанавур, Вилер кIевиз агалда. Кьил юзуриз, гьиз хатур, Дуьшуьш кьилел ацалтда.

- Заз такурла и жаллатI, Адаз зун гьикI аквада? Хиялзава и ламра, - Зи хам ада жакьвадач...

Ражаб ИСМАИЛОВ

Цегъни хеб

Са сеферда цегъни хеб Кьумлух чуьлдиз акъатна. Гишин хьана, чпи-чеб Недай гьалдиз атана.

Вил акъадай чкада Са векьин кьал авачир. КIвач гьатзавай кьумада, Фидай падни чизвачир.

Юкьуз хьипи кьумарал Рахьин нурур кьугьвазвай. Йифиз абруз ахварай Кьацу дагьлар аквазвай.

Пуд лагъай кьуз гьайванриз Са векьин кьал жагъана. Шадвилей лап кхадриз, Цегьере хпез лагъана:

"Меслят ийин чна, хеб, Векьин кьал гьикI пайдатIа. Герек жеда чаз са еб, Эгер гьахъвал кIандатIа.

Епиналди алцумда, Низ гьикьванди кьезватIа. Ахпа чун кьвед ацукьда, Чириз ни вуч незватIа".

Жагъанач гьич санайни Еб - терез, кьал алцумдай. Кьекьведай кьван цихъ кьаних Хьана абур рекьизвай.

Эхир абур хтана Векьин кьал тур бинедал. Гьайванрин вил алуькьна Инал кьезвай деvedал.

Гьич саламни тагана, Деведи кьил агъузана, Пузарривди кьал кьуна, Гардан вичин цавузана.

ГьакI амуькна килигиз Гишилавай хебни цегъ. Чирни хьанач деведиз Туьрди чара якни мегъ.

Кьадар авач "девейрин" Кьенин кьан чи уьлкведа, Незвай девлет "цегьерин" Аклин тийиз туьтуьна...

Вадим ЖАМАЛДИНОВ

Са бязи илгьамдар дустариз

Хъайи чIавуз са кIус зайиф, Дустари ваз лугьуч илиф. Межлисрални тийиз теклиф, Хуш хъжедач вун дустариз.

Ви суфрадиз тийиз гьуьрмет, Гафариз ви хгуч кьимет, ХъайитIани чпихъ девлет, Хуш хъжедач вун дустариз.

Ви дердинкай кьадач хабар, Хъайи чIавуз ви рикIиз тIар. Амачирла чанда гьунар, Герек кьведач вун дустариз.

Рахадайла гафар иер, Къене пата ргъаз зегьер, Килигиз ваз чIуру тегьер, Къайран жеда вун дустариз.

АвуртIани гьикьван гьуьрмет, Ви гафариз гудач кьимет, Винелай чеб - ширин шуьрбет, РикIяй-такIан вун дустариз.

Чинал ийиз ви тарифар, Патахъай кутаз синихар, Лугьун тийиз авай са кар, Чарад жеда вун дустариз.

Девирдин шикаят

Са пад залан, са пад кьезил, Терездин дуван жедачни? Са кардални кьезваз хьи кьил, Бес идаз дарман жедачни?

Гафар кьуру, крар чIуру, Нихъ акалин кье чи далу. Кьил алачир демер гурлу, - И кардиз дуван жедачни?

Ресторанар хьанва далда, Дишегьлийралд ийиз савда, Худда гьатна "дискотека", Иман гьидай кас жедачни?

Инсанвилехъ амач намус, Какадарна хьанва хулус, И кард эхир жедатIа мус, Дердериз дарман жедачни?

Гьетегъ Вадим, хъиз чIалар, Гьайиф тушни ручка, дафтар. Гьарна хъайла вичин устIар, Ваз ийидай кар авачни?

Коррупция

Иеси кьей коррупция, ЦIай ядай чахмах хьана хьи, Гьар кIвалахдиз пул це лугьуз, Намусар русвагъ хьана хьи.

Ацукьна столдин кьилихъ, Гуьрчег гафар жеда вичихъ. Вил алаз акъвазна гьилихъ, - Коррупция тIал хьана хьи.

Гьинай ятIа ихътин азар, Даш-башдикай хьана бизар, Пул гьайдаз ачухна базар, Коррупция хан хьана хьи.

Вичин квахъна ягъни намус, Къайдаяр ийизва хулус, КIантIа лезги, кIантIа урус, - Коррупция уртах хьана хьи.

Гьатай чIавуз кьуллугъ гьиле, Физ рикIелай буба, диде, Кьил кьакьудиз гьар са жуьре, Чиркин пулда вил хьана хьи.

Законар чирзава

С.ШАБАНОВА,
ДГТУ-дин преподаватель

Алай вахтунда гьар са агьалидиз яшайишдин месэляяр гьалдайла законар чир хьунихъ еке метлеб ава, гьикл лагьайтла государстводин идарайра кваллахвавай вири кьуллугъчяр намуслубур, инсандин кьайгьуда авайбур, законрал дуьзвилелди амалзавайбур туш. Кабинетдиз атай кас инжиклу ийизвай, месэла гьал тийиз яргал вегъезвай ва гьа ихьтин кьуьрукралди пул - ришвет гуниз мажбурзавай чиновникарни авачиз туш. Ахьтинбур агьалириз законар чир тахьуникай чеб патал хийир хьудзава. И татугай тежрибадин гьавурда авай Дагьустандин техуниверситетдин праводин ва политологиядин кафедрин работникри студентри Россиядин Федерациядин законар чирун патал метлебул мярекатар тешкилзава.

И йикъара ДГТУ-дин НГ ИП-дин факультетдин "Мелиорация, землеустройство и кадастры" кафедрин теклифдалди ДГТУ-дин профессор, праводин ва политологиядин кафедрин заведующий Идрис ОРУЖЕВ студентрихъ га-

лаз гьуьрушмиш хьана. Ада университетда келзавайбурухъ галаз жегилриз праводин рекьяй тербия гуникай сугьбет авуна.

Ада университетда келзавайбуруз халис гражданин хьунин, Россиядин Федерациядин законриз гьуьрмет, яшаммиш жезвай чкадин кьайдайрал амал авунин, гьихьтин хьайитлани чьурувилерихъ галаз баришугъ тахьунин, келзавай чкадани, общественный майданрални кьайдаяр хьунин карда иштиракунин жигьетдай мараклу ихтилатарна. Жегилриз праводин культурадин жигьетдай тербия гуник кваллах вилик тухун тавунмаз нагьакан гьаларин, гьерекарин вилик пад кьаз тежедайдини малумарна.

И.Оружева студентриз гьакл граждандилин, административный ва уголовный праводин месэлайрикай, жегилриз низамдин жавабдарвилиз талукъ темайрай чирвилер гана. Гьа са вахтунда студентрин хейлин суалризни тамам жавабадр гана.

Гьуьрушда факультетдин декандин заместитель И.ДАВУДОВА, доцентар А.ЗЕРБАЛИЕВА ва С.БАБАХАНОВА иштиракна.

Ви твар вуж я?

Репия КЪАРИБОВА,
филолог, Баку

Инсандал абур гьизвайди твар ваь, адан кьени крар, гьерекартар, хесетар я - лугьудай бубайрин гафар авайди я. И макъала заз са хьуьруьн кьведдай ихтилатдилай башламишиз кланзава.

Са лезги хуьруьн идарадай маса хуьруьн идарадиз зенг ийизва.

- Алло. Рахазвайди вуж я?

- Зун я, Волга я.

- Заз зарафатар ийидай мажал авайди туш. Вуж я вун?

- Зарафат ийизвач, я стха. Зун Волга я.

- Яда, ви твар вуж я?

- Я хизан сагъ хьайиди, за лугьувачни ваз, зун Волга я.

- Вун Волга ятла, зунни Мерседес я, лагьана хьел кваз а пата авайда.

Аялди твар хьадайла, фикир гана кланда адан манадиз. Пара хьсан адетрикай сад аялрал рагьметдиз феи члехи бубайрин, бадейрин тварар эхцигун я. Анжах са бязи хизанра и адетрал амалзавач.

Пуд аялдин бубадин твар Ба я. "Им вуч твар я?" лугьуда кьуне. Ба дидедиз хьайила, адал члехи бубадин твар Кьасум эцигна, амма квалла авайбуру адаз Буба лугьуз хьана, са вахтунилайни Бубадилай Ба хьана.

Гьевечи стхадин твар Тха хьанва, вучиз лагьайтла, адаз ганвай твар члехи буба Рустаман твар тир. Кьасум, Рустам - ихьтин иер тварар дегшардани бес? Бадиз, Тхадиз чпин мана ава, Кьасум, Рустам тварарин манаярни масадбур я.

Гьар хизандиз чпин аялдин твар садални алачирди хьана кланзава. Гьавилай тьуькьурзава ихьтин тварар: Трактор, Майор, Комбайн, Пассажир, Шоколад, Мармелад, Талисман... Чи хуьрера маса миллетрин тварарни эцигнавайбур пара ава: Роберт, Гарик, Алекс, Спартак, Гамлет, Арсен, Дарвин, Майкл, Ратмир, Одиссей, Рональд, Альфред...

Махачкала шегьерда "Словарь лезгинских личных имен" таб акъатнава. Ана 4500 тварцин мана ганва. Улубдал зегьмет чьугурди филологиядин илимин кандидат, доцент Н.Абдулмуталибов я. Словарда авай тварарикай профессор Р.Гьайдарова бегьем макъала

кхьанва. Жуван миллетдиз икьван тварар аваз, вучиз масадбурин тварар эцигда аялдал? Члехи хьайиди аялди пака лугьудачни бес: "Ви твар вуж я, я диде?"

Пара тварар Албанрин пачагьрал алайбурни ава. Вучиз ятлани и тварар рикелай алуднава: Алпан, Асай, Аргал, Далагь, Иррис, Тарлан...

Пара миллетри чпин аялрал эвлиярин тварар эцигда, яман баладивай хуьрай лугьуз. Чи халкьдизни пара эвлияр аваз, гьабурин тварарихьни еке кьуват ава.

Алпан - цайлапан, гьамиша дуьзвилехъ гелкьезвай эвлияр.

Арчан - дишегьли - квал, кьул хуьзвай эвлияр.

Тарлац (Тар) - бул техил, девлет гузвай эвлияр.

Масан (Мазан) - дишегьли - шаир, лирляр лугьуз чирнавай эвлияр.

Кас-Буба - жемьдин буба, инсанриз акьул гудай эвлияр.

Тагъ - чирвилер хуьзвай эвлияр.

Шарвили - аскерар кватнавай эвлияр, Алпан эвлиярдин хва.

Гудул - гьавадин эвлияр.

Эрэн - дишегьли - гьуьлуьн, вацун, ятарин эвлияр.

Ибур кьадим вахтарин тварар тир. Гила пара хизанри чпин аялрал Мухаммад пайгьамбардин, арабрин тварар эцигнава: Мегьамед, Али, Гьасан, Гьуьсейн, Фатима, Хадиджа, Айиша, Малика, Абдурагьман, Абуталиб...

Чи тварарикай са бязибурин мана гилани чир хьанвач: Тмен, Курум, Тажлу, Шумагьа, Ламаз, Бензер, Жулера, Мергем...

Са бязи хизанри, чпел зегьмет акьалдар тийиз, аял дуьньядал атай вахтуникай твар авуна тада: Январь, Декабрь, Маина, Гатфар, Май, Декабрин, Апрель, Муьжуьд, Январат, Мартвиса...

Са бязи урус тварарни чибур хьанва: Александр, Толик, Соня, Рая, Раиса, Жанна, Замир, Зоя, Борис, Валентин, Денис, Володя, Светлана, Юра...

Азербайжанда авай лезгийри туркверин тварар эцигнава: Айдан, Айлин, Аднан. Бес лезгийрин тварари вуч авурай?

Чаз иер адетарни ава, Кьир Буба, Гьажи Давуд, Ярагъ Мегьамед, Сулейман Керимов хьтин игит кьегьалрин тварарни ава. Ша, чна чи аялрал тварар эцигдайла, хьсандиз фагьум-фикир ийин.

Гьалиб хьана

Индира АМАХАНОВА,
11-нумрадин гимназияда лезги члалан
ва литературадин муаллим

За Махачкала шегьердин 11-нумрадин гимназия-школада кваллахиз 28 йис я. Гимназия шегьерда твар-ван авай, хьсан крарик кьил кутазавайбурукай сад яз гьисабзава. Ина мукьвал-мукьвал жуьреба-жуьре мярекатар тухува. Анра иштиракиз республикадин школайрай муаллимар, гьакни образованидин хилен идарайрин векилар гзаф кьезва. Абур чи гимназияда тешкилнавай кьуллайвилерилар рази яз, чешне кьачуниз лайихлу я лугьуз хьфизва.

Вилик йисара хайи члалар ва литература чируниз гьам аялри, гьамни диде-бубайри фикир гузвачир. Абур факультативный бур хьиз, расписанида я сифте, я эхиримжи чкайрал эцигнавай. Гила расписанида, амай предметрин тарсар хьиз, 2,3,4-чкайрал эцигнайла, аялри тарсара иштирак авун ва тарсар чирунин кар акваз-акваз хьсан хьанва. Ик, абур конкурсра, олимпиадайра ашкьидалди иштиракзава. Хайи члаларин важиблувал хьажунин гьерекартрик сифте кьил кутурди чи виликан директор А.П.ХОРОШЕВСКАЯ я. Адан и хьсан кар, цийивилерни кухтуна, алай вахтунда чи гимназиядин регьбер Зухра ДИБИРОВАДИ

кьейд ийиз кланзава. Конкурсдиз чкайрал кьиле феи сад лагьай паюна гьалиб хьайи муаллимар атанвай. Кьвед лагьай паюнин конкурс пуд тапшуругьдикай ибарат тир: классда тарс тухун, классдин сят, образованидин проект хуьн. Кьилепатан Дагьустандай конкурсда 5 муаллимди иштиракна: Сулейман-Стальский райондин Цийихуьруьн юкьван школадай СЕЛЯГЬОВА Заира Наримановнади, Мегьарамдуьруьн райондин Кьуйсунрин школадай Гьуьсейнова Фаизат Азизовнади, Докьузпара райондин Кьаракуьредин мектебдай ЭЮБОВА Суна Алибеговнади, Кьурагь райондин Кьирйирин школадай РАГЬИМХАНОВ Мурад Ферудиновича, Дагьустандин Огни шегьердин 1-нумрадин школадай НАВРУЗБЕГОВА Магьи Абдулмуталибовнади.

Гьайиф хьи, Ахьцегьрин 1-нумрадин, Дербент шегьердин 21-нумрадин школайрин муаллимривай са гьихьтин ятлани себебралди конкурсдин кьвед ва пуд лагьай паяра иштиракиз хьанач.

Конкурсда гьар са муаллимди вичин алакьунар кьалурна, лайихлудакъ тарсар гана. ДИРО-дин филологиядин кафедрин старший преподаватель Нагима ТЕЙМУРОВА кьиле авай жюридин членри гьар са муаллимдин кваллахиз дикьетдивди фикир гана, лайихлу кьиметар эцигна. Абурун арадай лап хьсанбур хьана, гьалиб хьайибур малумарна.

Ик, "Лезги члал ва литература" номинациядай 1-чкадиз СЕЛЯГЬОВА Заира, 2-чкадиз НАВРУЗБЕГОВА Магьи, 3-чкадиз Гьуьсейнова Фаизат лайихлу хьана.

давамарзава. Эхиримжи йисара Дагьустанда дидед члалариз екедаказ фикир гузва. Идахъ галаз муаллимрини чирвилер хьажзава, чпин алакьунар конкурсрани олимпиадайра ахтармишзава.

Заз и мукьвара чи гимназияда "Предметдай тарс тухун ва адаз жува кьимет гун" лишандик кваз тухвай конкурсдин делилар

Конкурсда иштирак авур вири муаллимриз РД-дин образованидин ва илимдин министрстводин дипломар, грамотаяр ва пишкешар гана.

Муаллимрин зегьметдиз кутугай кьимет гунал зун шад я. Абуруз риклин сидькидай и агалкун мубаракзава ва абурухъ кваллахда мадни члехи агалкьунар хьана кланзава.

“Интермузей - 2016”

ФЕСТИВАЛЬ

Ханум ШАЙДАБЕГОВА

Дагьустандин виридуьньядин культурайрин ва динрин тарихдин музейда международный "Интермузей - 2016" фестивалдин кьвед лагьай пай кьиле тухвана.

Им тешкилдайла вичик сагьламвилер рекьяй мумкинвилер сергьятламиш жезвай инсанар желбзавай мярекатар квай социальный проект я. И проектдин сергьятра аваз инвалидар выставкайриз тухуз-хкидай улакар кьачун пландик ква.

Жегил музей патал вири алемда тварван авай музейрай экспонатар эцигнавай "Интермузей - 2016" фестивалда иштирак авун лап важиблу кар я. Экспонатар эцигнавай музей: Третьякован галерея, Эрмитаж, А.С. Пушкинан тварунихъ галай изобразительный искусствуйрин госмузей. Жуьреба-жуьре яшарин ва социальный кьатарин векилрин тлалабунриз килигна чна, - лугьузва музейдин кьуллугьчиди, - "Аллагьдин квал, Кьуват-

дин чка" проектни теклифзава. Адан метлеб шегьердин мугьманар Дербентдин ибадатханайрихъ галаз - мусурманрин, хашпарайрин, чувудрин - танишарун я. Дербент яваш-яваш туриствилер центрадиз элкьезва, проектдихьни и рекьяй хьсан гележег ава. Конкурсдин кьвед лагьай пай вири санлай 165 музейда кьиле фена. Абуруз виридаз "Интермузей - 2016" 13-16-майдиз Москвада кьиле фидай, фестивалдин экспозицияда чпин проектар кьалурдай мумкинвал хьана.

Вири алемдин культурайрин ва динрин тарихдин музейдин конкурсдин кваллахриз мукьвара пайда жедай хьагьай проектриз фестивалдин махсус <http://museun.ru/eksponenty> сайтдай килигиз жеда.

Сифте яз 1999-йисуз тухвай "Интермузей" фестиваль алай вахтунда Россиядин музейдин календарда кьилин вакьия я.

Гьар йисуз конкурсди Россиядин ва кьецепатан улквейрин виридалайни хьсан 300-дав агакьна музейар са майдандал кьватзава. 2016-йисуз фестиваль ЦВЗ-дин "Манежда" 13-16-майдиз кьиле фида, фестивалдин кьилин тема музейдин социальный везифа жеда.

Михъивал сагъламвал я

Дагъви ШЕРИФ

Михъивал хуьн гъар жуьре идарайрин хиве туна, агъалияр ака-тай гъинал хъайитлани зирзибилар вегъез къекъвейтла, гъич санани садрани къайда жедач. Михъзавай чкайра ваъ, михъивал хуьзвай чкайра михъи жеда. ИкI, алатай киш юкъуз Дагъларин уьлкведин вири пипера субботникар тешкилун дуьшуьшдин кар тушир. Региондин Къилелай башламишна, хуьрерин идарайрин къуллугъчийрилай, студентрилайни школьникрилай хкечна, вири, гъилера перер, цуьруьгъуьлар, куларни мукратлар аваз, ял ядай багълар, куьчяр, дараматрин вилик патар... михъиз, къелемар цаз, перер ягъиз экъечинавай.

Гатфарин алахъай гуьзел югъ. Каспийскдай Махачкъаладиз фидай рекъин къве патани перерни кацаяр гваз гзаф инсанар авай, рекъин къерехар михъи ийизвай.

Махачкъалада республикадин газетрини журналрин комплексдин вилик лагъайтла, РД-дин печатдин ва информациядин министерстводин, газетрин редакциярин, МФЦ-дин коллективар къватI хъанвай.

Дараматдин вилик патар зирзибилрикай, къуру веькер-къаларикай михъайдалай къуллугъ гъар са редакцияди чпихъ галкъурнавай чкайриз пер яна, къелемар, цуьквер цана, абуруз яд гана.

Субботникда иштираккай гъар са касди къатана хъи, гзаф чкайр зирзибилри къунва. Абурукай михъзавай махсус машинарни гъар юкъуз гъалтзаватлани, гъелелиг михъи хъана аквазвач. Вучиз? Гзафбуру какатай гъинал хъайитлани вуч хъайитлани гадарзава. ИкI виже къведач, михъивал хвена къанда, ам сагъламвал я.

* * *

Рагнеда РАМАЛДАНОВА

Алатай киш юкъуз субботникда иштирак авурбурун жергеда РД-да авай ФЛНКА-дин жегъилрин департаментдин (руководитель Равидин Абдурагъимов) активистарни авай. Къейд авун лазим я хъи, эхиримжи вахтара меркездин, гъакI республикадин общественный уьмуьрда абуру активнидаказ иштиракзава. Хийирдин крарихъ галаз алакълалу яз къиле тухузвай саки вири серенжемрик абуру чпин лайихлу пайни кутазва. Идалайни гъейри, жегъилриз руьгъдинни ахлакъдин тербия гунир, акъалтзавай несил лезги халкъдин тарихдихъ ва адетрихъ галаз танишарунин месэлайриз иллаки артух фикир гузва.

Жегъилрин департаментдин активистар субботникда

Субботникда лагъайтла, жегъилрин департаментдин активистри лезги халкъдин векилар патал лишанлу чка тир СтIал Сулейманан багъдай зирзибил акъудна. XX асирдин Гомеран памятник михъи авуна, бордюар асунна, гъакI адан патарив гвай чкада авай зирзибил гадарна.

Са шакни алачиз, и жуьредин мярекатрихъ шегъерэгъиляр патал еке метлеб ава. Чун яшамаш жезвай чкада михъивал авунин карда, дугъриданни, жегъилри активнидаказ иштиракзава, им хъсан кар я. Амма мадни хъсан кар жеда, эгер чун вири а михъивал гъамиша хуьз алахъайтла, акъалтзавай несилдизни ахътин чешне къалурайтла. Урус халкъдихъ "Михъивал зирзибил вахчузвай чкада ваъ, чиркинар тийизвай чкада жеда" лугъудай хъсан мисал ава. Ша чна а мисалдал рикливай амал ийин!

Шаир рикIел хкана

Векил ТАРХАРОВ

И йикъара Ахцегъ райондин Гуьгъезрин хуьре РД-дин культурадин лайихлу къуллугъчи, рагметлу шаир Алуван ШАГЪЭМИРОВАДИН яратмишунриз талукъарнавай мярекат къиле фена.

Межлис ачухдайла, Гуьгъезрин хуьруьн мектебдин директор Шагъэмир ШАГЪЭМИРОВА къейд авурвал, А.Шагъэмировади вичин уьмуьр яратмишунриз, милли чIал, адетар хуьниз ва еримлу авуниз бахшна. Ада Ахцегъ районда къиле физвай саки вири мярекатра иштиракдай, вичин шиирар кIелдай.

Мярекатдин сергъятра аваз мектебда чирвилер къачузвай аялри шаирдин эсерар хуралай кIелна.

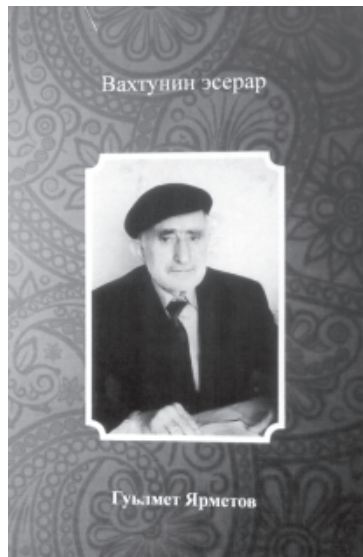
Хуьруьн ктабханадин заведующий Къули КЪУЛИЕВА А.Шагъэмировадин яратмишунриз талукъарнавай выставка ачухнавай. Межлисдал шаирдин уьмуьрдин ва яратмишунрин рекъикай чпин фикирар мектебдин муаллимар тир Зияфат АСЛАНОВАДИ, Исамедин ШАГЪЭМИРОВА ва масабуру лагъана.

Алуван Шагъэмирова хайи чIалал, литературадал къару инсан тир. Шаир ва таржумачи, "Лезги газетдин" литературадин отделдин редактор Мердали ЖАЛИЛОВА рикIел хкиз-вайвал, адан эсерриз халкълувал хас я. А.Шагъэмировади вичин шиирар жуьреба-жуьре мярекатра, гуьруьшра, Дагъустандин халкъдин шаир СтIал Сулеймана хъиз, хуралай кIелдай. Ам алакълуна авай, викIегъ, заха инсан тир. Гъахътинди яз ам чи рикIерани амуькъда.

ЦIийи ктаб

И йикъара Чуьхверхуьрелай тир шаир ва манидар Гуьлмет Ярметовахъ Москвадай шад хабар агакна: "Ди-эм-эй принт" тIвар алай типографияда 200 экземплярдин къаадарда аваз адан ктаб акъуднава.

Гуьлмет ЯРМЕТОВ 1939-йисуз Сулейман-Стальский райондин Чуьхверхуьре дидедиз хъана. Сифте хайи хуьре 4-класс, 1953-йисуз Хутаргъа 7-класс акъалтIарна. Адалай гуьгъуьниз Хив райондин Культурадин къвале къвалахна, 1958-1961-йисара Советрин Армияда къуллугъна.

Вичихъ хъсан сес авай Гуьлмет Ярметова Дербентда, Огнида, Махачкъалада къиле феи фестивалра къвенкъеви чкайрни къуна, гъа са вахтунда, вичи чIаларни хъиз, маниярни ягъиз хъана.

"Вахтунин эсерар" адан къуд лагъай ктаб я. Сифтеди ("Чуьхвер хуьр") 2001-йисуз Махачкъалада, "РикIин хиялар", "Уьмуьрдин гел" Дербентда 2011-йисуз чапдай акъудна. Яшар хъанватлани, Гуьлметан рикIе жегъилвилдин гиссер ргавза. Адан виликан ктабра хъиз, гилани алай гъахъсуз девирдин наразивилерикай, дашбашчийрикай, къвалахар амачиз, куьчечан хъанвай жегъилрикай, хейлин шиирар муьгъуьббатдикай хъенва.

"Йисан тербиячи - 2016"

Куругъли ФЕРЗАЛИЕВ

28-мартдиз Докъузпара райондин Усугъчай хуьре кардик квай аялрин "Чубарук" бахчада республикадин "Йисан тербиячи - 2016" конкурсдин муниципальный пай къиле фена.

Мектебдилай виликан образованидин идарайра къвалахзавай муаллимрин пешедин машгъурвал хкажунин, бажарагълу тербиячийар винел акъудунин, хъсан тежриба, табигъат раиж авунин макъсаддалди тухузвай конкурсда Докъузпара райондин аялрин пуд бахчада къвалахзавай тербиячийри иштиракна.

Конкурс райондин образованидин управленидин работникри къиле тухвана. Журидин дестедик райондин УО-дин ИМЦ-дин заведующий М.Магъмудов, методистар Р.Мегъамедханов, Р.Чигалиев, О.Жалалова квай.

Конкурс жюридин председател М.Магъмудова ачухна. Ада къейд авурвал, эхиримжи 3-4 йи-

суз аялрин бахчакар кардик акатун себеб яз, "Йисан тербиячи" конкурс хъсан дережада аваз тухузва.

"ЦIинин йисуз и конкурсда Усугъчайдин "Чубарук", Мискискарин - "Солнышко", ЦIийи Къаракурдин "Аленушка" бахчайрин тербиячийри иштиракна.

Конкурс са шумуд паюникай ибарат тир. Кылди къачуртIа, заочный паюна гъар са иштиракчинин материалриз журиди къимет гана. Гуьгъуьнлай "Зун - педагог", "Педагогический брифинг", "Аялрихъ галаз тербиячинин къвалах" паяриз талукъ яз гъар са иштиракчинди вичихъ авай алакълуна, тежриба къалуна.

Нетижда журидин рейсад къарардалди 1-чка аялрин "Аленушка" бахчадин тербиячи Жасмина Аплагъвердиевадиз, 2-чка "Чубарук" бахчадин тербиячи Мумина Лукъмановадиз, 3-чка "Солнышко" бахчадин тербиячи Дурия Таривердиевадиз гана.

Нетижаяр къурдалай къуллукъ М.Магъмудова иштираккай тербиячийрив грамотаяр, пишкешар вахкана.

Куьрелди

И мукъвара Махачкъалада технический ва декоративно-прикладной искусствайрай выставка хъана. Республикадин илимдинни техникадин яратмишунрин центрада хъайи ана Дагъустандин 38 райондин умуми чирвилерин школайра кIелзавай аялрин 720 къвалах эцигнавай.

Мярекатда иштираккай РЦНТТУ-дин директор Марат Алиева вичин рахунра къейдайвал, выставкадин метлеб бажарагъ авай жегъилар хкъгъун, абурун алакълуна вилик тухун тир.

РД-дин образованидин министерстводин векил Жейран Дагировади аялар патал алава образованидин, гъа жигъетдай яз роботар арадал гъунин, шартIар тешкилуниз талукъ суьгъбетна.

Конкурс, яшариз килигна, пуд дестедин арада къиле фена.

Сифте чкайриз лайихлу хъайибуруз Марат Алиева дипломар, РД-дин образованидин ва илимдин министерстводин патай грамотаярни рикIел аламукъдай пишкешар гана.

* * *

Махачкъалада Поэзиядин театра хашпарайрин ктабрин йикъаз талукъ мярекат къиле фена. Ана Махачкъаладин ва Грозныйдин епископ Варлаама, РД-дин Халкъдин Собранидин Председателдин заместитель Юрий Левицкийди, урус чIалал рахазвай халкъарин месэлайрай Гуькуматдин комиссиядин секретарь Наталья Евсеевади, министерствойринни ведомствойрин, вузринни школайрин векилри иштиракна.

"Дагъустандин квахънавай килисар" лишандик кваз ана 8-апрелдалди куьгъне ктабрин выставкани давам жеда.

Крариз - къени, руьгъдиз - милли...

Нариман ИБРАГЪИМОВ

Уьмуьрда алааматдин туьш хьунар жеда. Гьич гуьзлемишни тавур. Хлежрин хуьруьн 8 йисан школа кутьгъай за келунар Кьурагьрин школа-интернатда давамарна. Урсунай, Шимихуьрйай, Куквазай, Хуьрехуьрйай, Кьуьхуьрйай, Штулай, Ашанхуьрйай, Бугьдатедайд, Моллакентдай, Лукларикай, гьатта Махачкъаладай, Бакудай атай гадаярни рушар акъван гзаф хъана хьи, интернатдинбурукай сифте яз 9-кьилдин класс тешкилна. Ятлани чаз жуван таяртуьшер тир кьурагьвиарни чир хъана. Чун школадин цийи дараматдин дегьлизрани, спортзалдани, школада тешкилзавай жуьреба-жуьре мярекатрани (гъа вахтунда чна КВН-арни тешкилзавай), хуьруьн куьчейрани гьалтзавай. Кьурагьви гадаяр ара-ара чи интернатдизни илифдай. Иллаки Славик Кьурбанов, Зейниндин Амиргьамзаев, Валерий Бабаев...

САДА-САДАЗ тарсарай скуьмекдай, жуьреба-жуьре темайрай гуьжетардай, низ гзаф чизватла акваз, келай ктабрикай, эсеррикай ихтилатдай, гилерин гужлувал ахтармишиз (армрестлинг) акъажунардай. Гъа зун хьиз, шумалвал квай, секин, рахунрал артух рикл алачир гада тирвилляй Зейнидинахъ галаз фад акахъна. Чун, хуьрерин гадаяр, са кардал гьейранни хъанай. Славиказни Зейнидиназ урус члал хъсандиз чизвай. Ахпа малум хъайивал, чаз урус члал ва литература гузвай Валентина Николаевна Славикан диде тир. Зейнидинан диде Таисияни урус галаз зун лап геж, саки 30 йис ала-тайла, таниш хъана.

Идал къедалди зун Зейнидинан гъечили стха Алиммахъ галаз дуьт хъана. "Куражский" совхоздиз командировкадиз фейи зун директорди майишатдин парторг Алим Амиргьамзаевахъ галаз танишарна ва ада заз совхоздин крарикай ихтилатна. Ам райондин культурадин отделдин заведующийдин кьуллугъдал хъфейла, чун гьам меркезда, гьам чи района тешкилзавай мярекатра мукьвал-мукьвал гьалтдай. Къени, фад акахъдай, кар чидай, хъвер-зарафатдал рикл алай Алиммаз вирида гуьрметдай. Кланвилляй адаз общественный кьуллугъни - "Кьиблепатан Дагьустандин культурадин министр" - багъишна. Мярекатрал адаз гаф гудайла, тамадайри гъа икк лугъуз малумардай.

Кьурагь райондин 70 йисан юбилейдиз талукъ яз акъудзавай ктабдиз материалар кватдайла, заз Алим Амиргьамзаева хейлин куьмекар гана. Кивализ хъфейла, за Таисия дидедин хуьрекрикайни дад акуна, ада заз вичин члехи хизандикайни ихтилатна.

РАГЪМЕТЛУ Жамидин Кьурагь райондин вири агъалийриз чидай кас тир. Ватандин Члехи дяведин иштиракчи, Советрин Союздин хейлин шегь-

Назим ва Любовь

еррихъ галаз Будапештни фашистрикай азаддай женгера иштиракдай виклеъ аскерди хейлин йисара райондин архитекторвиле кваллахна, центрадал, хуьрера партийный, медицинадин, образованидин, алишверидин идарайрин дараматар къадимлубур, кьулайбур хьун патал чалишмишвална. Урус руш Таисиядихъ галаз ада гуьрметлу, савадлу, чешнелу хизанни арадал гъана: ругуд хвани цуьквер хьтин пуд руш. Манида лугъузайвал, вирида келна, садакай духтур, садакай инженер, пуд лагъайдакай муаллим... хъана. Къе Жамидин ва Таисия Амиргьамзаеврин веледри, хтулри, птулри халкъдин майишатдин гзаф хилера зегьмет члугъазва.

ЗЕЙНИДИНАН члехи стха Назимакай заз районзгълийривай анжах алишдин гадар ван хъана: къени, регимлу инсан, устад пешекар, жумарт, вафалу дуьт, милли медениятдин, эдебиятдин къадир авай ватандаш. Чун сад-садал гьикл гьалтна лагъайтла, мадни гъа милливал себеб яз. Чна редакциядай диде члалал чапнавай чи шаиррин, писателрин ктабар маса гун тешкилнавай. Са юкьуз редакциядиз Назим Жамидиновични акъатна. Ктабар маса къачуз. Адаз закайни герек малуматар авай. Чун мукъувай таниш хъана ва стхайрихъ галаз авай дуьтвал гила адахъ галаз давамарзава.

Назим Жамидинович тлехиатдин лап гуьрчег члавуз, апрелдиз, дагълари вичел къацу махпур члугъазвай, члурари цуькзавай, гъавадик ракънин нурарин чим гзаф акатзавай макъамда дуьньядиз атана. Белки, гъавилляй къилихдиз зериф, секин, сабурулу, къанажгъдиз зигинлу, крариз къени, руьгъдиз милли, кьуршахдиз регимлу, жумарт кас хъана жеда. Ихьтин ерийрин, лайхлувилерин инсан хьун адаз дуьзгьун тербия гайи диде-бубадила, муаллимилай, датлана патав хъайи багърийрилайни ва абурун меслятрив, теклифрив, акьулрив гъавурда аваз эгечай вичелайни аслу хъана.

1965-ЙИСУЗ гимидин медалдалди Кьурагьрин юкъван школа кутьгъай Назим Дагьустандин мединститутдик экечна. Келунин йисар ада, бязи студентри хьиз, гъак акъуднач. Лекцийризни фена, конспектарни хъена, алава литературани келна, семинарский тарсара тарифлу жавабарни гана, твар-ван авай профессоривай, тежрибалу духтуривай вердишвилерни къачуна, духтур-терапевтдин кеспини дериндай чирна.

ДИПЛОМ къачур жегьил Марийский АССР-дин Оршан райондин больницадиз рекъе туна. Инаг 6 агъзурдав агакъна инсанар яшамиз жезвай поселок тир. Районда 15 агъзур агъали авай: марийвиар, урусар, татарар, чувашар, удмуртвиар ва гъакл маса миллетар. Агъалияр хуьруьн майишатдал машгъл жезвайбур тир. Гъавилляй Назим

Назим хтулрихъ (Амина, Аза) галаз

дуьтурдин патав гъар юкьуз куьмек кланз къевезвайбур магьсулдарар, малдарар, куьнуьчияр, рамагбанар, саларбанар тир. Кьурагьви гъар са миллетдин векилдихъ галаз (начагъбур фад хладай, бейкеф жедай, хъел къедайд инсанар я эхир) хуш рафтарвилелди рахаз, дармандилай, рапарилай ширин мецелди дава ийиз алахъдай. Гъавилляй райбольницадин къилин духтурдиз, вахт кутьгъ хъайила, лезги ахъай хъийиз кланзавачир. Амма яргъл, шартарни са акъван тарифдинбур тушир чкада акъвазун рикли къабулнач. Ахварайни аквазвай Кьурагь дагъла-

риз хтана. Уьмуьрдин юлдаш Любовь Михайловнани галаз. Ада хейлин йисара кьурагьвиарин аялриз урус члалан ва литературадин тарсар гана.

Дах Жамидина, диде Таисияди ва стхайри, вахари и кардал пара шадвална. Назим Кьурагь райондин больницадиз кваллахал къабулна. Хуьрера терапевт вири начагъбурун дава я къван. Яб тлазвайдини, хер хъайидини, вилерин ишигъ квахъзавайдини адан патав физвайди я. Рекъехуьле, дагъда, члур дуьшуьш къилел атайлани гъадаз эверзавайди я. Назим духтурди са члавузни вичикай куьмек клан хъайи садазни ваъ лагъанач.

ВИЧИН везифайрив намуслувилелди эгечзавай, инсанвиле тарифлу ерийралди тафаватлу, кар хъсандиз чизвай, са куьруь вахтунда агъалийрин патай гуьрмет къазанмишай пешекардал мадни жавабдар кьуллугъ ихтибарна: Н.Амиргьамзаев Кьурагь районда госудастводин санэпиднадзордин къилин духтурвиле тайинарна.

Са шумуд варз ада райондин образованидин, медицинадин, алишверидин, общественный тлунрин идарайра, карханайра, вири хуьрера михиввал хуьнин, антисанитариядихъ галаз женг члугунин, садакай-масадак акатзавай азарин вилек пад къунин жигъетдай авай гьалар ахтармишна ва галай-галайвал тайин серенжемар къабулунив, талукъ идарайриз, пешекарриз, жавабдар кьуллугъчийриз куьмекар гунив ва къетли истемишунар авунив эгечна. Нетижайрини чеб гуьзлемишиз тунач. Школайра, яслийра, бахчайра вакцинация кьиле тухуни районда гзафни-гзаф чклизвай инфекциядин азарар тир бугъма, столбняк, дифтерия, чахутка акатунин хаталувал лап тлимиларна.

Санэпиднадзордин коллектив гъечилиди тиртлани, къилин духтурдин регьбервилек кваз ада хуьрерин куьчейра, школайрин, бахчайрин, фермайрин патарив михиввал хуьн патал агъалийрихъ, идарайрин коллективрихъ галаз мукьвал-мукьвал гуьрешар тешкилна, санал кваллахна, санитариядин истемишунар кваз такъазвай руководителар жермени авуна.

Кьурагь, Хив, Агьул ва Сулейман-Стальский районрин санэпидстанцияр сад хуьвурла, Назим Жамидиновича Роспотребнадзордин РД-да авай управленидин Кьасумхуьруьн территориальный отделдин начальниқдин заместителвиле кваллахна. Исятда ам Дербент шегьерда кардик квай гигиенадин ва эпидемиологиядин центрадин духтур я.

ДАГЪУСТАН Республикадин лайихлу духтур, "Зегьметда тафаватлу хъунай", "Россиядин госсанэпидкьуллугъдин 90 йис", "Зегьметдин ветеран" медалрин иесици вичин веледрал - Махачкъала шегьердин Собранидин кьуллугъчи Юлиядин, бизнесмен Аскарар, Москвада авай карчи Иринадин къени кралал, агалкъунрал дамахвава. Рушари, хци, хтулри ва гъакл багърийри къе Назим Жамидиновичаз 70 йисан юбилей риклин сидкъидай мубаракзава. И тебрикдик чунни шерик жезва. Уьмуьрлук инсанрин сагъламвиле кьаравулда акъвазнавай Назим духтур чаз вунни гъамиша сагь, клубан яз акуна кланзава.

Дердийрихъ яб акална

ЧИ КОРР.

26-мартдиз Дагьустан Республикадин Халкъдин Собранидин Председателдин заместитель Сейфулагъ Исакъова ва РД-дин хуьруьн майишатдинни суьрсетдин министр Мусафенди Велимурадова РД-дин Кьил Рамазан Абдулатипован тапшуругъдалди Кьурагь районда агъалияр къабулна. И вахтунда гуьруьшда Кьурагь райондин муниципалитетдин кьил Замир Азизова, райадминистрациядин аппаратдин руководитель Фикрет Медетова, хуьруьн майишатдин ва чилерин алакъайрин отделдин начальник Слава Селимова, райондин ветеранрин ва агъсакъалрин Советдин председатель Фахрудин Мирзоева иштиракна.

Пуд сятда кьиле фейи гуьруьшда меркездайд атанвай мугьманри районзгълийрин дердийрихъ дикъетдивди яб акална ва абурук секинсузвал кутазвай месэлар гьалунин карда куьмек гудайди малумарна.

Икк, Бугьдатепа хуьре кардик квай "Юр" СПК-дин директор Хизри Мамедова хуьруьн майишатдин продуктар Россиядин регионриз рекъе тун патал ачухна кланзавай "Ферелгам" ООО фадамаз ишлемишиз вахкудайвал авунин гъакиндай месэла кудна. Ада лагъайвал, и кар патал технический паспорт туькьлуьрун, 37 гектар чил тайинарун ва адаз талукъ документар, проектар авун лазим я. Ада мадни хуьруьн майишатдин чилер целди таъминарзавай къаналар михъна кланзавайдални фикир желбана.

Мусафенди Велимурадова гъаинал Мегьарамдуьруьн райондин Цийихуьруьн администрациядин кьил Славик Якубовал, зенг авуна, къаналар михъунин карда манйвал гузвай агъалийрихъ галаз гъавурдик кутунин кваллах тешкилун ва месэла гьалун тапшурмишна.

Райондин Кумухрин хуьруьн администрациядин кьил Руслан Улубегова хуьруьн чилер тухузвай Гуьлгери вацун кьерекар мягкемар хуьвун давамарунин месэладикай лагъана. Аладаш хуьрйай тир Эскендар Ибрагьимова вичиз 10 гектарда уьзюьмлухар кутаз кланзавайди, талукъ документар Дагьустандин мингосимуществова авайди кьейдна ва вичин месэла гьал тийизвайдакай арза авуна. М.Велимурадова адаз вичин телефондин нумра вугана ва и месэла гьалунин карда куьмек гун хиве къуна.

Райондин субсидийрин отделдин начальник Батман Батманова кесиб агъалийриз гун лазим тир субсидияр вахтунда агак тавунвайдакай ва отдел абуруз 6 миллион манат пул буржлу тирдакай, отделдин са бязи везифаяр районда ачухай МФЦ-дал хъивегъайла, 7 кас бейкарриз элкьвенвайдакай малумарна.

Сейфулагъ Исакъова, Мусафенди Велимурадова къепирви Радик Хариева, Кьурагьрин хуьрйай тир Сергей Бабаева, Нурудин Рамазанова ва Салигъ Мегьамедова вилек гъайи месэлар кьейд авуна ва герек куьмекар гудайди лагъана, абуруз дуьз меслятар къалурна.

Дербент шегьердин - 2000 йис

Къадим Дербент шегьердин 2000 йис тамам хъунихъ галаз алакълу яз, алаатай йисуз "Лотос" издательствода бажарагълу журналист, публицист Абдулафис ИСМАИЛОВАН "Дербент-вахтуниз муьтгьуьгъ тежез-вай шегьер" тивар алай ктаб чапдай акъатна. Ктабдин важиблувал адакай ибарат я хьи, авторди, профессор А.А.Кудрявцева кыле тухванвай археологиядин ахтармишунрин делилрал ва тарихдал машгъл са жерге алмирин кваллахрал бинеламиш хъана, Россиядин виридалайни къадим шегьердин девлетлу тарихдикай, итижлу культурадикай, адан къисметдикай къиметлу малуматар ганва. Ана гъатнавай тарихдин имаратриз, ивирриз талукъ бязи къейдер, делилар чна газет келзавайбурун фикирдиз гъизва. Кар анал ала хьи, Дербентдин юбилейдихъ галаз алакълу мярекатар, крар, ахтармишунар РФ-дин Президент В.В.Путинан тапшургуьдалди 2018-йисалди давам жезва. И вакъиадиз талукъ маса материаларни газетда гун чи фикирдик ква.

"Персерин пачагъри чи уьлкве такъатсуз авуна"

Абдулафис ИСМАИЛОВ

Чи эрадал къведальди IV асирдин къвед лагъай паюна Кавказдин мулкарал гуннар пайда хъунихъ галаз алакълу яз, кучери гьалда яшамеш жезвайбурун активвал садлагъана артух хъана, Азиядин дьузен чуьлда яшамеш жезвайбурун гужлу лепейр шаркъ патан Европадиз ахмиш хъана. Я Кавказдин викиель аскеррилай, я Римдин империядиллай, я шаркъ патан государствойрилай - садалайни чпин пацук ака-тай гъар затт тергзавай гуннрин тайифайриз лайихлудаказ акси экъечлиз алакълуна.

рин авторри хабар гузва. И риваятдал асаслу яз, I Хосров Ануширвана, вичин вилайат хазаррин гъужумрикай хуьдай цал эцигдай ният аваз, абурун хакандиз дуствал, ислъгъвал теклифна. И кар кылиз акъудун патал ада хакандивай адан руш вичиз гун тлалабна ва вичихъ хазаррин езне жедай гъевес авайди ашкара авуна. Ихътин теклифдал шад хъайи хаканди (адаз и эвленмиш хъуни вичиз сасанидрин гъукумдиз рехъ ачухзавайди хъиз хъана), энгел тавуна, хазаррин гуьзел сасанидрин пачагъдиз багъишна. Пачагъди ам гзаф хушвилелди къабулнатлани, адакай вичин уьмуьрдин юлдаш авунач. Ам цал эцигу-

Гуннрин са пай Дербентдилай кеферпата бинеламиш хъана ва абуру ара-ара Закавказьедал ва Вилик квай шаркъ патал гъужумар ийизвай. Дагъустандин археолог, профессор А.А.Кудрявцева гъахълудаказ къейдзавайвал, "Кавказда кыле феи гуннрин гъужумри ва сасанидрин чапхунчивилери Дербент еримлу хъунин тарихда къвед лагъай девирдин раклар ачухна. Персиядин пачагърин тухумдин векилри агъавалзавай девирда Дербентда шегьер гъужумрикай хуьдай зурба, гъейбатлу сенгерар пайда хъана. А комплексдин къванцин цлари (икъван зурба ва важиблу имарат гъатта Ирандани авач) сасанидрин тухумдин машгъур кве пачагъдин - I Кавадан ва I Хосров Ануширванан тиварар эбеди риклера амукъдайвал авуна. Дербентдин ажайиб, тажуб жедай цларин ад вири шаркъ патаз машгъур хъана. Дербентдин цлар, "Гоган ва Магоган цал" (араб. Иаджудж ва Маджудж) тивар гуналди, дуньядин аламатрикай сад яз гъисабзавай...".

Гъужумрикай хуьдай Дербентдин имарат арадал атуникай чал хейлин риваятар агъагнава. Дербентдин цлар I Хосров Ануширвана эцигайди тестикъарзавай риваятдикай араб-

нив эгечна. "Эцигни авуна, идалай гъейри, цлан гъуьлуьхъ галай пай къванцикайни къркъшумдикай авуна; адан гъаркъуьвал 300 къуьнебдиз барабар тир, вични дагъларин куклушрив къван агакъарна. Эцигунар акъалтларайдалай къулукъ Ануширвана къенепатаз гъахъзавай чкадик ракулун варарни кутуна" - лугъзува риваятда. Эцигунар акъалтларайдалай къулукъ персерин пачагъди гуьзел элкъурна вичин бубадин патав рекъе хтуна. Ажугълу хъайи хакандиз Хосролай къисас вахчуз кланзавай, амма сасанидрин зурба цларихъ галаз гъуьжетиз тахъайвилей ам беабур хъана амукълна.

Гъужумрикай хуьдай имарат эцигунин карда чкадин агъалийри - албанри, виридалайни четин кваллахар авуналди, иштиракна. Чапхунчийри абуру, къиникъин жазаяр гуз, а залан пар чпин хивез къачуниз мажбурна. Албанрин тарихчи М.Каганкатвациди Кавказда икъван зурба имарат арадал атуникай гъайифдивди лугъзува: "Эцигунардайбуру ва члехи имарат эцигунин карда менфят къачудай материал квалтлуналди, жагъуруналди, персерин пачагъри чи уьлкве такъатсуз авуна".

Къулай жеда

Дашдемир ШЕРИФАЛИЕВ

АЛАЙ четин девирда Ахцегъ райондин кыл Осман АБДУЛКЕРИМОВАН алахъунар себеб яз, Джиорсани Дебернарди эцигай чархунин надир муьгъ чкадин инвесторрин такъатрихъ тукълур хъууна, Мергъяматлуилин "Просвещение" фондунин куьмекдалди "Лезги сес-2015" лишандик

квал лезги манийрин фестивал кыле тухвана, райондин библиотекадин келгдайбурун зал тукълур хъууна, райондиз къвезвай сергъятдал чарх (арка) эцигна. Районгъгли бизнесменрин куьмекдалди, яни бюджетдинбуру тушир такъатрихъ, чкадин дережадин рекъер къайдадиз хкана, электротрансформаторар дегешарна, тлехи газ пайдай тадаракар эцигна, образованидин ва культурадин идараяр компьютерралди таъминарна, са жерге мярекатар тешкилна ва ик! мад.

Цинин йисуз фикирдик квай кваллахар гзаф ава. Абурукай яз лётчик, Советрин Союздин Игит Валентин Эмирован ва Дагъустан-

дин халкъдин шайр Хуьруьг Тагъиран тиварарихъ галай ял ядай багълар тукълур хъууунин кваллахар кыле тухузва.

"Ахцегъ район" МР-дин УСЕЗ-дин (управление строительства единого заказчика) технадзорди къейдзавайвал, В.Эмирован тиварунихъ галай багъ тукълур хъууунин заказчи муниципальный район я. 7 миллионни 218 агъзур манатдин къимет авай и квалах кыле тухузвайбуру Махачкъалада авай "Лекс-строй" ООО я.

- Куьгъне тарар атланва, концертрин къавни алай сегъне, гулар чукурнава. Пландин бинедальаз цийи тарар цан хъийида, гъакни тамашачийриз ацукъдай чкаярни галай сегъне эцигда, гулар къайдададиз хкида, цукъверин композицияр, зирзибилар вегъедай къапар, къван тунвай къекъедай жигъирир жеда. Багъда ацукъдай алава чкаярни тукълурда, виринра эквер твада. Цазвай тарариз, цукъвериз яд гудайвал чараяр аквада. И крар кылиз акъудайла, къулукъ видеогъуьзчивални кардик кутадайвал я. Ял ягъун патал вири и затлар 600 квадратный метрдин чилел жеда. Алай вахтунда хатасузвал патал багъ келнава. Лезги халкъдин игитвиллин "Шарвили" эпосдин сувар дибдай цийи хъуунвай багъда кыле фидайвал я, - алава хъууна пешекарди.

Дагъви рушан агалкъун

Низамидин КЪАИНБЕГОВ

КЕФЕРПАТАН меркезда "Куклоград" тивар алаз и мукъвара 3-фестивал кыле фена. Дагъустанви руш Сакинат ИСМАИЛОВАДИН нинидиз еке къимет гуникиди ам фестивалда-конкурсда 1-чкадиз лайихлу хъана. Жюридин членар адалай рази яз амукълна. Килигин абуру вуч лугъузватла дагъви рушаз: "Сакинатаз аферин! Ада Дагъустандин халкъдин шайр Р.Гъамзатован "Горянка" поэмадин игитдин къамат тежрибалу пешекарди хъиз яратмишнава ва гъахълувилелди и квалах хъсанбурун жергедик акатна", - лугъзува Государственный русский музейдин кар алай къуллукъчи Константин Константинова.

Сакината и къаматдал квалахун дуньуьшдин кар туш. Цинин йис кинодинди яз малумарнавайвилей, "Суздальский" культурадин кваллин директор Татьяна Лаптевади къейдайвал, конкурсда кинематографиядиз талукъ квалахри иштиракна,

им шартт тир. С.Исмаиловади яратмишнавай къамат "Горянка" худфильмдай къачунвайди я.

Къейд ийин, конкурсдин 9 номинацияда 150-далай гзаф ксари иштиракна, абурун арада пешекарар, гъевескарар ва аялар авай. Виридалайни гъевечли иштиракчидин - 7, яшлудан - 87 йис тир. Цинин фестивалда нинияр тукълурунин карда чпин алакълунар набутрини къалурна.

Адетар чирзава

Райсудин НАБИЕВ

И МУКЪВАРА Курхуьруьн 2-нумрадин школада чи халкъдин куьгъне адетар рикел хъуниз талукъ мярекат кыле фена. Къейд ийин, жегъилриз бубайрин адетар чируниз талукъ ачух тарсар, мярекатар Курхуьре мукъвал-мукъвал тешкилзава. И сеферда мектебдин аялриз дагъвийрин мехъерриз талукъ адетар чирна. Абурун арадай яз руш це лугъун, ам гъуьлуьз гун, свасан жигъизар гъазурун, сундухдин паяр квалтун, свас гъиз фин, ам чамран кваллиз атун хътин сегънеяр эцигуналди, мехъеррин хътин шадвилер авуналди аялриз а серенжемриз талукъ адетар чирна. И гъевечли сегънейра школьникар тир Алхасов, Мирзоев, Сийидмегъамедова, Къагъриманова, Шайдаева, Халифаева, Гъажиева, Эмирханова, муаллимар тир С.Шайда-

ева, Г.Гъуьсеналиева, Э.Курбаналиева, Т.Саругъланова, З.Абдулазизова ва масабур къугъвана.

Аялрини муаллимри лезги маньярни - "Пери-зада", "Сусан булаха", "Свас мубарак" - тамамарна.

СКФО-да ГТО

Рагнеда РАМАЛДАНОВА

Алай вахтунда санлай Россияда, Кеферпатан вири Кавказда хьиз, Дагъустан Республикадани “Зегьмет члугваз ва оборонадиз гъазур я!” (ГТО) Вирироссиядин комплексдиз артух фикир гузвайди сир туш. Къейд авун лазим я хьи, Вирироссиядин физкультурадин спортдин и проект Кеферпатан Кавказдин жегьилрин “Машук” твар алай гьерекади РФ-дин Президентдин патай Кеферпатан Кавказдин округда тамам ихтиярар ганвай векилдин аппаратдин куьмекни галаз къилиз акъудзава. Проектдин максад СКФО-да ГТО комплекс ва гъаятра машгъл жедай спортдин жуьреяр машгълурун я. Идалайни гъейри, проектдин сергъятра аваз Кеферпатан Кавказдин вири республикайра спортдал машгъл жедай ва ГТО-дин нормаяр вахкудай воркаут-майданартуькьуззава.

РИКЕЛ ХКИН: 2014-йисан 24-мартдиз Москвада РФ-дин Президент Владимир Путина “Зегьмет члугваз ва оборонадиз гъазур я!” комплекс кивачел ахкъалдар хъувун патал талуькь Указдал къул члугунай.

- ГТО комплекс кивачел ахкъалдар хъувун гьалтайла, сифте нубатда, спортдал машгъл жедай майдандин къадар артухарунин месэла гьална кланда. Чаз чун яшамеш жезвай, кивалахзавай ва я къуллугъзавай чкайрин патарив, яни гьар са камуна, физический культурадал ва спортдал машгъл жедай майданар герек я, лагъанай а члавуз Президентди, спортдин имаратарни миьхи гъавадал хъун лазим тирди алава хъувунай.

Алай вахтунда Дагъустандин 20 муниципалитет “СКФО-да ГТО” проектдин иштиракчяр я. Абурун арада ава: Махачкъала, Каспийск, Избербаш, Дербент, Хасавюрт, Къизляр, Къизилюрт, Къиблепатан Сухокумск шеьгерар ва Сулейман-Стальский, Мегьарамдхуьруьн, Дербент, Хив, Хунзах, Буйнакский, Гуниб, Къаякент, Леваша, Къарабудахкент, Дахадаев, Хасавюрт районар.

ИкI, мартдин вацран эхирра са шумуд чкада, гъа гьисабдай яз Мегьарамдхуьре, Каспийскда, Буйнакский райондин Халимбекаулда воркаут-майданар ишлемишиз вахкуда. Винидихъ тварар къунвай амай чкайра лагъайтIа, абур и мукьвал вахтара ишлемишиз вахкун пландик ква.

Республикада вири воркаут-майданар, ГТО-дин бур яз, РФ-дин спортдин министерстводин реестрдик акатзава. Анра, ГТО-дин нормаяр вахкунлай гъейри, воркаутдай машгъл спортсменрин иштираквал аваз мастер классар ва чемпионатар киле тухуда. Воркаут-майданар Европаддин стандартиз жаваб гуз жедайвал, гьакIни дуьньядин тежриба ва пешекар спортсменрин меслятар фикирда къуна тукьурзава. Абурун патарихъай хатасузбур хъуниз артух фикир гузва: и кар патал резиндикай менфят къачузза, тадаракар виниз тир ери авай ракъарикай (муьрхъуь къан тийидай) гъазурзава, мягькемдаказ чиле акурзава ва икI мад. Абурун гъавадин гьихтин шартIар хъайитIани члур жезвач.

Малум тирвал, Дагъустандин меркезда алай вахтунда 3 воркаут-майдан кардик ква: Октябрдин Революциядин 50 йисан тварунихъ галай ял ядай багъда, “Ак-Гель” паркуна, шеьгердин пляждал.

Воркаут массовый къайдада спортдал машгъл жедай физкультурадин жуьрейрикай сад я. Малум тирвал, адак са шумуд жуьредин турнирикай, брусликай, шведский стенкадикай, гурарикай (чилел экъянавай ва тим-тик акъвазнавай) ва маса тадаракайкай менфят къачуналди, гьакIни чилел тамамарзавай са къадар упражненияр акатзава. Пешекарри къейдзавайвал, и жуьредин упражненияр инсандин беден лигмарзава, къуватлу ийизва, артухан заланвилехъ галаз женг члугунал гьалтайла, абур гзаф менфятлу яз гьисабзава.

Воркаутдиз куьнедал ва гъаятра машгъл жедай фитнес лугьун дуьшуьшдин кар туш: спортзалра спортдин сирер чирзавайбурулай тафаватлу яз, воркаутдал машгъл ксар виридаз аквазва. И карди массовый къайдада инсанар спортдал машгъл хъунизи куьмекзава. Воркаутдин мадни са къетIенвал ам я хьи, ада виридаз - гьам аялдиз, гьам яшлудаз, гьамни виниз тир дережада аваз упражненияр-трюкар тамамарзавай спортсмендизни - чпелай алакьдай жуьреда спортдал машгъл хъунихъ галаз сад хьиз, беден лигмардай ва сагьламвал мягькемардай мумкинвилер ачухзава.

Казанда къугъвана

ВОЛЕЙБОЛ

ЧИ КОРР.

Алай йисан 26 ва 27-мартдиз Казанда волейболдай Россиядин Къилин “А” лигадин чемпионатдин 19-турдин сергъятра авазчи республикадин “Дагъустан” команда чка-

дин “Академия” командадихъ галаз къугъвана. ИкI, сад лагъай къугъуна дагъустанвийри 3:0 гьисабдалди гъалибвал къазанмишна. Къвед лагъай юкьуз 2:3 гьисабдалди чи команда кумукьна.

Къейд авун лазим я хьи, “Дагъустан” команда хьиз, “Академия” командани “А” лигада цийибур я, икъван члавалди къве командани “Б” лигада къугъвазвайбур тир. Алатай йисан эхирриз, 8-турдин сергъятра аваз, киле феий къугъуна (3:2, 3:1

гьисабдалди) чи командади гъалибвал къазанмишна.

Алай вахтунда “Дагъустан” командади, вири санлай 70 очко къазанмишуналди, турнирдин таблицада 4-чка къунва. Чи ва 3-чкадал алай “Торпедо” командайрин арада анжах 3 очкодин тафават ава.

РИКЕЛ ХКИН: нубатдин, 20-турдин къугъунар, 9 ва 10-апрелдиз “Дагъустан” командади Каспийскда, Али Алиеван тварунихъ галай Спортдин дворецда, Георгиевскда тир “Трансгаз Ставрополь” командадихъ галаз киле тухуда. Къугъунар къве юкьузни нянин сятдин 5-даз башламишда, вход пулсузди я.

Дагъустанда устадвал хкажзава

АЗАДКАЗ КЪУРШАХАР КЪУН

ЧИ КОРР.

Дагъустандин къуршахар къунай спортдин федерациядин сайтда хабар ганвайвал, алай вахтунда Хасавюртда, Гьамид ГЪАМИДОВАН тварунихъ галай Спортдин дворецда, Румыниядай атанвай хъянавай командадин спортсменри чпин устадвал хкажзава. Малум хъайивал, и команда алатай йисан эхирризни чи республикадиз мугьман хъанай, тамам къве гъафтеда ада Хасавюртда, гуьгьунлайни са гъафтеда Махачкъалада тренировкар киле тухванай.

- Нубатдин сеферда чи республикадиз мугьман хъунин максад Сербияда киле фидай Европаддин турнирдиз хъсан гъазурвал акун я. Спортзалда пуд гъасирдал 60-70 спортсменди чпин устадвал ва тежриба хкажзава. Алатай сеферда Дагъустанда мугьманвиле авайла, Гь. Гьамидован тварунихъ галай Спортдин дворецдин коллективди

чун хушвилелди къабулна, и сефердани абуру чаз сборар киле тухудай мумкинвал гана, - суьгьбетзава Румыниядин хъянавай командадин къилин тренер Анатолий ГУЙДЯДИ. - Ина жуьреба-жуьре стилрин ва заланвилин категориярин къуршахар къадайбур ава. Асул гьисабдай гъа и крар фикир-

да къуна, чун мад сеферда иниз атанва. Идалайни гъейри, тренировкар Анвар МЕГЪАМЕДГЪАЖИЕВА гуьзчивал авунихъни еке метлеб ава. Чаз бегенмиш я ада тренировкар киле тухузвай тегьер, абуру чна чи вилик эцигнавай месэлайриз жаваб гузва, - алава хъувуна къилин тренерди.

Хасавюртда акъажунар

Алай йисан 27-мартдиз Хасавюртда 1999 ва 2000-йисара дидедиз хъайи жаванрин арада азадказ къуршахар къунай Кеферпатан Кавказдин Федеральный Округдин кивенквечивал патал акъажунар акъалтIна. Ана заланвилин 11 категориядай 400-далай виниз жаван спортсменри гъасиррал чпин къувар ахтармишна.

Къейд авун лазим я хьи, акъажунар киле феий пуд юкьузни дагъустанви спортсменри чпин артуханвал къалурна: сифтегъан къве юкьуз заланвилин 7 категориядай къизилдин медалар къазанмишна, пуд лагъай юкьузни абурал са “къизил” мад алава хъхъана. ИкI, вири санлай 27 медаль (къизилдин -8, гьимшидин-6, буьруьнждин -13) къазанмишуналди Дагъустандин хъянавай команда 1-чкадиз лайихлу хъана. Идалайни гъейри, чи “азадбуру” Россиядин кивенквечивал патал акъажуна иштиракун патал 37 путевкани къазанмишнава (мумкин тир 66 путевкадикай). Абурун лагъайтIа, 1-5-чкаяр къур спортсменриз гана.

Шадвилелди а кардикай хабар гуз кланзава хьи, СКФО-дин кивенквечивал патал акъажуна чи халкъ-

дин векил Рамазан ШАБАНОВАНИ иштиракна. Ада ина 85 кг-дал къведалди заланвал авайбурун арада буьруьнждин медаль къазанмишна. Алай йисан 16-майдила 20-майдалди Старый Оскол шеьгерда Россиядин кивенквечивал патал акъажуна чи ватандашдини иштиракда.

Куьрелди...

Алай вахтунда (29-мартдила 3-апрелдалди) Болгариядин Русе шеьгерда къуршахар къуни пуд жуьредай (азадказ, дишегьлийри ва грекнини римлуйрин жуьреда къуршахар къунай) Европаддин кивенквечивал къазанмишун патал 23 йисалди яшара авай жегьилрин арада акъажунар киле физва.

Россиядин хъянавай командади Азамат ТУСКАЕВ (57 кг), Имам АДЖИЕВ (61 кг), Мурад НУХЪАДИЕВ (65 кг), Расул Арсаналиев (70 кг), Гъажи НАБИЕВ (74 кг), Абдулрашид САДУЛАЕВ (86 кг), Зайнулла КЪУРБААНОВ (97 кг), Виталий ГОЛОЕВ (125 кг) ква.

РИКЕЛ ХКИН: 2015-йисуз жаванрин арада (32 йисал къведалди) кивенквечивал къазанмишун патал акъажунар сад лагъай сефер яз Польшада киле тухванай. Россиядин хъянавай команда 1-чкадиз лайихлу хъанай. Дагъустанви спортсменри 5 медаль къазанмишуналди и агалкъуник чпин лайихлу пайни кутунай. ИкI, азадказ къуршахар къунай къизилдин медалриз Исмаил МУСУКАЕВ (57 кг), Расул АРСАНАЛИЕВ (70 кг) ва Мурадин КУШХОВ (125 кг), буьруьнждин медалриз Шамил КУДИЯМЕГЪАМЕДОВ (86 кг) ва Зайнулла КЪУРБААНОВ (97 кг) лайихлу хъанай. Азадказ къуршахар къунай бягьсер 1 ва 2-апрелдиз киле фида.

Къурбандрин къадар гзаф хъанва

27-мартдин нянихъ Пакистандин Лахор шегьердин паркуна хъиткынарунин нетижада, эхиримжи делилрал асаслу яз, 69 кас телефон хъана. Абурукай 23 кас аялар я, хабар гузва "Синьхуа" агентстводи. Виликрай телеф хъайи 65 касдин гъакъиндай хабар ганай.

300-далай гзафбурал хирер хъанва, гъа гъисабдай яз 56 аялдални. Абуру шегьердин больницайра къаткурнава. Медицинадин рабонтникри хабар гузвайвал, абуруз больницайра чкаяр бес жезвач. Хирер хъанвайбурукай гзафбур чилерал къаткурнава.

Вичин чандилай гъил къачунвай касди хъиткынардай шей аялрин сектордин ва билетрин кассайрин патав, паркуниз гъахъзавай чкадал кардик кутуна. Ихътин чка хъагъуналди, ада зиянар жедайбурун къадар гзаф хъун фикирдиз къачунвай, къейдна полицияда. Виликамаз къунвай делилрал асаслу яз, террористдив 8 килограммдилай 10 килограммдал къведалди хъиткынардай шей гвай.

Къайдаяр хуьдай органрин къуллугъчийриз террористдин мейитдин патавай адан удостоверение жагъана. Документда къалурнавайвал, ам 1988-йисан 1-январдиз дидедиз хъанвай Пенджаб вилайятдин Музаффаргарх шегьердин агъали я. Полициядин къуватлу авунвай дестеди ам яшамеш хъайи чкадиз рейд тешкилна ва 15 кас къуна, гъа гъисабдай яз адан къве стхани.

Хъиткынин арадал атай вахтунда паркуна лап гзаф инсанар авай. Абуру иниз Пасхадин сувар къейд ийиз атанвай, диндал гъалтайла Пакистанда тимил авай хашпараяр тир.

Гъужум авунай жавабдарвал "Талибандихъ" галаз алакъа авай террориствилин "Джамаат-уль-ахрара" дестеди (ам Россияда къадагъа авунва) вичин хивез къачуна. Экстремистри малумарайвал, абурун метлеб хашпараяр тергун тир.

Гъужум авурдалай гуьгъуьниз Пенджабдин гъукуматди общественный вири паркар агалунин буйругъ гана. Вилайятда 3 юкъуз яс члугун малумарнава. Гъаларал гуьгъуьвал тухун патал армиядин подразделениеяр желбнава.

Эхиримжи 10 йисуз Пакистанда исламистри мукъвал-мукъвал хашпарайрал ва къадардал гъалтайла и улкъведа тимил авай маса динрин векилрал гъужумарзава.

Асул гъисабдай Афгъанистанда ва Пакистанда кардик квай "Талибан" десте Россияда террориствилинди яз гъисабнава ва ам къадагъа авунва.

Сириядин къушунри Пальмира азадна

Сириядин армиядин аскерри ва халкъдин ополченидин дестейри 27-мартдиз "Исламдин государстводин" (ам Россияда къадагъа авунва) террористрикай Пальмира шегьер тамамдаказ азадна. Идан гъакъиндай, ТАСС-ди хабар гузвайвал, военный чешмейрал асаслу хъана, Al Mayadeen телеканалди малумарна.

Армияди шегьердин гъам къадим пай, гъамни агъалияр яшамеш жезвай районар

тамамдаказ вичин гуьгъуьвилек куктуна, къейдзава "Спутник" агентстводи.

26-мартдиз малумарайвал, Россиядин гъавадинни космосдин къуватри суткада 40 сеферда душмандин сенгерал лув гана. Террористрин 158 объектдиз ягъунар къуна, нетижада вишелай гзаф боевикар, 4 танк, артиллериядин 3 установка, женгинин суьрсет авай 4 склад ва 5 автомобиль тергна.

Гъа и юкъуз Пальмирадал гъужумай вахтунда малум хъайивал, военныйрилай къакъанда авай къадим къеледал алай "Исламдин государстводин" (Россияда къадагъа авунва) пайдах алудна гадариз алакъна. Гуьгъуьнлай пайдах цай яна кана.

Пальмирадихъ стратегиядин жигъетдай важиблу метлеб ава. Шегьер Дамаск ва Сириядин рагъкъечдай пад сад-садахъ галаз алакъалу ийизвай шегьере режъе ала.

Къадим заманайрин Пальмира шегьер ЮНЕСКО-дин Виридуьньядин ирсинин памятник я. Ам 2015-йисан майдиз "Исламдин государстводин" (Россияда къадагъа авунва) террористрин дестедин гуьгъуьвилек акатна. И члавуз шегьердай къечдиде вилик Сириядин армияди анай агъалийрин члехи пай ва Пальмирадин центральный музейдин тарихдин метлеб авай къиметлу шейэр маса чкайриз акъуднай. Амма культурадин ирсинин са къадар пай боевикри тергна.

Фидель Кастро ди тагъкимарна

Кубадин революциядин регъбер Фидель Кастро ди малумарайвал, адан улкъведихъ "империядин савкъатрин" патавай игътияж авач. Идан гъакъиндай 28-мартдиз "Гранма" газетда чапнавай адан макъалада лугъузва.

США-дин президент Барак Обамади 22-мартдиз Гаванадин Алисия Алонсодин тиварунихъ галай Чехи театрд акур рахунриз политикди гъа ихътин баянар гана. Америкадин регъберди, къилди къачуртла, къве улкъведин халкъариз "тележегдиз дустар, хизанар ва къунишияр хъиз санал килигуьниз ва алатай вахтара хъайи крар рикелай алудуниз" звер гана.

Кастро ди гъакъинди кубинвийриз Обамадин "ширин ихтилатрин" члалахъ тахъуниз звер гана. Ада къейдна хъи, яргъал вахтунда экономикадин жигъетдай блокада хъайидалай, Кубадин гимийрал ва гуьлерин портарал амерканвийри гъужумар авурдалай, гъавада пассажирар тухудай самолет хъиткынарайдалай гуьгъуьниз, "Сад хъанвай Штатрин президентдин ихътин гафар ван хъайила, кубинвийр инфаркт хъунин къурхулувилик ква".

Идалайни гъейри, Кубадин регъберди Вакларин залив лугъудай чкада, Плайя Хирондин патарив хъайи женгерни рикел хкана. Ада гъакъинди 1961-йисан апрелдиз островдал США-дин гуьлерин десант эвичай вахт, амма абуру магълуб хъайиди рикел хкваш лагъана. Са бязи делилрал асаслу яз, а члавуз Кубадин 156 кас телефон ва 800 касдални хирер хъанай. Хъайи зарардини 53 миллион доллар тешкилнай.

Обамади къве государстводин тарихрин ушарвилдин гъакъиндай авур ихтилатриз жаваб яз Кастро ди къейдна хъи, Америкадин президент патал Кубадин бинелу халкъар авач, гъикл лагъайтла ада Кубадин революцияди островдал расизм гъикл тергнатла къатланач.

Ада мадни къейдна хъи, Кубадин халкъдилай недай суьрсет гъасилиз вичелай алакъда ва улкъве империяди гудай савкъатрихъ муьгътеж туш.

Самолетда анжах летчик ама

EgyptAir компаниядин Airbus A320 самолет къунвай итм мад 5 залук ахъаюнал ра-

зи хъана. Идан гъакъиндай, "Аль-Арабия" телеканалдал асаслу хъана, "Интерфаксди" хабар гузва. Виликрай самолетда экипаждин 7 член ва къецепатан 4 гражданин амайдан гъакъиндай хабар ганай.

LifeNews-дин делилралди, самолетда алай вахтунда анжах ам къунвай кас ва летчик ама. Тахсиркарди ам арада аваз рахунар къиле тухузва, къейдзава "Цийивилер" РИА-ди.

Extra CBC телеканалди хабар гузвайвал, летчикри ва бортпроводникри самолетдай вири пассажирар азаддалди чеб самолетдай къечдиде лагъана.

Малум хъайивал, пассажирар тухудай самолет Александрия вилайятда яшамеш жезвай египетви Ибрагъим Самаха къуна. Ада Атлантадин университетда ветеринариядин медицинадай тарсар гузва ва адахъ США-дин гражданство ава.

Греклин «Прото тема» газетди хабар гузвайвал, Ларнаки аэропортунин руководстводихъ галаз рахунар къиле физвай вахтунда итмиди Кипрда яшамеш жезвай вичин виликан папахъ галаз гуьруьшмиш хъунин гъакъиндай тлалабна. Полицейскийри и дишегъли жагъурна ва къунвай самолет авай аэропортуниз гъизва.

Александриядай Каирдиз лув гузвай Airbus A320 самолет 29-мартдин пакамахъ къуна. 81 кас пассажирар авай самолет Кипрдин Ларнаки аэропортуна ацукъна. Са бязи делилралди, самолет къунвай кас тек я ва адав бомба гва. Ларнаки аэропорт агалнава, аниз къевезвай самолетар маса аэропортриз режъе твазва.

Маса государствойрин гъисабдай

Украинадин президент Петр Порошенко ди Донецкий областда мугъманвиле авайла малумарайвал, Донбасс гуьнгъуна хтун патал ада къецепатан государствойрин векилривай такъатар чара авун тлалабна. Ада гъакъинди къейдна хъи, региондиз ислъгъвал хуьдай международный контингент гъун лазим я. Идан гъакъиндай 28-мартдиз "Интерфакс-Украина" агентстводи хабар гузва.

"Чаз ана хатасузвал таъминардай международный контингент лазим я" лагъана президентди.

Государстводин къили гъакъинди малумарна хъи, ада маса государствойрин векилривай регион гуьнгъуна хтун патал такъатар чара авун тлалабна. "За чи къецепатан амадагрин вилик Донбассдин инфраструктура гуьнгъуна хтун патал махсус куьмекдин (донорвилдин) фонд тешкилуни гъакъиндай ме-

Режъем

• 1989-йисуз РСФСР-да ктабрин саки 8,5 агъзур туьквен авай, къе лагъайтла, Россияда ахътин туьквенрин къадар 1 агъзурдалайни тимил я.

ЦБ-дин курсуналди къенин юкъуз:

1 доллар - 68,75 манат,
1 евро - 76,86 манат,

къизил (1 гр) - 2689,00 манат,
гимшиш (1 гр) - 33,29 манат.

ИНТЕРНЕТДАЙ.
Гъазурайди - Шагъисмаил ГЪАЖИМИРЗОВ

Лезги газет

УЧРЕДИТЕЛАР:
РД-дин Халкъдин Собрание,
РД-дин Гьукумат
367000, Махачкала, пл. Ленина, 1

КЪИЛИН РЕДАКТОР
А.У. САИДОВ
Тел/Факс. (872-2) 65-00-60

КЪИЛИН РЕДАКТОРДИН
ЗАМЕСТИТЕЛЬ
Ш.Ш. ШИХМУРАДОВ
65-13-55

КЪИЛИН РЕДАКТОРДИН
ЗАМЕСТИТЕЛЬ -
ЖАВАБДАР СЕКРЕТАРЬ
Д.Б. БЕЙБАЛАЕВ
65-00-61

ОТДЕЛРИН РЕДАКТОРАР:

ПОЛИТИКАДИН
Н.М. ИБРАГЪИМОВ
65-02-81

ЭКОНОМИКАДИН
Ж.М. САИДОВА
65-00-59

КУЛЬТУРАДИН
Э.Д. ШЕРИФАЛИЕВ
65-00-58

ЛИТЕРАТУРАДИН
М.А. ЖАЛИЛОВ
65-00-64

ЯШАЙИШДИН ВА ЧАРАРИН
А.Х. ГЪАМИДОВ
65-00-63

БУХГАЛТЕРИЯ
65-00-62

КАССА
65-00-58

ЖАВАБДАР КОРРЕКТОР
М. МАГЪАМДАЛИЕВА

ВЕРСТКА ИЙИЗВАЙДИ
Ш. ФЕЙЗУЛЛАЕВА

НУМРАДИН РЕДАКТОР
Н. ИБРАГЪИМОВ

Чап ийиз вахкудай вахт - 21.00
Чап ийиз вахкана - 18.00
Газет "Лезги газетдин" компьютеррин базада
гъазурна.
Газет "Лотос" ООО-дин типографияда
чапна.

367000, Махачкала,
Пушкин куьче, 6.

Тираж 8380

Макъалаяр редакцияди туькьур хъийизва.
Макъалайриз рецензияр гузвач ва абур элкъвена вахузвач. Редакциядинни макъалайрин авторрин фикрар сад тахун мумкин я.
Газет массовый коммуникациярин хиле законодательствода амал авунал гуьзчивал авунин ва культурадин ирс хуьнин рекъай РФ-дин Федеральний къуллугъдин Къиблепатан федеральный округда авай Управлениди регистрация хъувунва.
ПИ № ФС 10-6468 2007-йисан 26-январь

РЕДАКЦИЯДИН ВА
ИЗДАТЕЛДИН АДРЕС:

367018, Махачкала,
1 Петрдин проспект, 61,
7-мертеба.

Ⓒ - И лишандик квай материалар
гъаькидихъ чапзавайбурун.

НАШИ РЕКВИЗИТЫ:
ГБУ "Редакция республиканской газеты
"Лезги газет"

УФК по РД
Отделение - НБ РД г.Махачкала
БИК - 048209001
ИНН - 0561051314
Р/Сч - 40601810100001000001
Л/Сч - 20036 Ш60090

Мубаракрай!

"Махачкала гормолзавод" ОАО-дин къилин бухгалтер
Тереза Алаутдиновна САЛИМОВАДИЗ:

ВАЗ ЮБИЛЕЙ МУБАРАКЗАВАЙ МУКЪВА-КЪИЛИЯР ВА
ДУСТАР, ТАНИШАР.

*Гьурметлу
Тереза Алаутдиновна!
Чаз вун режымлу, маса-
дан дердиникай хабар къа-
дай, зегьметдал рикI алай,
намуслу жвабдар пеше-
кар, хъсан руководитель,
жегьилрин насигъатчи яз
чида.*

*Чна ваз вун хайи югъ -
юбилей рикIин сидкъидай
мубаракзава. Вахъ сагъ-
ламвал, бахтлувал, хизан-
да хушбахтлувал, къвалах-
да азалкунар хьун чи му-
рад я.*

Меъгарамдхуьруьн райондин Ярагъ-Къазмайрин хуьре
яшамниш жезвай ва апрелдин сифте йикъара 75 йисан
юбилей къейдзавай

Шагъ-Эмир Рамалданович ГЪАЖИЕВАЗ:

*Хайи чилин сирер чизвай,
Берекаддин бегъер гуьзвай,
Адетрин диб, эдеб хуьзвай,
Исанриз хуш лезет*

*Чешнедин ирс, крар тазвай,
Несилриз дуьз тарсар*

Ватандин тIал рикIе

Гъевесдин сел цIарцIе

Юбилей ваз, Шагъ-Эмир

Мубаракрай, галаз

ДУСТАРИН ПАТАЙ.

Яран сувар Къурагъа

Ярари МАГЪАМДАЛИЕВ

Алай йисан гатфаринни ислягъ-
виллин, шадвиллинни дуствилин
сувар къаршиламышун заз хайи
хуьре къисмет хъана.

21-МАРТДИЗ Къурагъ дагъ-
ларин къужагда япарихъ мани-
дин "Гияр шегъер" галуькайла,
руьгъди генгвиллихъ ялна. Чун
спортдин залдиз фена, ахпа цIил
чIугунай ва гъакIни волейболдай,
гъилер къунай, залан шейэр хка-
жунай акъажунар тешкилнавай.
Ибур суварин мярекатар тир.

И акъажунра сад лагъай чка
къунай райондин къил **Замир**
АЗИЗОВА Къикъер магъледин
командадиз пулдин пишкеш
гана.

Спортдин мярекатрилай къу-
лухъ майдандал авунвай гъазур-
вилер акурла, гуьгъулар мадни
ачух хъана.

ЦIай хъувун патал гъазурна-
вай кларатар, ачухнавай суфра-
яр, культурадин кIвалин сегъ-
не... Ихътин гъазурвилер хуьре
гъар са магъледани акунвай.

Райондин къил Замир Ази-
зова кIватI хъанвайбуруз Яран

сувар мубаракна ва хуьруьн
агъсакъалриз суфрадихъ тек-
лифна.

Культурадин кIвалин работ-
никри (къиле **Кевсер Жавидовна**
аваз) гъазурнавай концерт саки
къве сятда давам хъана. Иллаки
Меъгамед ГЪУЛМЕТОВА лагъай
манийри вирибурун гуьгъулар
ачухна.

Махачкъаладай хтанвай **Ша-**
гъимердан САРУХАНОВА, Кас-
пийскдай - стхаяр тир **ГЪАДИ-**
СОВРИ, вич Рутул райондай тир
Къурагърин езне **МУСАЕВ Юсу-**
фа авур къуьлери межлис мад-
ни гурлу авуна.

Нянихъ гъар магъледа цIаяр
хъуьуна, гъар жуьре хуьрекар -
афарар, пичекар, шишер, иситIа-
яр, майваяр алай суфраяр ачу-
на. Шадвилер яргъалди давам
хъана.

Замир Азизова гъар магъле-
да цIаярал иштиракна ва сувар-
рин мярекатар хъсандиз тешки-
лай ЦIахъар ва Къикъер магъ-
лейрин векилриз пулдин пишкеш-
шар гана.

С.С.Гъажиев

И йикъара къурушвири зегъ-
метдин ветеран, чи уьлкведин
банкарин къурулушда яргъал
йисара къвалахай Сабир Сейфе-
динович Гъажиев рагъметдиз
финихъ галаз алакьалу яз дерин-
дай яс чIугвазва.

С.С.Гъажиев 1934-йисуз До-
къузпара райондин Къурушрин
хуьре куьчери малдардин хизан-
да дидедиз хъана.

Хайи хуьре школа акъалтIа-
райдалай къулухъ ада хуьруьн-
вийрихъ галаз санал К.Марксан
тIварунихъ галай колхозда къва-
лахна. Инай ам Буйнакскдин фи-
нансовый техникумдиз рекъе
туна. Анаг ада 1959-йисуз акъал-
тIарна.

Хайи хуьруьз хтана, колхоз-
да къвалахзавай жегъилдиз Со-
ветрин Армиядин жергейриз звер
гана. Гъана къуллугъни ийиз, же-
гъилди Ростовдин халкъдин ма-
йишатдин институтда кIелна, фи-
нансрин рекъай къилин пешекар-
вал къачуна.

1964-йисалай та пенсиядиз
экъечIай 1995-йисалди ада Ха-
савюртдин сбербанкда гъакъи-
сагъвилелди къвалахна, ам инин
управляющийдин къуллугъдал
къван хкаж хъана.

И йисара адан тIвар, лап
хъсан финансист яз, вири СССР-
диз машгур хъана. Адан зегъ-
мет "СССР-дин Госбанкдин от-
личник", "ДАССР-дин лайихлу
экономист" - гьурметдин тIва-

рар, Халкъарин Дуствилин орден,
"Банкарин къурулушда вафалу
къуллугъдай" медаль, маса на-
градаяр гуналди къейдна.

Вичин тежрибадай ада "Зун
Къурушдилай я!", "Коллектив ва
адан регъбер" тIварар алай кта-
бар хкъена, абур лагъайтIа, Рос-
сбербанкдин ва Кеферпатан Кав-
каздин сбербанкдин (Москвада ва
Ставрополда) музейра хуьзва.

Чавай, гъакъикъатдани, еке
пешекар, насигъатчи, хъсан ин-
сан къакъатна. Гъавилляй къе чна
адахъ яс чIугвазва ва рагъмет-
лудан хизандиз, мукъва-къилий-
риз, багърийриз башсагълуьвал
гузва.

Сабир Сейфединовичан экуь
къамат садрани чи рикIелай алат-
дач.

Культурадин "Къуруш" центрадин коллектив

КIелзавайбурун суалриз жавабар

Къурбан АКИМОВАН "Виш зурба лезги" ктаб кланзавайбу-
рувай майдин эхирралди ам под-
писка ийиз жериди къейднавай
малумат "Лезги газетдиз" акъа-
тайдалай къулухъ редакциядиз
самбарбуру зенгерзава, ам кхьи-
нихъ галаз алакьалу суалар гуз-
ва. Агъадихъ алим ва писатель,
"Лезгистан" энциклопедиядин
автор Къурбан Акимова абурун
суалриз жавабар гузва.

■ **"Виш зурба лезги" тIвар алай ктаб чавай, Махачкъала-
диз татана, чкайрал кхъиз жеда-
ни?**

- Гьелбетда, "Лезги зарияр",
"Лезгистан" энциклопедия хъиз,
и ктабни кланзавай гъар садавай
райондай экъечI тавуна кхъиз
жеда.

■ **Гъи районадин нин патав
фена, ктабдин подписка ийиз
жеда ва адан къимет гъикъван
я?**

- Подписка ийидай къимет 500

манат я. Акъатайдалай къулухъ
ам 1000 манатдай маса гуда.
Ахцегъ районада Дашдемир Ше-
рифалиеван, Докъузпара район-
да Беглер Бабаеван, Меъгарам-
дхуьруьн районада Алаудин Са-
идован, Сулейман-Стаьский
районада Агъмедпаша Агъмедпа-
шеван, Къурагъ районада Алван
Рамазанован, Хив районада
Физули Абдулазизован, Белиж-
да Якуьб Гуьлалиеван, Дербен-
тда Абил Межидован, Избер-
башда Къадим Къадимован,
Каспийскда Исламудин Гуьсей-
нован, Хасавюртда Ася Абасо-
вадин, ЦIийи Къурушдал Шагъ-
назар Хидирован патав фена
"Виш зурба лезги" подписка ийи-
дай мумкинвал ава. Махачкъа-
лада авайбурувай Леваневский-
дин куьчедин 4-нумрадин къва-
лера Тахо-Годидин тIварунихъ
галай илимдинни ахтармишун-
рин институтдиз зи патав къвез
жеда.

Утерянный государственный сертификат на материнский (се-
мейный) капитал серии МКЗ за №0206001, выданный 25.09.2009
года УОПФ РФ по РД в Магарамкентском районе на имя **КЕРИМО-**
ВОЙ Зои Гаджикеримовны, считать недействительным.

Продается земельный участок - 15 соток. Сулейман-Стаьль-
ский район, с.Ашагастал-Казмаляр, возле трассы "Дербент-Касум-
кент". Рядом газ, свет, вода, плодоносящий сад. Цена договор-
ная. **Тел.: 8-928-680-86-45.**

Культурадин "Къуруш" центради лезгийрин алай вахтунин
"Садвал" гьерекатдин регъбер
Назим ГЪАЖИЕВ
бедбахтвилелди телеф хуьнихъ галаз алакьалу яз адан хизан-
диз, вири багърийриз башсагълуьвал гузва.